

RAPORT z działalności edukacyjnej LASÓW PAŃSTWOWYCH w 2011 roku

**Str. 23-32: PRZEGLĄD WYDARZEŃ EDUKACYJNYCH
Międzynarodowego Roku Lasów
organizowanych przez jednostki
Lasów Państwowych**

Warszawa 2012

Raport opracowano na podstawie sprawozdań
z 17 regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych,
Centrum Informacyjnego Lasów Państwowych,
Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie
i Leśnego Banku Genów Kostrzyca

Autor opracowania:
Tadeusz Chrzanowski

Opracowanie graficzne i przygotowanie do druku:
SAR „Pomorze” - Marek Abramowicz
Bydgoszcz

Nakład: 700 egz.

ISBN 978-83-88245-86-2

**Państwowe
Gospodarstwo Leśne
LASY PAŃSTWOWE
Dyrekcja Generalna
Lasów Państwowych
w Warszawie**

**RAPORT
z działalności edukacyjnej
LASÓW PAŃSTWOWYCH
w 2011 roku**

Warszawa 2012

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	5
II. DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNA LASÓW PAŃSTWOWYCH W 2011 ROKU	6
1. Obiekty edukacji leśnej	6
2. Formy edukacji leśnej	6
3. Współpraca w edukacji	9
4. Pracownicy Lasów Państwowych w edukacji leśnej społeczeństwa	10
5. Nadleśnictwo edukacyjne roku 2011	11
6. Inne jednostki Lasów Państwowych w edukacji leśnej społeczeństwa	12
6.1. Regionalna dyrekcja Lasów Państwowych	12
6.2. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych	12
6.3. Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie	15
6.4. Leśny Bank Genów Kostrzyca	16
III. DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNA LEŚNYCH KOMPLEKSÓW PROMOCYJNYCH (LKP) W 2011 ROKU	17
1. Obiekty edukacji leśnej w LKP	17
2. Formy edukacji leśnej w LKP	17
3. Współpraca i kadra nadleśnictw LKP w edukacji leśnej społeczeństwa	20
IV. FINANSOWANIE EDUKACJI LEŚNEJ W 2011 ROKU	21
1. Wydatki Lasów Państwowych na edukację leśną społeczeństwa	21
2. Wydatki LKP na edukację leśną społeczeństwa	22
V. PRZEGLĄD WYDARZEŃ EDUKACYJNYCH Międzynarodowego Roku Lasów organizowanych przez jednostki Lasów Państwowych w 2011 roku	23
VI. PODSUMOWANIE	35
TABELE DANYCH	38
ADRESY DYREKCJI LASÓW PAŃSTWOWYCH	55

I. WSTĘP

Edukacja leśna społeczeństwa jest jednym z ważnych zadań realizowanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe. Zadanie to wynika z przyjętych w 1997 r. przez polski Rząd założeń „Polityki Leśnej Państwa” oraz „Wytycznych prowadzenia edukacji leśnej społeczeństwa...” zawartych w Zarządzeniu nr 57 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 9 maja 2003 roku.

Edukacja leśna społeczeństwa, prowadzona przez Lasy Państwowe, ma na celu upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy o środowisku leśnym i zrównoważonej gospodarce leśnej, podnoszenie świadomości w zakresie racjonalnego i odpowiedzialnego korzystania z darów lasu oraz budowanie zaufania społecznego do działalności zawodowej leśników.

Wspomniane zarządzenie nr 57 wprowadziło do praktyki zawodowej, począwszy od 2004 r., dokument zatytułowany „Program edukacji leśnej społeczeństwa w nadleśnictwie”. Nadaje on działalności edukacyjnej charakter planowy i zobowiązuje jednostki organizacyjne Lasów Państwowych do corocznej sprawozdawczości będącej źródłem danych do niniejszego raportu. Raport wykonano na podstawie sprawozdań za 2011 rok sporządzonych w 17 regionalnych dyrekcjach Lasów Państwowych (zawierających dane z 430 nadleśnictw, 19 Leśnych Kompleksów Promocyjnych i 12 biur RDLP), Centrum Informacyjnym Lasów Państwowych, Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie i Leśnym Banku Genów Kostrzyca.

Niniejszy raport jest ósmym tego typu opracowaniem, pierwsze wykonano za 2004 rok. Zawartość merytoryczna kolejnych edycji raportu była stopniowo wzbogacana, dotyczy to przede wszystkim oddzielnej oceny działalności edukacyjnej Leśnych Kompleksów Promocyjnych i zestawienia wydatków Lasów Państwowych na edukację społeczeństwa, a ostatnio (2009 i 2010 r.) również artykułów podejmujących wybrane tematy bieżące. Tegoroczne opracowanie wzbogacono o przegląd wydarzeń edukacyjnych związanych z obchodami Międzynarodowego Roku Lasów organizowanych przez jednostki Lasów Państwowych w 2011 r.

Raport nie jest rankingiem, ani klasyfikacją jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych. Jego celem jest pokazanie skali przedsięwzięcia, bogatej i różnorodnej infrastruktury edukacyjnej, sporych nakładów finansowych, a przede wszystkim starań, trudu i wysiłku podejmowanych przez pracowników Lasów Państwowych na rzecz udostępnienia lasów i edukacji polskiego społeczeństwa.

II. DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNA LASÓW PAŃSTWOWYCH w 2011 roku

1. Obiekty edukacji leśnej

Lasy Państwowe w edukacji leśnej społeczeństwa wykorzystywały w 2011 r. ponad 6 tys. różnorodnych obiektów (tabela 1 na końcu opracowania). Są to ośrodki edukacji (50 obiektów), wybudowane od podstaw w ostatnich kilkunastu latach, bądź – częściej – wyremontowane i adaptowane na potrzeby edukacji dawne osady leśne, w całości lub wybrane pomieszczenia. Jest to również 247 izb edukacji leśnej, które funkcjonują zarówno jako pojedyncze pomieszczenia w siedzibie nadleśnictwa, leśnictwa, bądź dawnego budynku gospodarczego, jak i osobne, wolno stojące obiekty. Dużą popularnością cieszą się wiaty edukacyjne. Jest takich obiektów ponad pięćset i w ciągu ostatnich sześciu lat ich liczba uległa podwojeniu. Wiaty budowane na wolnym powietrzu, drewniane, z ławkami i stołami, zadaszone, przystosowane do prowadzenia zajęć zazwyczaj z jedną klasą szkolną, są wykorzystywane również w turystyce.

Obiektem najchętniej odwiedzanym przez odbiorców edukacji leśnej są ścieżki edukacyjne, zwane też dydaktycznymi lub poznawczymi. Są to trasy o długości przeważnie 2-4 km, wiodące przez tereny leśne, z kilkoma czasem kilkunastoma przystankami tematycznymi, o bardzo różnorodnym zagospodarowaniu. Ścieżki edukacyjne w Lasach Państwowych tworzone są na większą skalę od 1994 r., kiedy to powołano pierwsze Leśne Kompleksy Promocyjne. Obecnie, praktycznie wszystkie nadleśnictwa Lasów Państwowych mają jedną, niekiedy więcej tras dydaktycznych. Na koniec 2011 r. wykazano w sprawozdaniach ogółem 935 ścieżek przypadających na 430 nadleśnictw. Największe ich zagęszczenie występuje na terenie regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach, Białymstoku, Krośnie i Łodzi (tabela 2).

W działalności edukacyjnej nadleśnictw często wykorzystywane są obiekty bezpośrednio związane z gospodarką leśną, w tym 354 szkoły leśne, blisko sześćset wybranych drzewostanów np. nasiennych, zachowawczych, bądź szczególnie interesujących ze względu na bogactwo przyrodnicze. Ważne funkcje edukacyjne pełnią również obiekty niezwiązane z gospodarką leśną, a już z samej swej istoty posiadające walory dydaktyczne, jak 740 rezerwatów przyrody oraz ponad czterysta obiektów kultury i tradycji regionu, rozsianych na terenach leśnych całej Polski.

2. Formy edukacji leśnej i frekwencja

W działalności edukacyjnej Lasów Państwowych znajduje zastosowanie wiele form: zajęcia terenowe, zajęcia w izbie leśnej, lekcje w szkole, spotkania edukacyjne poza szkołą, konkursy, akcje edukacyjne, wystawy. Imponująco

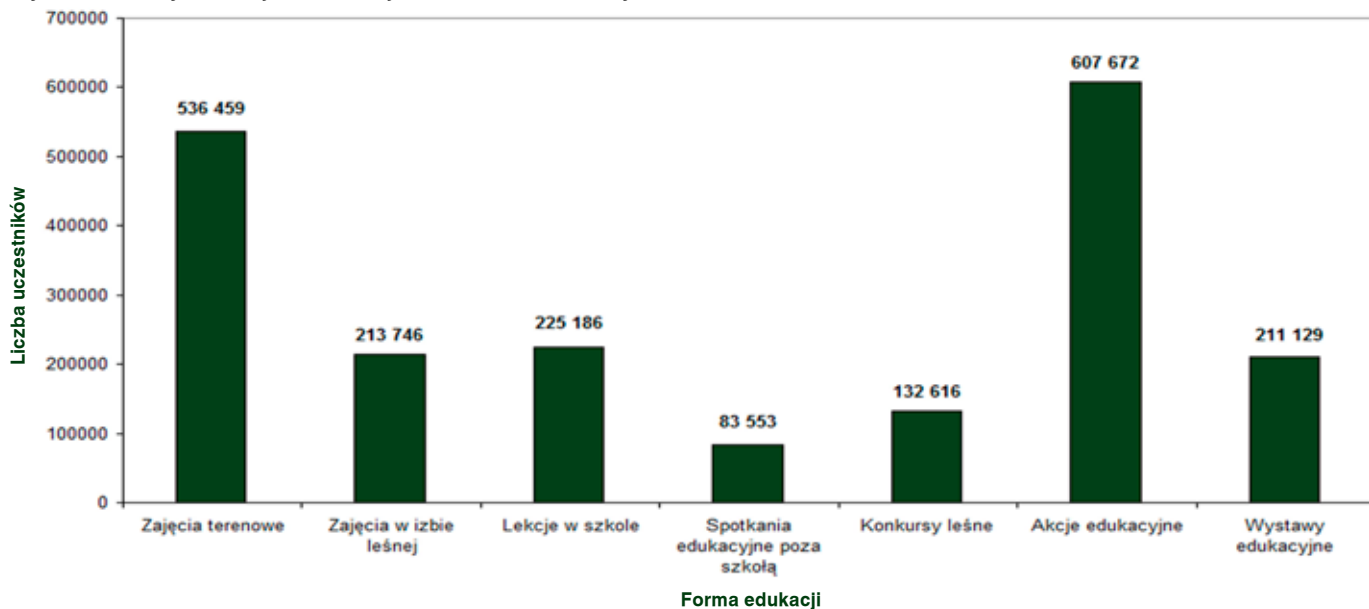
przedstawia się ogólna liczba uczestników wszystkich form edukacji leśnej (wykres 1). W 2011 r. wyniosła ona ponad 2 mln osób, w tym najwięcej było dzieci i młodzieży ze szkół podstawowych (w wieku 7-12 lat) oraz dorosłych (powyżej 18 lat) i młodzieży gimnazjalnej, co graficznie pokazano na wykresie 2. Najbardziej popularną formą edukacji leśnej, poza masowymi akcjami edukacyjnymi, są zajęcia terenowe i wycieczki po lesie z przewodnikiem. W tym przypadku od leśnika-przewodnika wymagana jest nie tylko wiedza merytoryczna, ale również umiejętności pedagogiczne. Lekcje prowadzone są z wykorzystaniem terenowych obiektów edukacyjnych, w tym najczęściej ścieżki dydaktycznej i wybranych powierzchni, takich jak: szkoła leśna, ciekawy drzewostan czy rezerwat przyrody. W 2011 r. przeprowadzono w Lasach Państwowych ponad 14,5 tys. lekcji terenowych i wycieczek z przewodnikiem i uczestniczyło w nich ponad 536 tys. osób (tabela 3 na końcu opracowania).

Z danych liczbowych wynika, że jedno nadleśnictwo w Polsce przeprowadziło w 2011 r. średnio 34 zajęcia terenowe (tabela 4.1). Dane te są jednak zróżnicowane regionalnie. Najwięcej takich zajęć odnotowano w nadleśnictwach RDLP w Gdańsku (61), Poznaniu (57) i Toruniu (46) – patrz wykres 3. Przeciętna frekwencja na zajęciach terenowych wahała się w granicach od 27 (Białystok i Lublin) do 53 osób (Łódź).

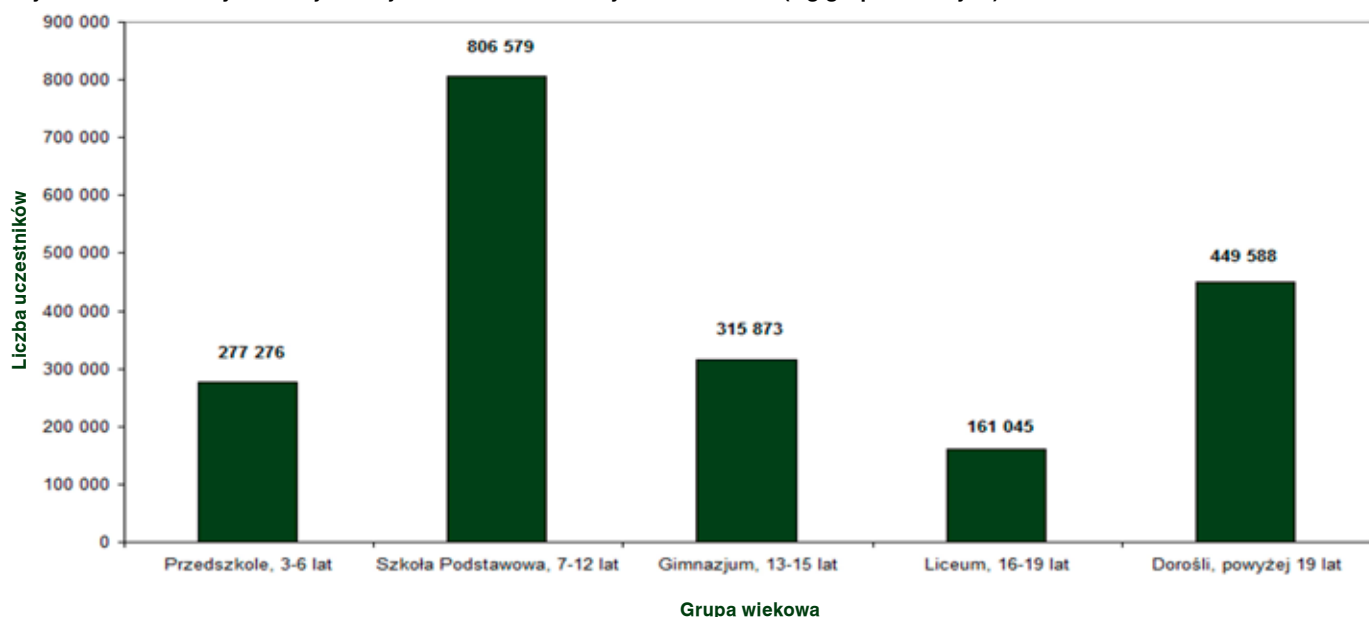
W sprawozdaniach z działalności edukacyjnej nadleśnictw za lata 2006-2011 wyróżnia się „zajęcia w izbie leśnej”. Ta forma edukacji zyskuje na znaczeniu. W ostatnich kilku latach obserwowany był dynamiczny przyrost liczby izb leśnych urządzonych w nadleśnictwach i przystosowanych do prowadzenia zajęć. W 2006 r. funkcjonowało w Lasach Państwowych 201 takich obiektów i odbyło się w nich blisko 4,9 tys. zajęć, w których uczestniczyło ogółem ponad 166 tys. osób. W 2011 r. było izb już 247 i odbyło się w nich 6,9 tys. zajęć dla blisko 214 tys. osób (tabela 4.1). Najwięcej zajęć w izbach leśnych przeprowadzono w nadleśnictwach RDLP w Katowicach (przeciętnie 67 na jedną izbę), Gdańsku (41) i Pile (36) – patrz wykres 4.

Kolejną ważną formą edukacji leśnej są lekcje prowadzone przez leśników w szkołach. Najczęściej są to lekcje przyrody, środowiska, bądź biologii o tematyce leśnej np. z zakresu ochrony przeciwpożarowej lasu, ochrony przyrody, gospodarowania zasobami leśnymi Polski i świata. Niekiedy, na lekcjach wychowawczych leśnicy mówią o swoim zawodzie i pracy leśniczego. W skali całego kraju, w 2011 r., leśnicy przeprowadzili w szkołach blisko 5 tys. lekcji. Najwięcej w szkołach podstawowych i gimnazjach. Uczestniczyło w nich ponad 225 tys. uczniów. Ta forma edukacji jest najbardziej

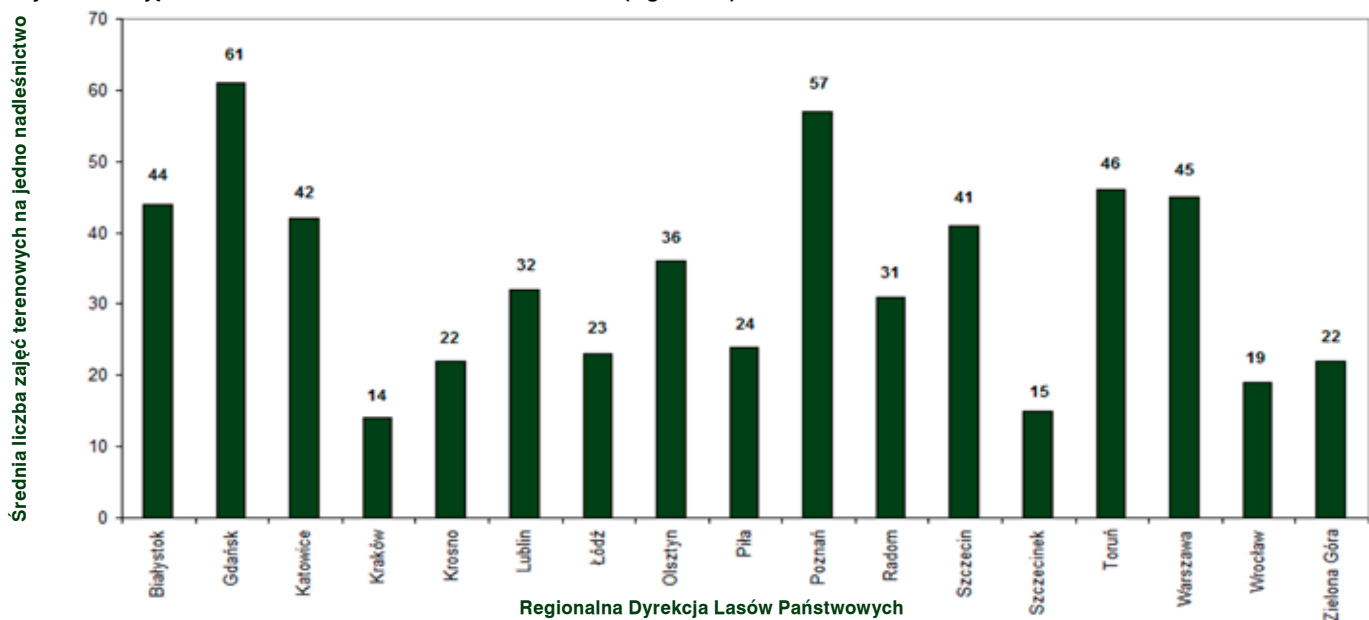
Wykres 1. Formy edukacji i frekwencja w Lasach Państwowych w 2011 roku

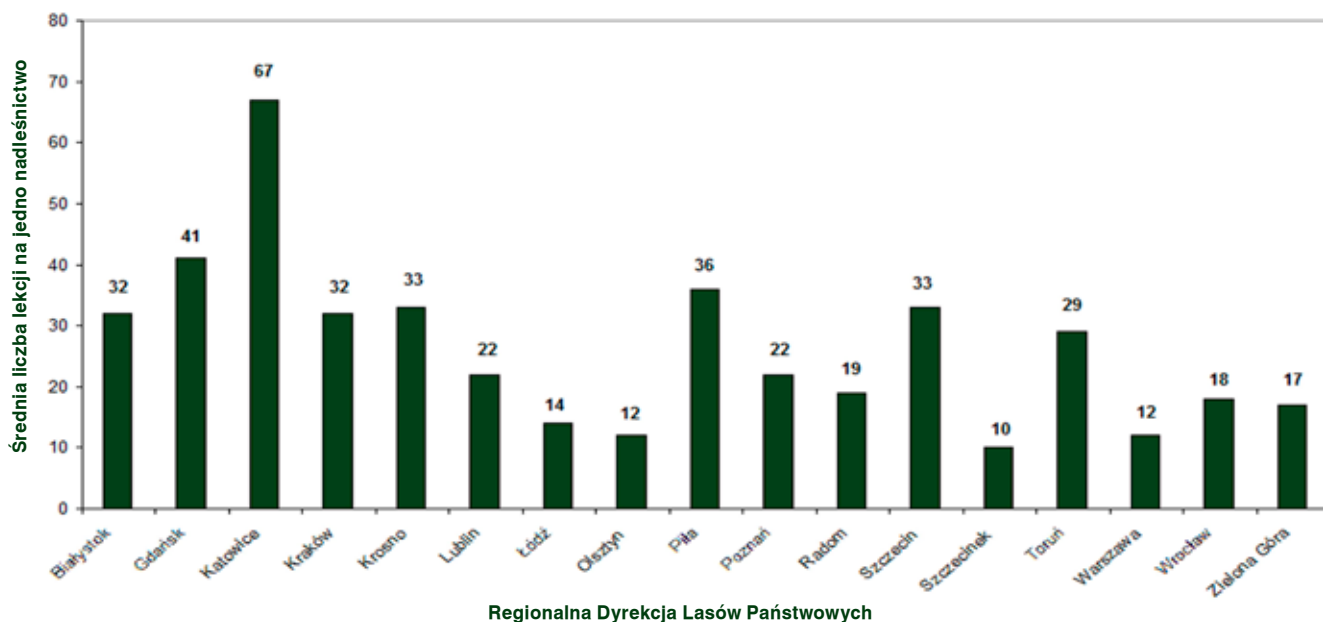
Wykres 2. Uczestnicy edukacji leśnej w Lasach Państwowych w 2011 roku (wg grup wiekowych)

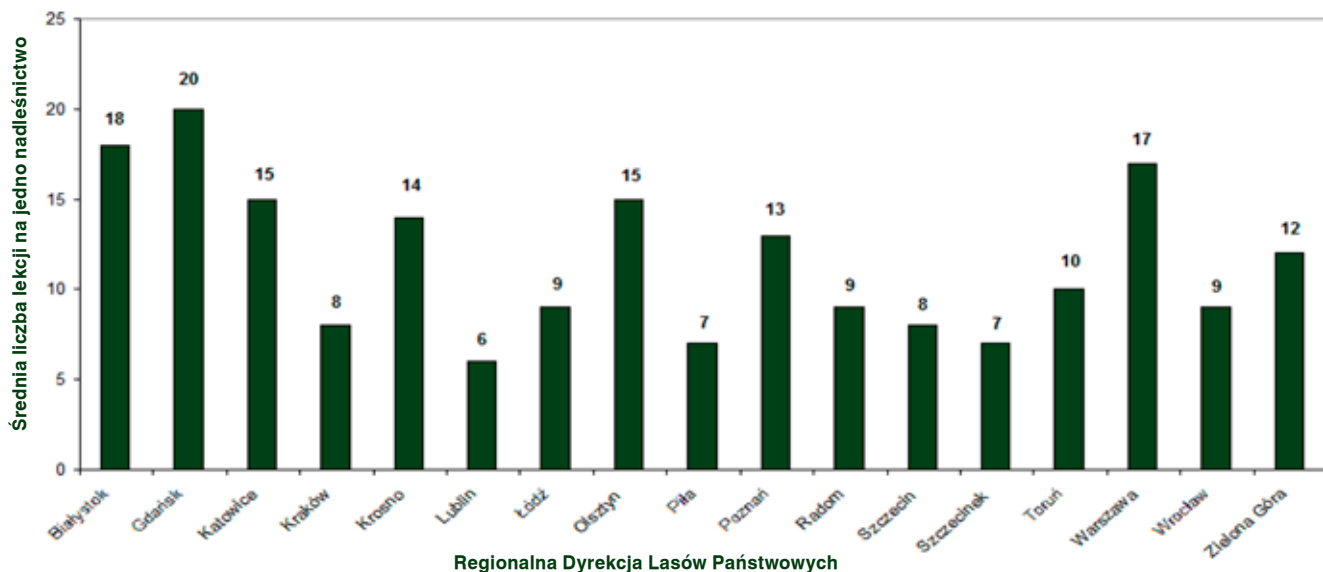
Wykres 3. Zajęcia terenowe w nadleśnictwach w 2011 roku (wg RDLP)

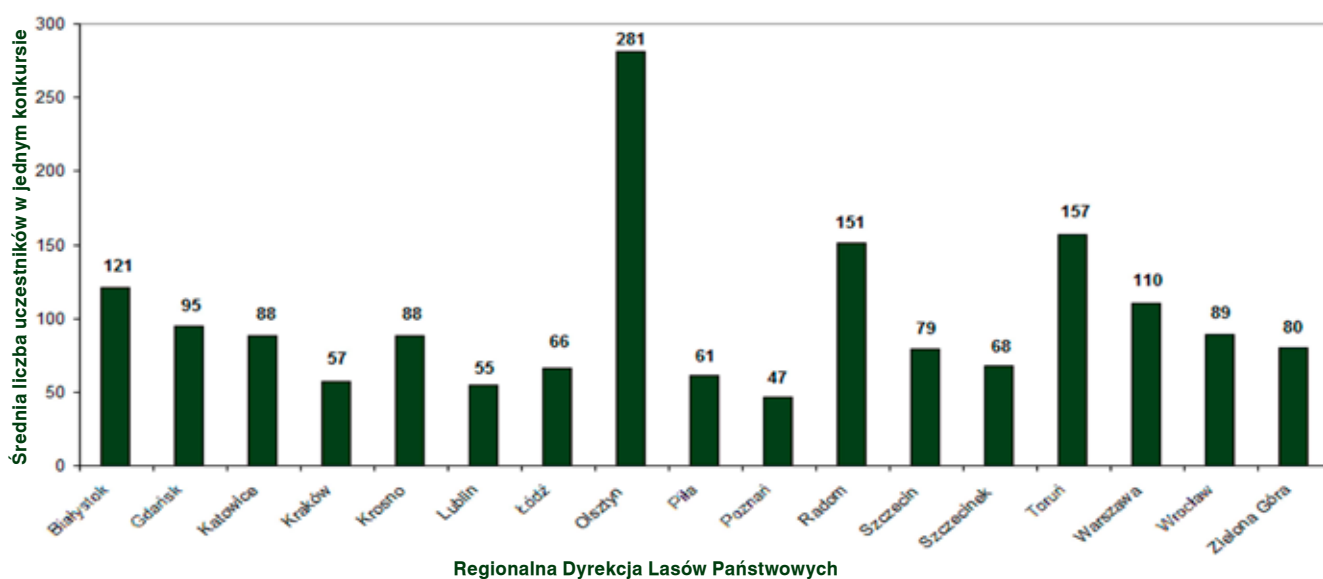
Wykres 4. Lekcje w izbie edukacyjnej nadleśnictwa w 2011 roku (wg RDLP)

Wykres 5. Lekcje w szkole przeprowadzone przez pracowników nadleśnictw w 2011 roku (wg RDLP)

Wykres 6. Frekwencja w konkursach (plastycznych, wiedzy leśnej) organizowanych przez nadleśnictwa w 2011 roku (wg RDLP)

popularna na terenie RDLP w Gdańsku, RDLP w Białymstoku i RDLP w Warszawie (wykres 5).

Część wystąpień i prelekcji leśników odbywa się na festynach, imprezach edukacyjnych, jak również na forum samorządowym, na zebraniach wiejskich, na spotkaniach towarzystw i różnych organizacji społecznych. W 2011 r. wykazano blisko 1,8 tys. takich wystąpień, a uczestniczyło w nich łącznie 83,5 tys. osób (tabela 4.2). Wśród uczestników -odbiorców tej formy edukacji znaczący udział (33%) mają osoby dorosłe.

Leśne konkursy plastyczne, fotograficzne, literackie, czy wiedzy przyrodniczo-leśnej cieszą się dużym zainteresowaniem dzieci i młodzieży w wieku szkolnym oraz ich nauczycieli i wychowawców. Dodatkowym magnesem przyciągającym uczestników do tej formy edukacji są nagrody fundowane przez nadleśnictwa lub Fundusze Ochrony Środowiska i innych sponsorów. Są to najczęściej nagrody książkowe, gry i filmy przyrodnicze, ale czasem również grupowe wyjazdy z leśnikiem na leśną ścieżkę dydaktyczną. W 2011 r. nadleśnictwa przeprowadziły ogółem 1370 konkursów (tabela 4.2), w których udział wzięło ponad 132 tys. osób, głównie uczniów szkół podstawowych (54% uczestników). Z danych zawartych w sprawozdaniach wynika, że nadleśnictwa organizowały od dwóch do sześciu konkursów w ciągu roku, przy czym najwięcej ich odbyło się w nadleśnictwach RDLP w Poznaniu (średnio 6 w jednym nadleśnictwie). Największą frekwencją cieszyły się natomiast konkursy organizowane na terenie RDLP w Olsztynie, Toruniu i Radomiu (wykres 6).

Do masowych form edukacji leśnej, czy ogólnie mówiąc – ekologicznej, z ważnymi akcentami wychowawczymi należą różnego rodzaju akcje i imprezy edukacyjne organizowane na terenach leśnych. Wymienić tu można: wiosenne akcje sadzenia lasu, Dzień Ziemi, Święto Niezapominajki, Sprzątanie Świata (i lasu), Dni Otwarte w nadleśnictwach, Święto Drzewa, zimowe dokarmianie zwierząt itp. W 2011 r. nadleśnictwa organizowały, bądź współorganizowały ponad 2,4 tys. takich akcji i imprez, w których uczestniczyła ogółem rekordowa liczba ponad 600 tys. osób (tabela 4.3). Przeciętnie na jedno nadleśnictwo w kraju przypadało sześć akcji edukacyjnych, chociaż nadleśnictwa RDLP w Gdańsku – zorganizowały ich średnio po dziewięć, a nadleśnictwa RDLP w Warszawie – po osiem takich akcji. Tego typu wydarzeniom, nagłaśnianym i śledzonym przez media, sprzyjał w 2011 roku obchodzony na całym świecie i w Polsce Międzynarodowy Rok Lasów.

Efektem konkursów plastycznych i fotograficznych organizowanych przez jednostki Lasów Państwowych są niekiedy wystawy nagrodzonych prac. Ponadto, jednostki te również same organizują, bądź wypożyczają wystawy przyrodnicze udostępniane później do zwiedzania społeczeństwu. Ośrodki i izby edukacji leśnej część pomieszczeń przeznaczają na wystawy stałe, np. eksponatów i fotografii, a część na wystawy czasowe, tematyczne, okolicznościowe. Łącznie w 2011 r. nadleśnictwa zorganizowały ponad 700 wystaw,

które odwiedziło 211 tys. osób (tabela 4.3). Najwyższą frekwencję odnotowano na wystawach na terenie RDLP w Szczecinie, Katowicach i Krakowie.

Pracownicy Lasów Państwowych wielokrotnie angażują się w działalność edukacyjną, którą trudno zaliczyć do powyżej wyliczonych form. Są to np. konsultacje (również w terenie) i udostępnianie materiałów przy pisaniu prac magisterskich i doktorskich, referatów, sprawozdań, raportów. W skali kraju są to setki zdarzeń i kilka tysięcy osób uzyskujących kompetentną informację od leśników. Kolejną formą edukacji zaliczoną w sprawozdaniach do kategorii „inne” jest obsługa własnych stoisk promocyjnych i edukacyjnych Lasów Państwowych na imprezach targowych, festynach, dużych wystawach interdyscyplinarnych itp. Trudno w tym przypadku dokładniej ocenić frekwencję i udział grup wiekowych, jak również faktyczne efekty edukacyjne. Imprezy takie odwiedzane są na ogół przez tysiące, a nawet dziesiątki tysięcy osób. Z szacunkowych danych wynika, że w tego typu działaniach edukacyjnych Lasów Państwowych uczestniczyło w 2011 r. ponad 1,4 mln osób (tabela 4.3). W liczbie tej znajduje się grupa, co najmniej kilkunastu tysięcy uczestników konkursów organizowanych na stronach internetowych Lasów Państwowych.

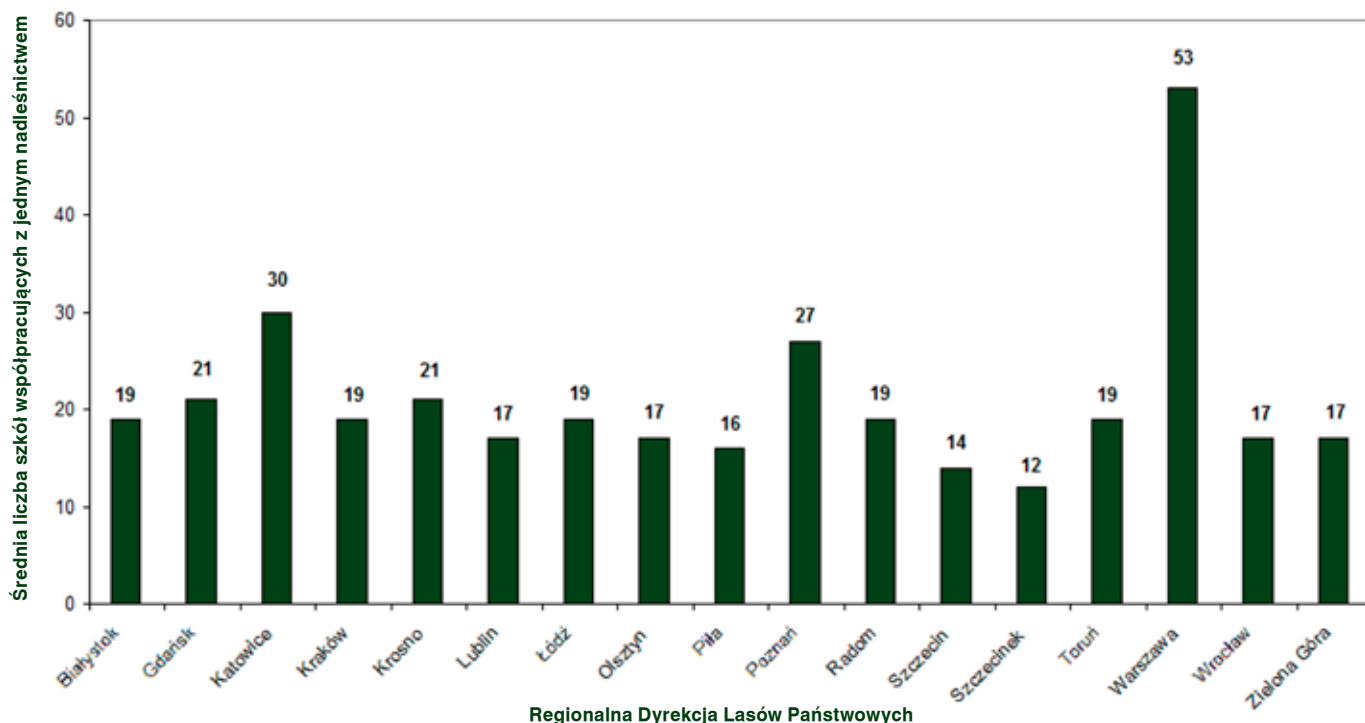
3. Współpraca w edukacji

Działalność edukacyjna Lasów Państwowych w dużej mierze opiera się na współpracy z podmiotami, dla których edukacja jest zadaniem statutowym o pierwszorzędym znaczeniu. Są to przede wszystkim szkoły wszystkich poziomów nauczania, ale również ośrodki edukacji ekologicznej, parki narodowe i krajobrazowe, domy kultury i muzea, kościoły, jednostki samorządowe, organizacje pozarządowe, jak również media: prasa, radio i telewizja.

Szkoły i środowisko nauczycielskie są naturalnym partnerem w działalności edukacyjnej Lasów Państwowych. Oferta przygotowana przez nadleśnictwa, często przy udziale nauczycieli, trafia tu na podatny grunt i wprost w zapotrzebowanie szkół realizujących edukację formalną, szczególnie w zakresie przedmiotów przyrodniczych. W 2011 r. nadleśnictwa współpracowały w całym kraju z ponad 8,6 tysięcy szkół, podejmując blisko 10,9 tys. wspólnych przedsięwzięć (konkursów, wycieczek do lasu, akcji sprzątania lasu, sadzenia drzewek, dokarmiania zwierząt itp.). Statystycznie, każde nadleśnictwo w kraju współpracowało z 20 szkołami (tabela 5.1), przy czym najwięcej szkół dociera do nadleśnictw zlokalizowanych przy dużych aglomeracjach miejskich: Warszawy – 53 szkoły, Katowic – 30 szkół i Poznania – 27 szkół na jedno nadleśnictwo miejscowej Dyrekcji Lasów Państwowych (wykres 7).

Z danych zamieszczonych w sprawozdaniach (tabele 5.1 i 5.2) wynika, że zdecydowana większość nadleśnictw współpracuje z ośrodkami edukacji ekologicznej, parkami krajobrazowymi i narodowymi. W tym przypadku mamy często do czynienia z sytuacją, kiedy kilka nadleśnictw współpracuje z tym samym podmiotem (np. parkiem narodowym),

Wykres 7. Współpraca nadleśnictw ze szkołami w 2011 roku (wg RDLP)

co w praktyce przyczynia się do zwielokrotnienia efektu edukacyjnego. Sytuacja ta dotyczy również współpracy z organizacjami pozarządowymi o profilu ekologicznym, do których zalicza się m.in. Komitet Ochrony Orłów, Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Towarzystwo Przyjaciół Lasu, czy Klub Przyrodników.

Duże znaczenie w popularyzacji działalności edukacyjnej Lasów Państwowych mają media: prasa, radio i telewizja. „Wspólne przedsięwzięcia” z mediami to przede wszystkim komunikaty i artykuły prasowe oraz programy radiowe i telewizyjne traktujące o przedsięwzięciach i wydarzeniach edukacyjnych.

Leśnicy współpracują z kościołami. Najczęściej są to informacje i komunikaty podawane przez duchowieństwo – księża, siostry zakonne, katechetów – w ramach katechezy, okolicznościowych nabożeństw i uroczystości religijnych o zagrożeniach pożarowych lasów, w tym o szkodliwości wypalania traw, ale również są to spotkania z leśnikami przy okazji pozyskiwania stroiszu, czy świątecznej choinki. Utrwaloną tradycją jest uczestnictwo osób duchownych w leśnych uroczystościach rocznicowych i poświęceniu nowych obiektów.

Lasy Państwowe znajdują partnerów do działań edukacyjnych w lokalnym samorządzie. W 2011 r. nadleśnictwa wykazały ponad 1,1 tys. jednostek samorządowych współpracujących z leśnikami w edukacji ekologicznej społeczeństwa. Wspólne cele o ochronie lasów przed pożarami łączą leśników z jednostkami Straży Pożarnej. Praktycznie każde nadleśnictwo w kraju podejmuje działania edukacyjne i wychowawcze w tym zakresie we współpracy ze strażakami Państwowej bądź Ochotniczej Straży Pożarnej. W 2011 r. dodatkową okazją do wspólnych działań była duża kampania edukacyjna Lasów Państwowych „Świadomi zagrożenia”

4. Pracownicy Lasów Państwowych w edukacji leśnej społeczeństwa

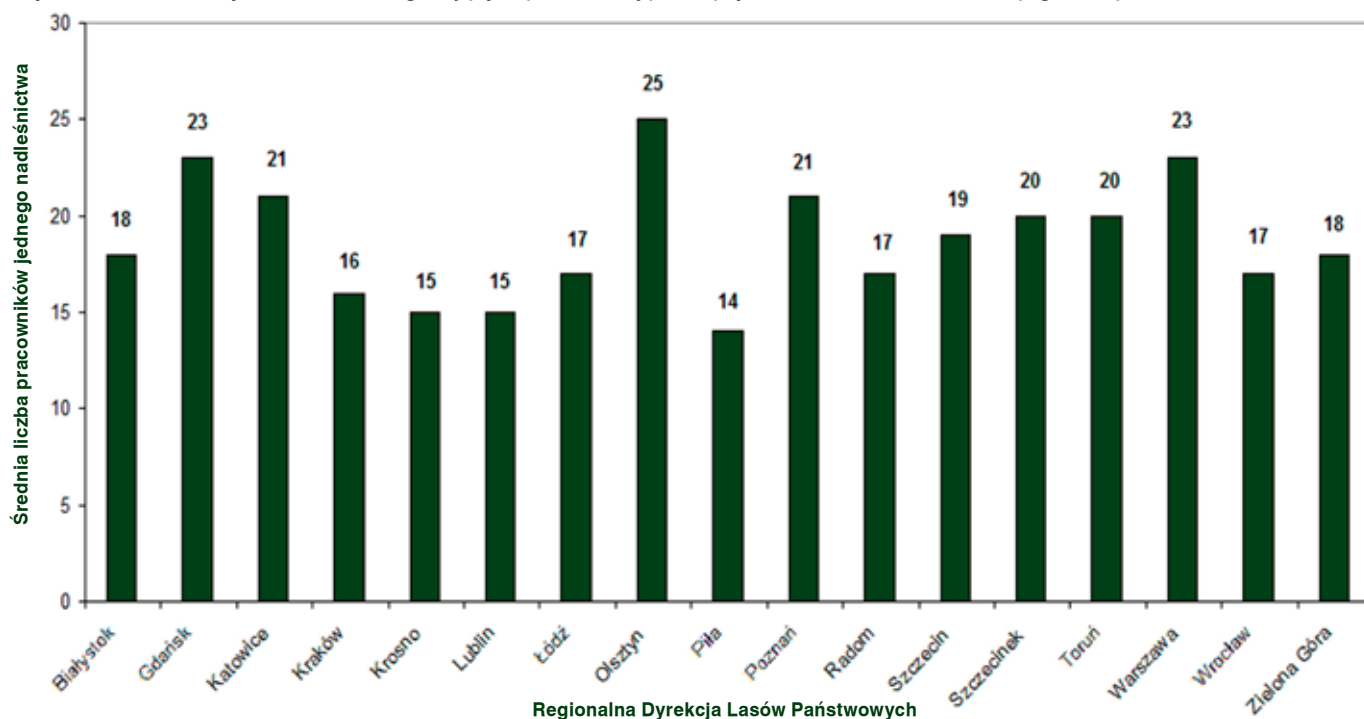
Dobrze widoczna obecność Lasów Państwowych w nieformalnej edukacji przyrodniczej społeczeństwa jest możliwa dzięki powszechnemu zaangażowaniu leśników w tę działalność. W 2011 r. ponad 8 tys. leśników poświęciło część czasu swojej pracy na edukację osób zainteresowanych lasem i leśnictwem, czy to na terenie nadleśnictwa, na zaproszenie w szkołach, urzędach czy innych miejscach (patrz tabela poniżej). Na uwagę zasługuje dynamiczna tendencja wzrostowa, gdy chodzi o włączanie się pracowników nadleśnictw w działania edukacyjne. W 2005 r. uczestniczyło w nich 4829 pracowników, w 2006 r. – 6732, a w 2011 r. już 8062.

Tabela. Pracownicy nadleśnictw angażujący się w edukację leśną społeczeństwa w 2011 roku – według stanowisk

STANOWISKO	Liczba osób	Udział w %
Nadleśniczy	374	4,6
Zastępca nadleśniczego	346	4,3
Inżynier nadzoru	414	5,1
Specjalista, referent	1149	14,3
Leśniczy, podleśniczy	4799	59,5
Strażnik leśny	563	7,0
Stażysta	417	5,2
Razem	8062	100,0

Zdecydowana większość leśników prowadzi zajęcia edukacyjne tylko sporadycznie, kilka – kilkanaście razy w roku. Dzięki jednak tak powszechnemu zaangażowaniu, zapotrzebowanie społeczne na edukację leśną można w dużym stopniu spełnić. Leśnicy zatrudnieni w ośrodkach edukacji leśnej, głównie na terenie Leśnych Kompleksów Promocyjnych, na edukację poświęcają więcej czasu pracy.

Wykres 8. Pracownicy nadleśnictw angażujący się w edukację leśną społeczeństwa w 2011 roku (wg RDLP)

W 2011 r. było to blisko 60 osób i w połowie przypadków edukacja zajmowała od 50 do 100% czasu pracy, w pozostałych – od 10 do 50%.

Z danych zamieszczonych w sprawozdaniach (tabela 6) wynika, że najliczniejszą grupą leśnych edukatorów, liczącą łącznie 4799 osób, są leśniczowie i podleśniczowie, a następnie specjaliści, referenci i pracownicy techniczni nadleśnictw (1149 osób). Sytuacja ta wynika wprost ze struktury zatrudnienia w Lasach Państwowych, jak również z przyjętej generalnie zasady, że leśniczowie „obsługują”, gdy chodzi o edukację leśną, przynależne terytorialnie do danego leśnictwa szkoły.

Godny uwagi jest fakt dużego zainteresowania i osobistego zaangażowania nadleśniczych, ich zastępców i inżynierów nadzoru w działania edukacyjne nadleśnictw (tabela 6). Z natury rzeczy są to wystąpienia i spotkania sporadyczne i ukierunkowane na grupy „bardziej wymagające”, niemniej świadczą o przykładaniu dużej wagi przez kadrę kierowniczą do kontaktów ze społeczeństwem. Aż 374 nadleśniczych (87%) deklaruje osobiste uczestnictwo w działaniach edukacyjnych własnego nadleśnictwa. Przeciętnie 19 pracowników każdego nadleśnictwa w kraju angażuje się w edukację leśną społeczeństwa, przy czym najwyższe dane odnotowano w nadleśnictwach RDLP w Olsztynie – 25 oraz w Gdańsku i Warszawie – po 23 pracowników (wykres 8).

5. Nadleśnictwo edukacyjne roku 2011

Z obliczeń wykonanych w oparciu o dane zawarte w sprawozdaniach z działalności edukacyjnej regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych wyłania się obraz przeciętnego – pod względem statystycznym – nadleśnictwa edukacyjnego roku 2011. Na obraz ten składa się kilka elementów. W edukacji leśnej wykorzystywana jest przede wszystkim leśna ścieżka dydaktyczna. Na każde nadleśnictwo w kraju przypada śred-

nio dwie ścieżki, chociaż w rzeczywistości niektóre (nieliczne) nadleśnictwa nie posiadają ścieżki dydaktycznej, a inne mają ich trzy, a nawet cztery. Statystycznie biorąc, każde nadleśnictwo posiada już wiatę edukacyjną, gdyż jest ich w kraju 509 na 430 istniejących nadleśnictw. Powszechnie wykorzystywane są w celach edukacyjnych obiekty gospodarcze, jak np. szkółki leśne, drzewostany nasienne i zachowawcze. Takie zastosowanie znajdują również obiekty przyrodnicze niezwiązane bezpośrednio z gospodarką leśną, jak rezerваты przyrody, ogrody i parki dendrologiczne. Więcej niż połowa nadleśnictw (247) posiada własną izbę edukacyjną.

W różnych formach edukacji leśnej organizowanych przez jedno nadleśnictwo uczestniczyło w 2011 r. blisko 4,7 tys. osób. Były to przede wszystkim dzieci i młodzież szkolna w wieku od 7 do 15 lat (56%). Uczestnicy edukacji najczęściej korzystali z zajęć terenowych i wycieczek z przewodnikiem (np. z wykorzystaniem leśnej ścieżki dydaktycznej). Dużą frekwencją cieszą się akcje i imprezy edukacyjne organizowane na terenie nadleśnictwa, typu Dni Otwarte w nadleśnictwie, Sprzątanie Świata, Dzień Ziemi, Święto Niezapominajki. Statystyczne nadleśnictwo edukacyjne przeprowadziło w 2011 r. 34 zajęcia terenowe, w których uczestniczyło łącznie 1,2 tys. osób. Pracownicy nadleśnictwa przeprowadzili 26 zajęć we własnej izbie leśnej dla 810 osób oraz 11 lekcji w szkołach dla 524 uczniów. Ponadto wygłosili cztery prelekcje na forum samorządowym, czy zebraniu wiejskim dla 194 słuchaczy.

Nadleśnictwo przygotowało trzy konkursy leśne (wiedzy przyrodniczej, plastyczne), a w każdym z nich uczestniczyły średnio 308 osób. Ponadto, było ono organizatorem lub współorganizatorem sześciu akcji i imprez edukacyjnych, jak Dzień Ziemi, Sprzątanie Świata, Dni Otwarte w nadleśnictwie, zimowe dokarmianie zwierząt itp. W jednej takiej akcji uczestniczyło średnio 250 osób. Statystycznie biorąc, każde nadleśnictwo urządziło jedną lub dwie wystawy rysunków, obrazów,

fotografii, eksponatów itp., które odwiedziło przeciętnie 300 osób. W innych formach edukacji przyrodniczo-leśnej organizowanych przez nadleśnictwo (np. stoiska na targach i festynach, grzybobranie, konsultacje przy pisaniu prac naukowych) uczestniczyło jeszcze blisko 3,4 tys. osób.

W działalności edukacyjnej statystyczne nadleśnictwo współpracowało w 2011 r. z 20 szkołami, z dwiema bądź trzema jednostkami samorządowymi, z dwiema organizacjami pozarządowymi (Komitet Ochrony Orłów, Liga Ochrony Przyrody, Klub Przyrodników, Towarzystwo Przyjaciół Lasu). Co drugie nadleśnictwo współpracowało z parkiem krajobrazowym lub narodowym. W celu promocji wydarzeń edukacyjnych i wiedzy o lesie nadleśnictwo najczęściej utrzymuje kontakty z jedną lub dwiema redakcjami lokalnej prasy, natomiast dwa na każde trzy nadleśnictwa współpracują z rozgłośnią radiową i stacją telewizyjną.

Tak duże spektrum działań edukacyjnych było możliwe, ponieważ angażowało się w nie (w różnym stopniu) 19 pracowników nadleśnictwa, w tym 11 leśniczych (i podleśniczych) oraz dwóch lub trzech specjalistów z biura nadleśnictwa. Uśrednione dane wskazują, że w edukacji leśnej społeczeństwa uczestniczy w każdym nadleśnictwie jeden, a czasem dwóch funkcjonariuszy Straży Leśnej. Poza tym w działaniach edukacyjnych blisko 90% nadleśnictw w kraju uczestniczyła też kadra kierownicza: nadleśniczy, jego zastępca i inżynier nadzoru.

6. Inne jednostki Lasów Państwowych w edukacji leśnej społeczeństwa

6.1. Regionalna dyrekcja Lasów Państwowych

Regionalne dyrekcje Lasów Państwowych (RDLP) w zakresie edukacji leśnej społeczeństwa pełnią głównie rolę koordynującą, doradczą i wspierającą działalność edukacyjną nadzorowanych nadleśnictw. W każdej z 17 RDLP w kraju wyznaczony jest koordynator edukacji leśnej, który wykonuje ponadto samodzielnie – często wspierany przez innych pracowników dyrekcji – szereg zadań edukacyjnych, jak kontakty z kuratorium oświaty i ze szkołami, przygotowanie i głoszenie referatów, opracowanie folderów, publikacji prasowych, programów radiowych i telewizyjnych. W niektórych regionalnych dyrekcjach LP aktywnie funkcjonuje dział edukacyjny na stronie internetowej.

Biura regionalnych dyrekcji LP na ogół nie posiadają własnych obiektów edukacyjnych. Wyjątkowo, spotkania edukacyjne odbywają się w salach konferencyjnych (Kraków, Toruń), izbach leśnych bądź wiatkach edukacyjnych (Krosno, Szczecinek). Częściej w edukacji wykorzystywane są obiekty pobliskich nadleśnictw, tak jak np. pracownicy biura RDLP w Olsztynie w działalności edukacyjnej wykorzystują obiekty Nadleśnictwa Kudypy, gdzie do dyspozycji jest ośrodek, wiata edukacyjna, ścieżka dydaktycznych i arboretum.

Pracownicy biur RDLP przeprowadzili w 2011 r. (według danych z 12 dyrekcji) 27 zajęć terenowych, 34 prelekcje-wykłady w sali konferencyjnej i 69 lekcji w szkołach. W tych formach edukacji uczestniczyło łącznie ponad 4,5 tys. osób. Wyglaszali

też prelekcje podczas 54 spotkań edukacyjnych poza szkołami, łącznie dla 4 tys. słuchaczy. Przeprowadzili 32 konkursy (plastyczne, wiedzy leśnej, fotograficzne) przy frekwencji 6,2 tysięcy uczestników. Zorganizowali 46 dużych akcji edukacyjnych np. z okazji Międzynarodowego Roku Lasów, Sprzątnięcia Świata, Święta Drzewa, kampanii „Świadomi zagrożenia”, w których uczestniczyło ponad 40 tys. osób, głównie dzieci i młodzieży z miast, gdzie mieści się siedziba RDLP. Ponadto, przygotowali 22 wystawy o tematyce przyrodniczo-leśnej, które odwiedziło blisko 50 tys. osób. Stoiska edukacyjne prowadzone przez leśników z RDLP na różnego rodzaju festynach (Dzień Ziemi, Światowy Dzień Ochrony Środowiska, dożynki) odwiedziło 40 tys. osób. Łączna frekwencja w wydarzeniach edukacyjnych organizowanych, bądź współorganizowanych przez biura 12 RDLP przekroczyła 103 tys. osób.

W ostatnich latach rośnie znaczenie stron internetowych, zarówno nadleśnictw jak i regionalnych dyrekcji LP jako narzędzi wspomagających edukację leśną społeczeństwa. Ciekawe graficznie, na bieżąco aktualizowane i atrakcyjne merytorycznie strony RDLP, notują kilkadziesiąt tysięcy odwiedzin w ciągu miesiąca.

Biura RDLP na polu edukacji współpracowały w 2011 r. głównie ze szkołami (494) oraz redakcjami prasy (60), radia (45) i telewizji (31). W wyniku współpracy z mediami opublikowano blisko 400 artykułów prasowych, 240 programów radiowych oraz 191 telewizyjnych z zakresu edukacji przyrodniczo-leśnej. Według niepełnych danych wydatki biur RDLP na działalność edukacyjną i promocyjną w 2011 r. wyniosły od 4,8 tys. zł do 43 tys. zł, przy czym na uwagę zasługują skuteczne starania biur RDLP w Pile i Olsztynie, które uzyskały na działalność edukacyjną odpowiednio: 20 tys. zł i 10 tys. zł z Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W działaniach edukacyjnych biur 12 RDLP uczestniczyło 49 specjalistów i 22 naczelników wydziałów merytorycznych oraz 17 dyrektorów i wicedyrektorów.

6.2. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych

Centrum Informacyjne Lasów Państwowych (CILP) jest jednostką realizującą politykę informacyjną, promocyjną oraz kształtowania wizerunku Lasów Państwowych, krzewienia i popularyzacji wiedzy leśnej, tworzenia forum wymiany doświadczeń i poglądów, monitorowania życia politycznego, gospodarczego i informacji medialnych. Swoją misję wypełnia, zarządzając witryną internetową Lasów Państwowych, koordynując funkcjonowanie stron internetowych jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych, prowadząc działalność wydawniczą (prasa i publikacje książkowe: promocyjne i branżowe na rzecz Lasów Państwowych), medialną, nadzorując produkcję filmową na rzecz Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

Działalność promocyjna i edukacyjna

Rok 2011 został ogłoszony przez Organizację Narodów Zjednoczonych Międzynarodowym Rokiem Lasów. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych przygotowało kampanię promującą znaczenie lasów dla ludzi. Kampania

przebiegała pod głównym hasłem „**Lasy dla ludzi**”. Działania komunikacyjne polegały na przekazaniu społeczeństwu pięciu przesłań, komunikatów wspierających główne hasło, a mianowicie, że: Lasów w Polsce przybywa, Lasy w Polsce są dostępne dla każdego, Lasy są pracodawcą i partnerem w biznesie, Lasy chronią życie, Drewno jest surowcem odnawialnym i ekologicznym.

Utworzono podstronę na witrynie internetowej Lasów Państwowych: (www.lasy.gov.pl/mrl), która okazała się jedną z najczęściej odwiedzanych leśnych stron. Na stronie znalazły się wszystkie informacje związane z głównymi przesłaniami MRL, identyfikacją wizualną, spot reklamowy, kalendarium. Strona MRL na Facebooku zdobyła w ciągu niecałego roku ok. 1500 fanów. Z okazji Międzynarodowego Roku Lasów wydano promocyjne broszury, foldery z logo MRL oraz ulotkę z głównymi przesłaniami MRL. Większość wydawnictw ukazała się również w języku angielskim.

W 2011 r. odbyły się następujące imprezy o charakterze edukacyjno-promocyjnym:

- Dzień Ziemi – festyn na Polu Mokotowskim w Warszawie. Mieszkańcy Warszawy wzięli udział w licznych konkursach przygotowanych przez Leśne Kompleksy Promocyjne (LKP „Lasy Mazurskie”, LKP „Sudety Zachodnie”, LKP „Lasy Warszawskie”), zapoznali się z wystawami przygotowanymi w ramach MRL, otrzymali materiały edukacyjno-promocyjne. Słuchali leśnej muzyki, oglądali pokazy ptaków drapieżnych.

- Grzybobranie w Długosiodle, Jagodobranie w Centrum Edukacji Leśnej w Celestynowie, Święto Polskiej Niezapominajki w Jedlni Letnisku, piknik edukacyjny w Serocku.

- Piknik naukowy – największa tego typu impreza w Europie przygotowana przez Polskie Radio i Centrum Nauki Kopernik pod hasłem „Wolność”. Hasło „Lasy dla ludzi” bardzo dobrze wpisywało się w przesłanie pikniku.

- Ursynalia 2011 – Warsaw Student Festival, promocja MRL przed i w czasie koncertów na terenie SGGW z udziałem znanych międzynarodowych grup m.in. Korn i Guano Apes.

- Kampania „Leśnicy dla stolicy” – cykl imprez zorganizowanych wspólnie z Regionalną Dyрекcją LP w Warszawie promujących wśród mieszkańców Warszawy i województwa przesłań MRL, etos i specyfikę zawodu leśnika oraz zrównoważoną gospodarkę leśną.

- Hubertus w Łazienkach Królewskich – koncert w pałacu na wodzie z udziałem zespołu Mazowsze, Orkiestry Reprezentacyjnej LP i sygnalistów. Wśród publiczności był m.in. Prezydent RP z małżonką. Na stoisku LP uczestnicy koncertu oraz osoby spacerujące w parku miały możliwość zapoznania się z leśnymi przekazami. eRyś zapraszał do lasu i rozdawał materiały edukacyjne.

- Happening w centrum Warszawy – promocja głównych przesłań MRL zorganizowana wspólnie ze studentami Wydziału Leśnego SGGW. Przechodnie odpowiadali na zadawane przez studentów pytania np. „Czy Lasów w Polsce przybywa?” i otrzymywali nagrody (m.in. „Kalendarz z lasu”).

- Wystawa „Poznaj grzyby unikniesz zatrucia” we współpracy z organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Warszawie i Radomiu. Wystawę odwiedzały szkoły, gdzie uczniowie dowiadywali się jak odróżnić grzyby. Wystawie tej towarzyszyły: wystawa „Lasy w obiektywie leśników” i przesłania MRL.

Centrum Informacyjne LP zorganizowało w 2011 r. kolejną już edycję warsztatów edukacyjnych. XII Warsztaty dla Liderów Edukacji Leśnej odbyły się na terenie Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Bory Lubuskie”. Uczestniczyło w nich ponad 80 edukatorów leśnych. Specjalnie dla uczestników tegorocznej edycji powstały autorskie programy warsztatowo-edukacyjne:

- Dobre praktyki - przykłady projektów edukacyjnych realizowanych przez jednostki LP,

- Komunikacja i asertywność w pracy z dziećmi – warsztaty z psychologiem,

- Nauka przez doświadczenie – warsztaty przygotowane przez pracowników Centrum Kopernika,

- Edukacja w LKP Bory Lubuskie – warsztaty terenowe,

- Prawo autorskie – wykład i dyskusja.

CILP współorganizowało XVI Konferencję w Rogowie pt. „Lasy dla ludzi – Ludzie dla lasów” pod patronatem Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych. Celem konferencji było doskonalenie metod i narzędzi edukacji leśnej społeczeństwa, kształtowanie świadomości społecznej dotyczącej zrównoważonego zarządzania lasami, wymiana doświadczeń zebranych podczas Międzynarodowego Roku Lasów, wielopoziomowa integracja różnych środowisk oraz instytucji edukacyjnych. Konferencja przeznaczona była głównie dla edukatorów z Lasów Państwowych, parków narodowych i krajobrazowych, przedstawicieli edukacji formalnej: nauczycieli, dydaktyków i naukowców oraz animatorów edukacji nieformalnej: organizacji pozarządowych i osób prywatnych.

Wiele akcji, konkursów, kampanii kierowanych było do społeczeństwa. Bardzo dobre rezultaty przyniosła współpraca z organizacjami pozarządowymi. Fundacja ekologiczna Arka wspólnie z leśnikami zorganizowała akcje edukacyjne dla najmłodszych „Leśne graffiti” i „Leśne puzzle”. Pierwsza z nich polegała na malowaniu przez grupę młodzieży techniką graffiti specjalnie przygotowanych zgodnie ze wzorami MRL banerów. Druga na układaniu przez dzieci puzzli z głównymi przesłaniami MRL w centrach polskich miast. Obie akcje wzbudziły zainteresowanie mediów. Relacje ukazały się w wielu mediach o zasięgu lokalnym i krajowym, w tym w „Teleexpresie”.

Wspólnie z Towarzystwem Przyjaciół Lasu, Lasy Państwowe zorganizowały I etap międzynarodowego konkursu wiedzy o lesie (YPEF). Przygotowano stronę internetową konkursu, na której umieszczono materiały edukacyjne. Odbyły się 3 etapy: regionalny (na terenie 17 regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych), krajowy i międzynarodowy. Finał krajowy odbył się na SGGW, zwyciężył Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 2 w Puławach, który reprezentował Polskę w finale międzynarodowym. Finał międzynarodowy odbył się

w Polsce na Mazurach. Uczestniczyli w nim uczniowie z Austrii, Czech, Estonii, Litwy, Łotwy, Niemiec, Polski, Portugalii, Rumunii, Słowenii i Węgier. Zwyciężyła drużyna z Węgier.

Kolejnymi przykładami współpracy z organizacjami pozarządowymi były akcje z Klubem Gaja (np. „Święto Drzewa”) i fundacją Nasza Ziemia (np. „Pomóżmy kasztanowcom” – grabienie liści pod kasztanowcami w celu ich ochrony przed szrotówkiem kasztanowcowiaczkiem, „Sprzątanie Świata”).

Dobre rezultaty edukacyjne dały akcje sadzenia lasów prowadzone z różnymi grupami. Zadaniem takich akcji była edukacja i promocja. Zasadzony został m.in.: „Las Erasmusa” z udziałem studentów zagranicznych studiujących w Polsce, a także las z siecią hoteli Acord.

Zakończenie podsumowujące MRL odbyło się w Genewie w Pałacu Narodów. Organizatorami byli Europejska Komisja Gospodarcza ds. Wyżywienia i Rolnictwa przy ONZ oraz rządy Stanów Zjednoczonych i Polski. Polskie Lasy Państwowe przygotowały stoisko, prezentację podsumowującą MRL w Polsce oraz materiały promocyjno-edukacyjne.

Centrum Informacyjne LP promuje Lasy Państwowe i edukuje społeczeństwo również poprzez działalność medialną – produkcję telewizyjną, audycje radiowe oraz artykuły w prasie.

Oto ważniejsze programy telewizyjne emitowane w 2011 r.:

- Prosto z lasu – cykl 26 odcinków promujących proekologiczne postawy i działania w społeczeństwie, przedstawiający polskich leśników wprowadzających od lat w życie ideę zrównoważonej gospodarki leśnej (styczeń – grudzień 2011 r.). Emisje co dwa tygodnie na antenie Regionalnych Ośrodków w paśmie TVP INFO;

- Dzika Polska lasy pełne życia – cykl 10 audycji o tematyce przyrodniczo-leśnej prowadzonych przez znanego fotografa przyrody Tomasza Kłosowskiego. Emisja na antenie TVP Polonia styczeń - czerwiec 2011 r. oraz cykl artykułów w „Rzeczpospolitej”;

- Bliżej lasu – telewizyjny cykl odzwierciedlający kluczowe przesłania Lasów Państwowych w czasie MRL. Program prowadził aktor Tadeusz Chudecki. Emisja 10 odcinków na antenie TVP 2 (czerwiec-październik 2011 r.);

- Las bliżej nas – telewizyjny cykl odzwierciedlający kluczowe przesłania Lasów Państwowych w czasie MRL, program prowadził dziennikarz Jerzy Petersburski. Emisja 4 odcinków na antenie TVP 1 (listopad – grudzień 2011 r.);

- Jaka to melodia – promocja LP w programie emitowanym 18 września 2011 r. w TVP 1. Udział Orkiestry Reprezentacyjnej LP, obecność leśników w mundurach na widowni, prezentacja filmu o Lasach Państwowych;

- Wyjazdowa prognoza pogody – pięć wejść na żywo TVP INFO, 24 grudnia 2011 r.

Przygotowano też audycje radiowe o dużym oddziaływaniu edukacyjnym:

- Popołudnie z Jedyneką – program 1 Polskiego Radia, 103 audycje dotyczące gospodarki leśnej i działań proekologicznych z udziałem leśników, dwie audycje w tygodniu (środa i piątek) od 5 stycznia 2011 do 31 grudnia 2011 r.;

- Ogólnopolski Radiowy Raport Ekologiczny „Puls Ziemi” – 10 odcinków o ochronie środowiska, emisja październik 2010 – sierpień 2011 r.

Centrum Informacyjne LP współpracowało w 2011 roku z redakcjami czasopism branżowych. Współpraca ta polegała na publikacji artykułów edukacyjnych lub tekstów publicystycznych na łamach takich tytułów, jak: „Nowe Życie Gospodarcze”, „Środowisko”, „Przegląd Techniczny”, „Eko i My”, „Biznes i Ekologia”, „Przyroda Polska”. Do czterech numerów miesięcznika „Przyroda Polska” zostały dołączone filmy edukacyjne przygotowane na DVD: „Rok w puszczy” (marzec), „Dzik Ryjo” (czerwiec), „Drewniane czyli piękne i zdrowe” (wrzesień), „Leśne drzewa - filmowa opowieść sentymentalna” (grudzień).

Centrum współpracowało również z następującymi mediami ogólnopolskimi: tygodnikiem „Wprost”, gazetą codzienną „Fakt”, tygodnikiem „Newsweek Polska”, dziennikiem „Gazeta Prawna” i Miesięcznikiem „Łowiec Polski”.

Prasa leśna

Centrum jest wydawcą prasy leśnej: „Głos Lasu” i „Echa Leśne”. Miesięcznik „Głos Lasu” – zgodnie z zarządzeniem nr 44/2011 – został zmodyfikowany, stając się magazynem wewnętrznym Lasów Państwowych, nastawionym na dwustronną komunikację. W efekcie nastąpiło: zwiększenie nakładu do 15–16 tys. egzemplarzy, dystrybuowanie „Głosu Lasu” bezpłatnie do jednostek LP, wysyłanie pisma do poszczególnych nadleśnictw w nakładach umożliwiających przekazanie dwóch egzemplarzy do każdego leśnictwa oraz po jednym do każdej komórki organizacyjnej, umieszczanie pliku PDF na stronie internetowej LP. Zmieniono także wygląd i układ redakcyjny miesięcznika.

Miesięcznik przyrodniczo-kulturalny „Echa Leśne” (nakład 5 tys. egz.) – redagowany jest z myślą o miłośnikach lasu i czytelnikach zainteresowanych gospodarką leśną. Ukazuje się od 1924 roku. Autorzy w przystępny sposób tłumaczą, na czym polega trwale zrównoważona gospodarka leśna, jakie funkcje spełnia ekosystem leśny oraz jaka jest rola leśników.

Internet

Centrum Informacyjne LP zarządza witryną internetową Lasów Państwowych. Prowadzi trzy strony:

- www.lasy.gov.pl to strona internetowa Lasów Państwowych wciąż stanowi podstawowe źródło informacji o PGL LP oraz o tym, co dzieje się w polskich lasach. W 2011 r. stronę główną LP odwiedziło ponad 437 tys. unikalnych użytkowników (o 57 tys. więcej niż w roku poprzednim).

- www.erys.pl to leśny wortal Lasów Państwowych poświęcony edukacji przyrodniczo-leśnej społeczeństwa. W 2011 r. strony eRysia zanotowały 315 tys. odwiedzin (średnio 28 tys. miesięcznie) i 240 tys. unikalnych użytkowników. W portalu zarejestrowało się prawie 8 tys. dzieci i młodzieży.

Leśny Wortal Edukacyjny już od dwóch lat jest obecny na Facebooku. Profil eRysia ma obecnie 867 fanów, którzy z zaangażowaniem włączają się w dyskusje na jego tablicy.

- www.czaswlas.pl – to portal edukacyjno-turystyczny, gdzie zamieszczane są informacje jak spędzić wolny czas w lesie korzystając z bardzo obszernej bazy obiektów zarówno turystycznych jak i edukacyjnych. Przeprowadzono pod hasłem „ZreLASuj się” kampanię promującą turystykę w lesie oraz sam serwis Czaswlas.pl. Portal ma również swoją stronę na Facebooku.

Wydawnictwa nieperiodyczne

Centrum Informacyjne Lasów Państwowych wydaje rocznie kilkadziesiąt pozycji książkowych – branżowych oraz promocyjnych w nakładach od kilkuset do 10 tys. egz. W 2011 r. ukazały się następujące pozycje o charakterze edukacyjnym i promocyjnym: folder „Lasy w Polsce 2011” (wersja polska i angielska), folder „Lasy Państwowe w liczbach 2011” (wersja polska i angielska), „Las wyłonił się zza drzew” (autor: M. Kwiatkowski, wersja i angielska), folder „Zielona Europa” (autor: M. Orzechowski, wersja polska i angielska), ulotka „Zielona Europa” (oprac. CILP), „Warto zobaczyć. Miejsca niezwykle w Lasach Państwowych”, ulotka „Lasów przybywa” (oprac. CILP, wersja polska i angielska), „Pozytywnie zakręcenie” (autor: E. Pudlis), „Puszcza Białowieża. Reaktywacja” (M. Kwiatkowski, wersja polska i angielska), „Poradnik leśnej fotografii” (autorzy: G. i T. Kłosowscy), „Na ratunek zielonym Beskidom” (autor: K. Fronczak), „Bubobory w Lasach Państwowych” (plakat, tablice, broszura „Wszystkie sowy naszych lasów”, koszulki), „Borowi służyć będę” (autor: Jacek Żyśk, wersja polska i angielska), „Kalendarz z lasu” (kalendarz książkowy przeznaczony dla licealistów, dołączany do wrześniowego numeru pisma Cogito, temat przewodni: drewno), „eRys zaprasza do lasu” (dwie książeczki edukacyjne przeznaczone dla uczniów klas 1-3 i uczniów klas 4-6, autorzy: H. Będkowska, A. Pikus), „Lasy w obiektach leśników” (katalog prac pokonkursowych).

6.3. Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie

Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie jest jednostką organizacyjną Lasów Państwowych. Jednym z głównych zadań statutowych Ośrodka jest prowadzenie edukacji leśnej społeczeństwa. Do edukacji służą następujące obiekty: ośrodek edukacji leśnej, park-arboretum, leśna ścieżka dydaktyczna, pokazowa zagroda zwierząt, wystawa terenowa, pięć wystaw stałych oraz wystawy czasowe (w 2011 r. – 16 obiektów). Wystawy stałe są urządzone w obiektach Muzeum Leśnictwa. Ich tematy to: „Związki lasu z kulturą”, „Historia gospodarstwa leśnego na ziemiach polskich”, „Technika leśna” i „Przyrodnicze podstawy leśnictwa – spotkanie z lasem”.

W 2011 roku w Ośrodku Kultury Leśnej w Gołuchowie dużym wydarzeniem edukacyjnym była piąta edycja ogólnopolskiego konkursu krasomówczego „Bajarze z Leśnej Polany”. Konkurs ten rozpropagowany był przez Program Pierwszy Polskiego Radia. Innym ważnym wydarzeniem był program telewizyjny z cyklu „Blżej lasu” emitowany przez Program Drugi Telewizji Polskiej. Z oka-

zji Międzynarodowego Roku Lasów ośrodek przygotował i przeprowadził wielkopolski konkurs dla gimnazjalistów zatytułowany „Lasy dla ludzi”. Uczniowie posługując się metodą projektu przedstawili charakterystyki lasów oraz wywiady z ciekawymi ludźmi, świadczące o ich nastawieniu do lasów w najbliższej okolicy. Patronat honorowy nad konkursem sprawował dyrektor RDLP w Poznaniu oraz Wielkopolski Kurator Oświaty.

Ważnym wydarzeniem Międzynarodowego Roku Lasów było także wydanie książki zatytułowanej „Estetyka lasu”. Autorami publikacji są profesorowie Wydziału Leśnego przy Uniwersytecie Przyrodniczym w Poznaniu Dariusz J. Gwiazdowicz i Jerzy Wiśniewski. Jest to zupełna nowość na polskim rynku wydawniczym adresowana do leśników, miłośników lasu i artystów, którzy interesują się środowiskiem leśnym w naszym kraju.

Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie opracował wystawę objazdową z okazji Międzynarodowego Roku Lasów zatytułowaną „Lasy dla ludzi”, która była eksponowana w różnych miejscowościach i różnych placówkach leśnych i uczelnianych świętujących ten rok.

Z oferty edukacyjnej Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie w 2011 r. skorzystało 34 tys. osób, w tym najwięcej dzieci i młodzieży szkolnej w wieku od 7 do 15 lat. Ponadto, park-arboretum i pokazową zagrodę zwierząt odwiedziło ponad 135 tys. osób. W tabeli poniżej pokazano zrealizowane w OKL formy edukacji wraz z frekwencją.

W działalności edukacyjnej Ośrodek Kultury Leśnej współpracował z 90 podmiotami, w tym głównie ze szkołami (60) i mediami (20). Liczba pracowników OKL zajmujących się edukacją wynosiła 21 osób. Sezonowo zatrudniano dodatkowo cztery osoby w charakterze przewodników po wystawach edukacyjnych.

Koszty działalności edukacyjnej Ośrodka w 2011 r. wyniosły 290,8 tys. zł, w tym 100 tys. zł stanowiła dotacja z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu.

Forma edukacji	Liczba zajęć	Liczba uczestników
Lekcje terenowe i wycieczki z przewodnikiem	132	3 618
Warsztaty edukacyjne	23	581
Konkursy edukacyjne	6	767
Akcje, imprezy edukacyjne	4	1 844
Prelekcje	3	240
Inne wydarzenia (konferencja, plener, koncert)	7	277
Wystawy edukacyjne (4 stałe i 11 czasowych)	x	26 721
RAZEM	x	34 048
Inne (zwiedzanie pokazowej zagrody zwierząt i parku-arboretum)	x	135 262

Tabela. Formy edukacji leśnej zrealizowane przez Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie i frekwencja w 2011 r.

6.4. Leśny Bank Genów Kostrzyca

Działalność edukacyjna prowadzona w Leśnym Banku Genów Kostrzyca ma na celu upowszechnianie wiedzy o środowisku leśnym i zrównoważonej gospodarce leśnej, podnoszenie świadomości społecznej w zakresie racjonalnego i odpowiedzialnego korzystania z lasu oraz budowanie zaufania społecznego do działalności zawodowej leśników. Przekazywana jest również informacja na temat działalności Leśnego Banku Genów Kostrzyca, jednostki organizacyjnej Lasów Państwowych powołanej do ochrony leśnych zasobów genowych. Głównymi odbiorcami oferty edukacyjnej LBG są dzieci i młodzież szkolna oraz studenci. Tematyka i formy zajęć dostosowane są do wieku i wiedzy odwiedzających.

W działalności edukacyjnej Banku Genów wykorzystywane są: sala edukacyjna oraz do zwiedzania – laboratorium i chłodnia w gmachu głównym, a ponadto arboretum z wytyczonymi trasami dydaktycznymi i hydrobotaniczna oczyszczalnia ścieków. Edukacją zajmuje się jeden pracownik, w razie potrzeby wspierany przez pracowników z innych działów Banku Genów.

W 2011 r. w edukacji przyrodniczej, prowadzonej przez Leśny Bank Genów Kostrzyca, uczestniczyło ponad 2 tys. osób, głównie dzieci i młodzież szkolna (70%). Odbywały się Dni Otwarte z okazji Dnia Dziecka i Dni Lasu, organizowano szereg wystaw o tematyce przyrodniczej m.in.: „Przyroda polska”, Piękno przyrody, „Las w moim obiektywie”, „Rola człowieka w lesie”. W nawiązaniu do obchodzonego w 2011 r. Międzynarodowego Roku Lasów przeprowadzono konkurs plastyczny dla szkół podstawowych i gimnazjalnych pt. „Jaką rolę odgrywa las w moim życiu” i konkurs fotograficzny na temat „Rola człowieka w lesie”. Tematy leśne były też podejmowane przez pracowników Leśnego Banku Genów w audycjach telewizyjnych i radiowych oraz w publikacjach prasowych.

Leśny Bank Genów Kostrzyca jest miejscem prowadzenia konferencji, szkoleń zawodowych i kursów specjalistycznych z zakresu genetyki, selekcji, nasiennictwa i szkółkarstwa dla leśników z całego kraju. Miejsce to odwiedzają również goście z zagranicy.

III. DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNA Leśnych Kompleksów Promocyjnych (LKP) w 2011 roku

Leśne Kompleksy Promocyjne to jednostki funkcjonalne o znaczeniu ekologicznym, edukacyjnym i społecznym (ustawa o lasach z 1991 r.). Były tworzone na terenie całego kraju na mocy zarządzeń Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych, w latach 1994-2011. Obecnie jest ich 25 i obejmują łącznie powierzchnię ponad 1,2 mln tys. ha (17% powierzchni Lasów Państwowych).

W skład Leśnych Kompleksów Promocyjnych wchodzi od jednego do siedmiu nadleśnictw, a w kilku przypadkach w granicach LKP znalazły się również tereny instytucji naukowych, uczelni, czy lasy innej własności, na przykład lasy miejskie. Informacje zawarte w tym rozdziale (III.) odnoszą się do nadleśnictw Lasów Państwowych wchodzących w skład Leśnych Kompleksów Promocyjnych według stanu na 1 stycznia 2011 r.. Było ich wówczas razem 57 i stanowiły 13,2% wszystkich (430) nadleśnictw w Polsce.

Należy zauważyć, że na przełomie listopada i grudnia 2011 r. Dyrektor Generalny Lasów Państwowych utworzył sześć nowych kompleksów promocyjnych oraz powiększył dwa już istniejące. W efekcie, w końcu 2011 r. liczba nadleśnictw „promocyjnych” wzrosła o 14 jednostek, z 57 do 71. Te nowe obiekty – z uwagi na utworzenie dopiero w końcówce roku – nie są przedmiotem analizy działalności edukacyjnej LKP za 2011 rok.

Jednym z zadań przypisanych Leśnym Kompleksom Promocyjnym, już przy tworzeniu pierwszych takich jednostek w 1994 r. była „edukacja ekologiczna społeczeństwa”. Ta sfera działalności nadleśnictw promocyjnych w ciągu minionych kilkunastu lat rozwijała się nadzwyczaj dynamicznie. Niniejsza informacja jest próbą oceny działalności edukacyjnej LKP, sporządzoną na bazie sprawozdań za 2011 r., wykonanych przez regionalne dy-

rekcje Lasów Państwowych. Należy zaznaczyć, że działalność edukacyjna nadleśnictw LKP jest częścią działalności Lasów Państwowych, którą opisano już w rozdziale II.

1. Obiekty edukacji leśnej w LKP

Na terenie 19 Leśnych Kompleksów Promocyjnych funkcjonują 24 ośrodki edukacji przyrodniczo-leśnej, 56 izb leśnych, 73 wiaty edukacyjne i 150 ścieżek dydaktycznych (tab. 7.1). Są to główne obiekty wykorzystywane w działalności edukacyjnej Lasów Państwowych i z porównania danych (tabela 1 na końcu opracowania) wynika, że nadleśnictwa LKP są bardziej „nasycone” infrastrukturą edukacyjną niż nadleśnictwa pozostałe. Dotyczy to zwłaszcza lokalizacji ośrodków edukacji, ale już w zdecydowanie mniejszym stopniu izb leśnych, wiat edukacyjnych i ścieżek dydaktycznych. Gdy chodzi natomiast o wykorzystywane w działalności edukacyjnej punkty i powierzchnie (szkolki leśne, drzewostany itp.), jak również inne obiekty niezwiązane z gospodarką leśną (rezerwy przyrody, ogrody i parki dendrologiczne) – to ich liczebność i rozmieszczenie można uznać za równomierne na terenie Lasów Państwowych, z wyjątkiem obiektów małej retencji, których jest trzykrotnie więcej w nadleśnictwach Leśnych Kompleksów Promocyjnych (w przeliczeniu na jednostkę). Rodzaj i liczebność wszystkich obiektów edukacyjnych na terenie poszczególnych LKP w 2011 r. pokazano w tabelach 7.1 i 7.2.

2. Formy edukacji leśnej w LKP

W nadleśnictwach Leśnych Kompleksów Promocyjnych realizowane są te same formy edukacji leśnej, co w całych Lasach Państwowych. Frekwencja ogółem, jak i w poszczególnych formach edukacji jest tu jednak

Tabela. Średnia liczba uczestników i form edukacji na jedno nadleśnictwo w 2011 r.

Nadleśnictwo (430 ogółem w LP)	Uczestnicy edukacji	Zajęcia terenowe	Zajęcia w izbie leśnej	Lekcje w szkole	Spotkania poza szkołą	Konkursy	Akcje	Wystawy
w LKP (57 nadleśnictw)	13 204	67,5	54,1	16,2	7,5	4,5	9,1	2,6
poza LKP (373 nadleśnictwa)	3 372	28,7	10,5	10,8	3,7	3,0	5,1	1,2
Relacja 1:2	3,9	2,4	5,2	1,5	2,0	1,5	1,8	2,2

znacznie wyższa. Dane porównawcze dla przeciętnego nadleśnictwa z LKP i nadleśnictwa spoza LKP zestawiono w tabeli na stronie 17.

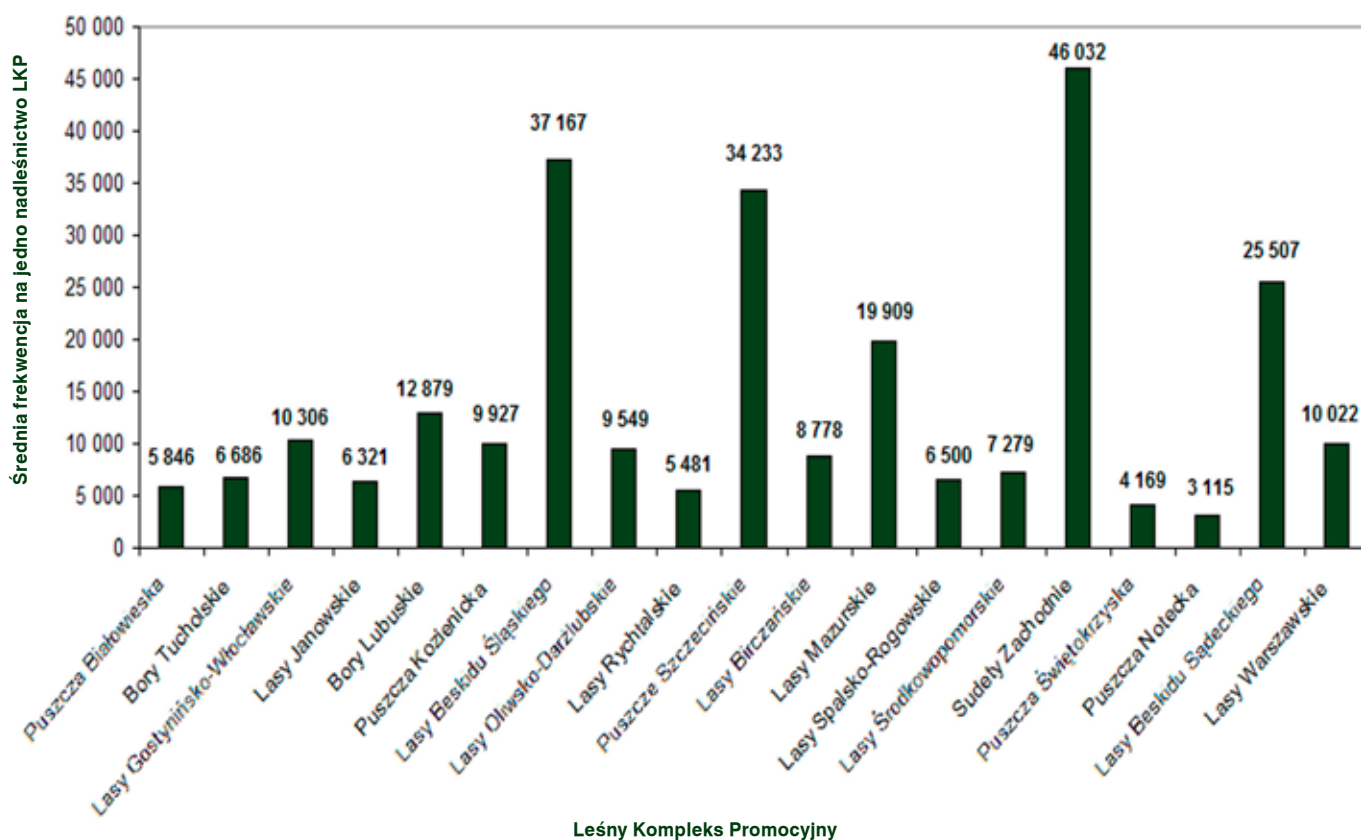
Nadleśnictwo promocyjne było odwiedzane w 2011 r. średnio przez 13,2 tys. osób – uczestników różnych form edukacji, podczas gdy w nadleśnictwie poza LKP frekwencja była blisko cztery razy mniejsza i wynosiła 3,4 tys. osób. W tabeli porównano liczbę jednostek zajęć edukacyjnych. W każdym przypadku nadleśnictwo LKP przeprowadziło tych zajęć więcej – od 1,5 (lekcje w szkole, konkursy) do nawet pięć razy więcej (zajęcia w izbie leśnej) – niż nadleśnictwo spoza LKP. Frekwencją ogólną uczestników wszystkich form edukacji w 19 Leśnych Kompleksach Promocyjnych pokazano na wykresie 9. Najbardziej oblegane są „górskie” kompleksy promocyjne: Sudety Zachodnie, Lasy Beskidu Śląskiego i Lasy Beskidu Sądeckiego, na co wpływ ma niewątpliwie turystyczna atrakcyjność tych obiektów. Z kompleksów

rok utworzenia LKP (doświadczenie pracowników, programy edukacyjne, współpraca itp.). Dane dotyczące poszczególnych form edukacji w 19 Leśnych Kompleksach Promocyjnych zamieszczono w tabelach 8.1 i 8.2.

W 2011 r. zdecydowanie najwięcej zajęć terenowych przeprowadzono w LKP Puszcza Szczecińska – średnio 321 na jedno nadleśnictwo. W grupie aż pięciu LKP: Puszcza Białowieska, Bory Lubuskie, Puszcza Kozienicka, Lasy Beskidu Śląskiego i Bory Tucholskie liczba zajęć terenowych przypadających na jedno nadleśnictwo była zbliżona i mieściła się w przedziale od 80 do 88 zajęć (wykres 10).

Najwięcej zajęć w izbach leśnych nadleśnictw odbyło się w LKP Puszcze Szczecińskiej – 225, LKP Lasy Janowskie – 174, LKP Oliwsko-Darżlubskie – 128 i LKP Puszcza Białowieska – 114 zajęć na jedną izbę (tabela 8.1). Natomiast, szkoły najczęściej odwiedzali leśnicy z nadleśnictw Lasy Beskidu Sądeckiego – 42 lekcje

Wykres 9. Frekwencja ogólna uczestników różnych form edukacji w nadleśnictwach Leśnych Kompleksów Promocyjnych w 2011 roku (wg LKP)

promocyjnych zlokalizowanych w nizinnej części kraju najchętniej odwiedzane są nadleśnictwa LKP Puszcze Szczecińska i LKP Lasy Mazurskie.

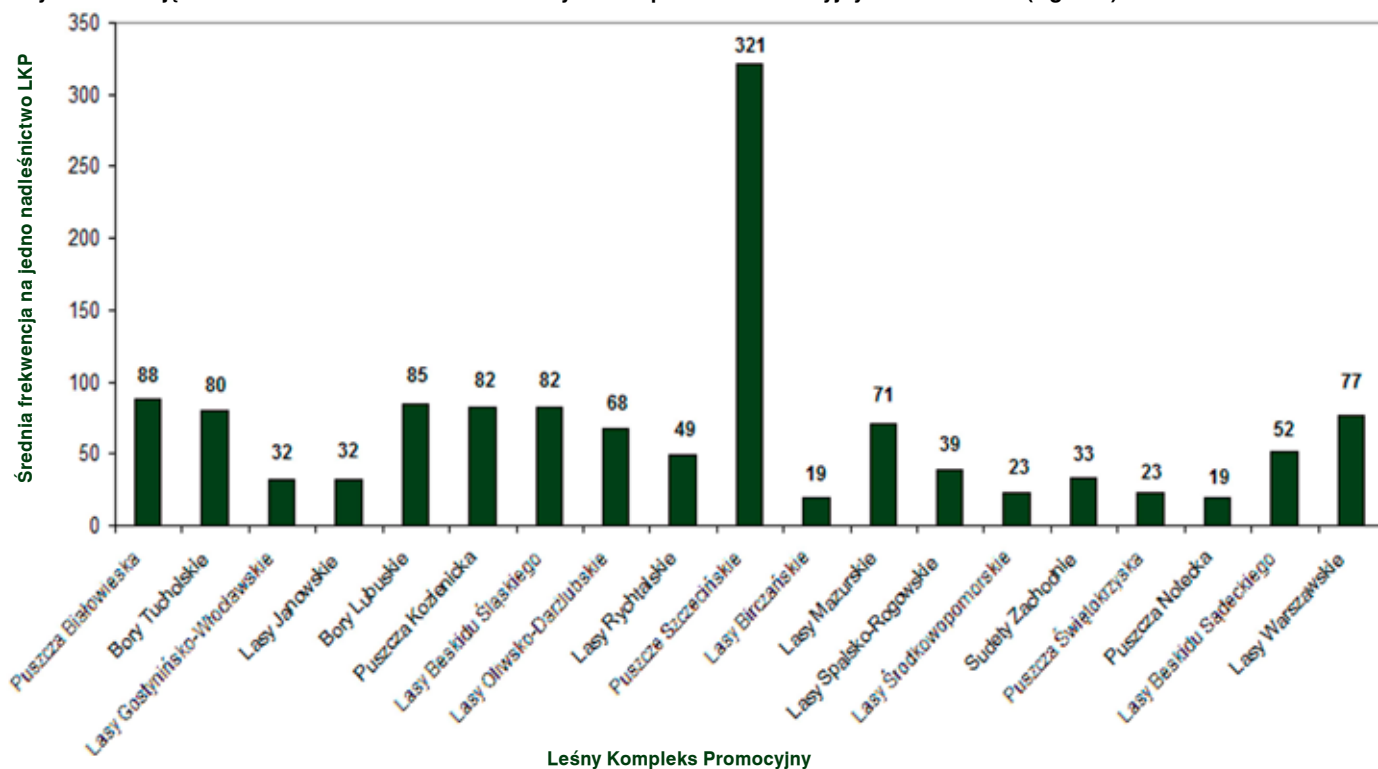
Aktywność edukacyjna nadleśnictw w poszczególnych Leśnych Kompleksach Promocyjnych jest zróżnicowana i zależy od wielu czynników. Ma na to wpływ m.in. infrastruktura edukacyjna, zatrudnienie na etatach edukacyjnych, nakłady na edukację, położenie na mapie Polski,

przeprowadzone przez jedno nadleśnictwo, LKP Lasy Warszawskie – 33 lekcje i LKP Bory Lubuskie – 31 lekcji (wykres 11). Spotkania edukacyjne poza szkołą (na forum samorządowym, zebraniu wiejskim itp.) były szczególnie popularne na terenie LKP Lasy Mazurskie – 24 spotkania na jedno nadleśnictwo, LKP Puszcza Białowieska – 20 i LKP Lasy Beskidu Śląskiego – 15 spotkań edukacyjnych (tabela 8.1).

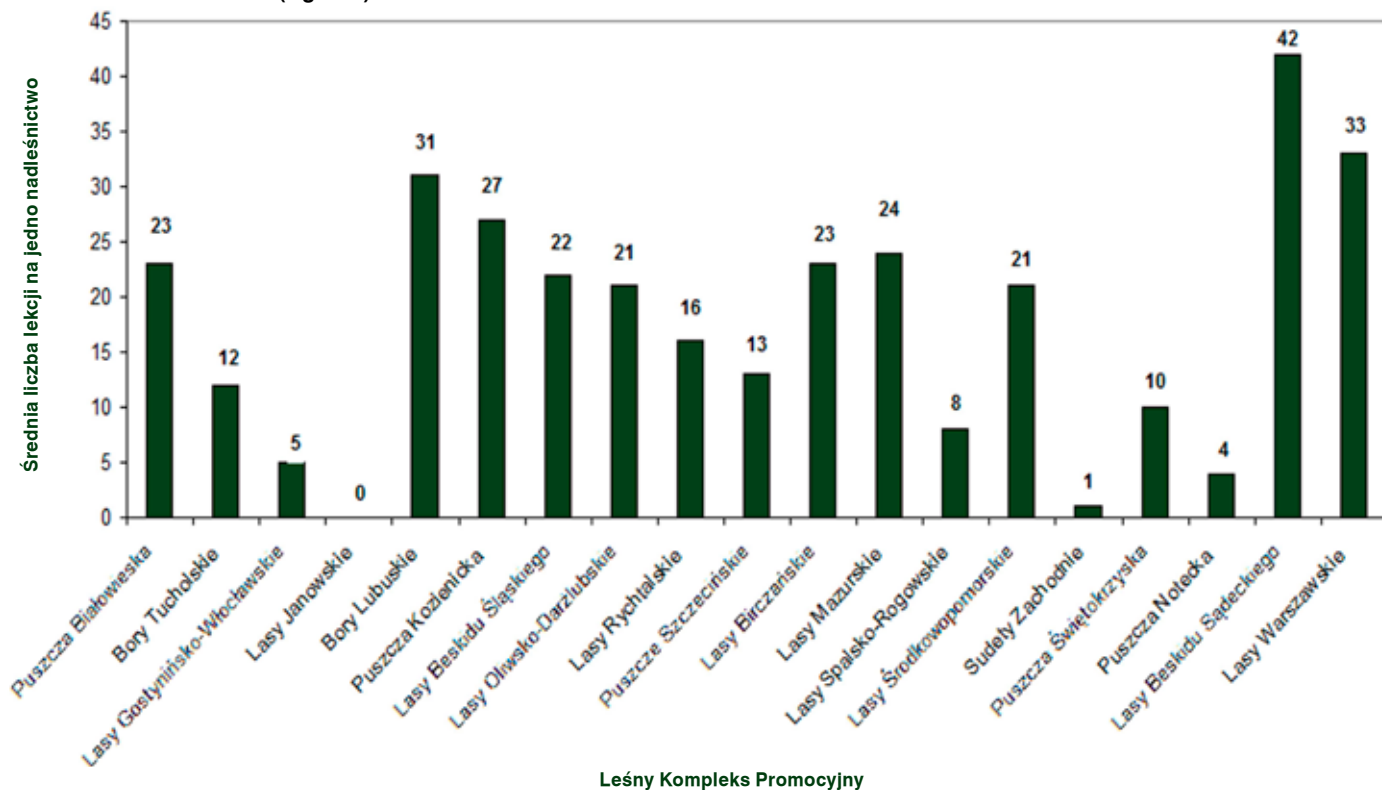
Leśne konkursy edukacyjne (wiedzy, plastyczne, fotograficzne) w 2011 r. najczęściej odbywały się w LKP: Lasy Mazurskie - średnio 10 konkursów i Lasy Beskidu Sądeckiego – średnio 9 konkursów w jednym nadleśnictwie. Wysoką aktywność w organizowaniu akcji edukacyjnych (Sprzątanie Świata, Święto Niezapominajki, Dzień Ziemi, Święto Drzewa, Dni Otwarte, zimowe dokarmianie zwierząt)

wykazały nadleśnictwa: LKP Bory Lubuskie – 25 akcji, LKP Puszcza Kozińska – 19 akcji i LKP Lasy Warszawskie – 15 akcji edukacyjnych w jednym nadleśnictwie. W przygotowaniu wystaw edukacyjnych wyróżniły się nadleśnictwa LKP Lasy Środkowopomorskie przygotowując średnio po 24 wystawy i nadleśnictwo LKP Beskidu Sądeckiego – 10 wystaw w ciągu roku (tabela 8.2).

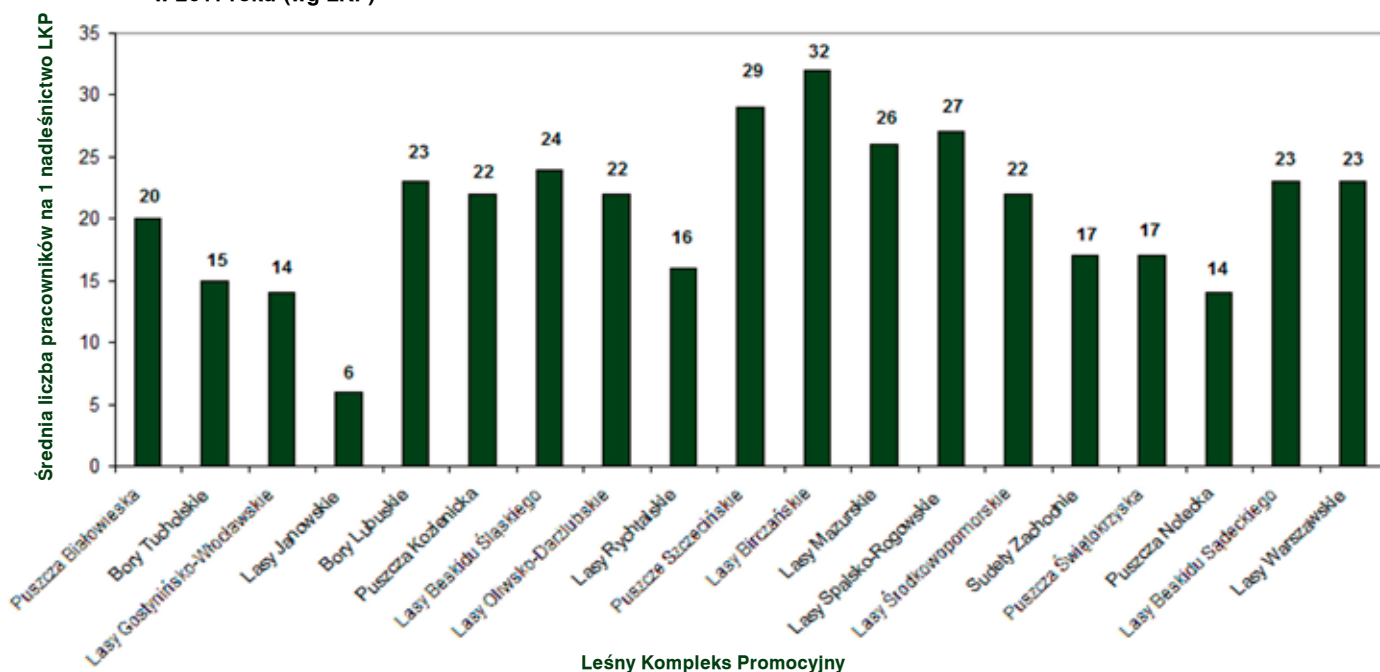
Wykres 10. Zajęcia terenowe w nadleśnictwach Leśnych Kompleksów Promocyjnych w 2011 roku (wg LKP)

Wykres 11. Lekcje w szkole przeprowadzone przez pracowników nadleśnictw Leśnych Kompleksów Promocyjnych w 2011 roku (wg LKP)

Wykres 12. Pracownicy nadleśnictw Leśnych Kompleksów Promocyjnych angażujący się w edukację leśną społeczeństwa w 2011 roku (wg LKP)

3. Współpraca i kadra nadleśnictw LKP w edukacji leśnej społeczeństwa

W działalności edukacyjnej nadleśnictwa LKP – podobnie jak wszystkie nadleśnictwa w Lasach Państwowych – najczęściej współpracują ze szkołami. Jedno nadleśnictwo promocyjne współpracuje średnio z 24 szkołami, przy czym najwięcej współpracujących szkół wykazano w LKP Lasy Warszawskie – 65, LKP Lasy Beskidu Śląskiego – 42 i LKP Sudety Zachodnie – 37 szkół na jedno nadleśnictwo (tabela 9). Zaangażowanie pracowników nadleśnictw w edukację społeczeństwa w Leśnych Kompleksach Promocyjnych wynosi średnio 20 pracowników i to jest tylko o jedną osobę

więcej niż w nadleśnictwach poza LKP. Tu jednak (w LKP) skupione są niemal wszystkie etaty „edukacyjne” w Lasach Państwowych, kiedy pracownik (na ogół specjalista ds. edukacji lub kierownik ośrodka) poświęca na działalność edukacyjną od 50 do 100% czasu pracy.

W nadleśnictwach poszczególnych Leśnych Kompleksów Promocyjnych różnie kształtuje się zaangażowanie ilościowe pracowników w obsługę edukacyjną odwiedzających teren nadleśnictwa. Najwięcej pracowników para się edukacją społeczeństwa w nadleśnictwach LKP Lasy Birczańskie – 32, Puszcze Szczecińskiej – 29 i LKP Lasy Spalsko-Rogowskie – 27 (wykres 12).

IV. FINANSOWANIE EDUKACJI LEŚNEJ w 2011 roku

Z puli środków wydatkowanych na działalność edukacyjną Lasów Państwowych w 2011 r. finansowano przede wszystkim: 1) tworzenie, utrzymanie i wyposażenie ośrodków edukacji w leśnych kompleksach promocyjnych, izb leśnych, ścieżek dydaktycznych i innych obiektów edukacji, 2) zakup materiałów i środków dydaktycznych do prowadzenia edukacji leśnej, w tym tablic, publikacji, sprzętu do obserwacji przyrody, sprzętu audiowizualnego, 3) przygotowanie i druk własnych wydawnictw edukacyjnych – folderów, przewodników i map.

1. Wydatki Lasów Państwowych na edukację leśną społeczeństwa

Suma wydatków na działalność edukacyjną Lasów Państwowych w 2011 r. wyniosła ponad 23 mln zł (tabela obok). Wydatki te nie uwzględniają jednak kosztów wynagrodzeń pracowników LP zajmujących się edukacją.

Głównym źródłem finansowania edukacji leśnej społeczeństwa są środki własne Lasów Państwowych – wydatki nadleśnictw. Znaczące wsparcie na cele edukacyjne otrzymują Lasy Państwowe z wojewódzkich funduszy ochrony środowiska.

W 2011 r., wydatki własne nadleśnictwa na działalność edukacyjną wyniosły średnio 47,4 tys. zł (tabela 10). Wydatki

Tabela. Źródła finansowania działalności edukacyjnej Lasów Państwowych w 2011 r.

Źródło finansowania	Kwota (w tys. zł)	Udział %
Koszty własne nadleśnictw	20 400,3	88,4
Fundusz leśny	145,0	0,6
Budżet państwa	0,0	0,0
Wojewódzki Fundusz OŚiGW	1 488,2	6,5
Narodowy Fundusz OŚiGW	507,0	2,2
Inne źródła	540,0	2,3
RAZEM	23 080,5	100,0

te są jednak dość zróżnicowane na terenie kraju i wynoszą od 25,1 tys. zł dla jednego nadleśnictwa RDLP w Olsztynie do 75,3 tys. zł w RDLP w Poznaniu i 130,3 tys. zł w RDLP w Warszawie (wykres 13). Na uwagę zasługuje znaczący udział środków zewnętrznych w finansowaniu działalności edukacyjnej nadleśnictw RDLP w Warszawie, Białymstoku, Olsztynie, Łodzi, Lublinie i Krośnie.

W edukacji przyrodniczo-leśnej prowadzonej przez nadleśnictwa Lasów Państwowych w 2011 r. uczestniczyło ponad 2 mln. osób. Wydatki własne na tę sferę działalności zamknęły się kwotą 20,4 mln zł, co w przeliczeniu na jednego uczestnika edukacji daje 10,15 zł (tabela na str. 22).

Wykres 13. Wydatki własne nadleśnictw na edukację leśną społeczeństwa w 2011 roku (wg RDLP)

Uwaga: nie uwzględniono środków pozyskanych przez nadleśnictwa ze źródeł zewnętrznych

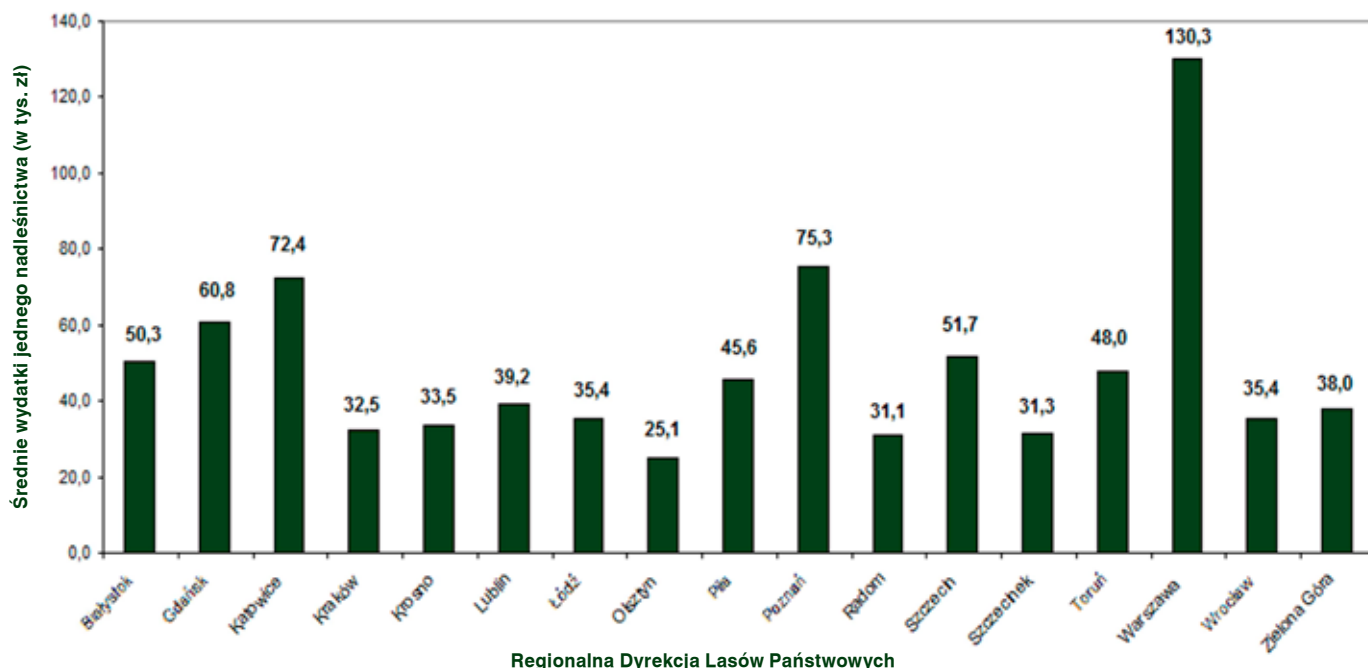

Tabela. Wydatki i frekwencja ogółem oraz wydatek na jednego uczestnika edukacji w 2011 r.

	Wydatki własne (w zł)	Frekwencja ogółem (liczba osób)	Wydatek na jednego uczestnika edukacji (w zł)
Leśne Kompleksy Promocyjne (57 nadleśnictw)	7 723,2	752 647	10,26
Nadleśnictwa spoza LKP (373 nadleśnictwa)	12 677,1	1 257 714	10,08
Lasy Państwowe ogółem (430 nadleśnictw)	20 400,3	2 010 361	10,15

2. Wydatki LKP na edukację społeczeństwa

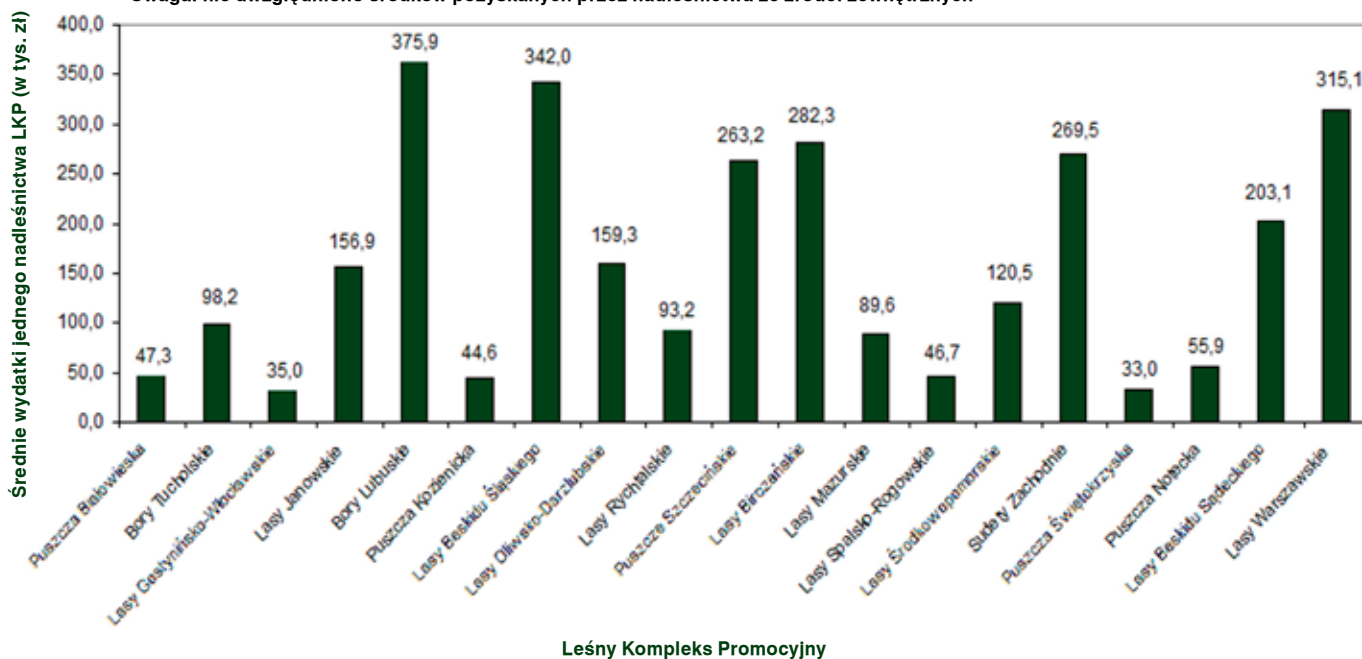
Wydatki własne na działalność edukacyjną 57 nadleśnictw wchodzących w skład 19 Leśnych Kompleksów Promocyjnych wyniosły w 2011 r. – 7723,2 tys. zł (tabela 11). Stanowią one 37,9% wszystkich wydatków własnych poniesionych na tę sferę działalności w Lasach Państwowych. Źródła finansowania edukacji w Leśnych Kompleksach Promocyjnych i ich procentowy udział nie różnią się istotnie od obrazu całych Lasów Państwowych. Istotna różnica dotyczy wysokości wydatków w przeliczeniu na jedno nadleśnictwo. W Leśnych Kompleksach Promocyjnych średnie wydatki własne jednego nadleśnictwa mieściły się w granicach od 33 tys. zł w LKP Puszcza Świętokrzyska do 342 tys. w LKP Lasy Beskidu Sądeckiego i 375,9 tys. zł w LKP Bory Lubuskie (wykres 14). Wyraźnie wysokie są

koszty działalności edukacyjnej w Leśnych Kompleksach Promocyjnych składających się z jednego tylko nadleśnictwa z ośrodkiem edukacji, którego utrzymanie ma w tych kosztach znaczący udział.

Średnie wydatki własne jednego nadleśnictwa LKP w kraju wyniosły – 135,5 tys. zł, natomiast nadleśnictwa spoza LKP – 47,4 tys. zł. Na wyższe koszty działalności edukacyjnej nadleśnictw promocyjnych składają się m.in. koszty utrzymania i funkcjonowania ośrodków edukacji i izb leśnych, bogata oferta oraz duża frekwencja uczestników edukacji, w porównaniu z nadleśnictwami spoza LKP. W przeliczeniu na jednego uczestnika edukacji przeciętne nadleśnictwo LKP wydatkowało w 2011 r. ze środków własnych kwotę 10,26 zł, natomiast nadleśnictwo spoza LKP – kwotę 10,08 zł (tabela powyżej).

Wykres 14. Wydatki własne nadleśnictw LKP na edukację leśną społeczeństwa w 2011 roku (wg LKP)

Uwaga: nie uwzględniono środków pozyskanych przez nadleśnictwa ze źródeł zewnętrznych

V. PRZEGLĄD WYDARZEŃ EDUKACYJNYCH Międzynarodowego Roku Lasów organizowanych przez jednostki Lasów Państwowych w 2011 roku

Na działalność edukacyjną jednostek Lasów Państwowych składa się szereg form wypracowanych i doskonalonych w ostatnim dwudziestolecu. Są one realizowane w każdym roku ze znakomitym efektem społecznym, szczególnie w odniesieniu do młodszego pokolenia Polaków. Rok 2011 został ogłoszony przez Organizację Narodów Zjednoczonych – Międzynarodowym Rokiem Lasów z wiodącym hasłem-przesłaniem „Lasy dla ludzi”. Inicjatywa ta trafiła na dobrze przygotowany grunt działalności edukacyjnej, prowadzonej przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe w Polsce.

Jednostki organizacyjne LP samodzielnie, bądź w współpracy z innymi podmiotami (zwłaszcza samorządami) przygotowały i przeprowadziły setki wydarzeń, takich jak: konferencje, seminaria, sesje promocyjne, akcje sadzenia lasu, koncerty, wystawy, konkursy (fotograficzne, plastyczne, wiedzy leśnej), kiermasze, festyny, pikniki, grzybobrania, rajdy, targi edukacyjne, leśne puzzle, stoiska edukacyjne, pokazy, Dni Otwarte w nadleśnictwach. Wydarzeniom tym towarzyszyły kampanie informacyjne (w mediach, również w Internecie), programy i audycje radiowe i telewizyjne, artykuły i wkładki edukacyjne w prasie. Niniejszy rozdział zawiera przegląd wybranych wydarzeń edukacyjnych Międzynarodowego Roku Lasów 2011, wymienionych według regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych (RDLP).

■ RDLP w Białymstoku

1. **Akcje sadzenia lasu** promujące przesłania Międzynarodowego Roku Lasów:

a) grupa studentów z Kanady, Portugalii, Turcji, Danii, Norwegii i Polski wspólnie z leśnikami posadziła Las Erasmusa na terenie Nadleśnictwa Dojlidy, 16 kwietnia 2011 r.,

b) harcerze, uczniowie lokalnych szkół, pracownicy Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku, leśnicy z RDLP w Białymstoku i Nadleśnictwa Czarna Białostocka posadzili 6 tys. drzewek - las upamiętniający MRL, 28 kwietnia 2011 r.,

c) leśnicy z Nadleśnictwa Suwałki, 29 kwietnia 2011 r., wraz z kolegami z zaprzyjaźnionego Nadleśnictwa Mariampol na Litwie kontynuowali tradycję wspólnego sadzenia lasu, tym razem było to 2011 dębów upamiętniających MRL,

d) 90. osobowa grupa osadzonych z aresztów śledczych regionu białostockiego wraz z leśnikami uczestniczyła w sadzeniu lasu, 28 kwietnia 2011 r.

2. **Konferencja „Lasy dla ludzi”**. W ramach obchodów MRL Nadleśnictwo Rudka zorganizowało konferencje pod hasłem „Lasy dla ludzi” w Muzeum Rolnictwa im. Ks. K. Kluka w Ciechanowcu, 6 maja 2011 r. Uczestniczyli w niej m.in. starostowie pięciu powiatów, burmistrzowie i wójtowie z 21 miast i gmin, wykładowcy akademicy, przedstawiciele oświaty i leśnicy.

3. **Koncert jazzowy „Na Buduku”**. Po raz dziewiąty odbył się plenerowy koncert jazzowy „Na Buduku” – w gajówce w sercu Puszczy Knyszyńskiej, zorganizowany przez Nadleśnictwo Głęboki Bród i Ośrodek „Pogranicze sztuk, kultur, narodów” w Sejnach. Koncert poprzedziło seminarium propagujące przesłania Międzynarodowego ROKU Lasów.

4. **Wizyta duchowieństwa Kościoła Prawosławnego**. W ramach obchodów MRL, dostojnicy duchowieństwa prawosławnego odwiedzili Puszcę Białowieską pod przewodnictwem JE Sawy – prawosławnego metropolity warszawskiego i całej Polski. Dostojni goście zostali przyjęci przez leśników z puszczy Białowieskiej oraz nadleśnictw Bielsk i Nurzec na czele z dyrektorem RDLP w Białymstoku.

5. **Wystawa fotograficzna „Parada Puszczy”**. Wystawa wielkoformatowych fotografii pt. „Parada Puszczy”, których autorami są leśnicy z terenu RDLP w Białymstoku. Na zdjęciach pokazano przyrodę puszczy: Augustowskiej, Białowieskiej, Boreckiej, Knyszyńskiej, Kurpiowskiej, Piskiej i Romińskiej. Wystawa była eksponowana na terenie Białegostoku i podczas Międzynarodowych Targów POLEKO w Poznaniu.

■ RDLP w Gdańsku

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Gdańsku w 2011 r. sukcesywnie prowadziła kampanię edukacyjno-informacyjną pn. „Las – życie – człowiek – obchody MRL” bezpośrednio związaną z ustanowionym przez Sekretariat ONZ Międzynarodowym Rokiem Lasów. Oto niektóre wydarzenia.

1. **Akcja „Pomorzanie sadzą las”** była wyrazem promocji Międzynarodowego Roku Lasów. Zorganizowano ją w terenie nadzorowanych nadleśnictw. Udział w niej wzięło ok. 1300 osób, głównie reprezentujących samorządy i instytucje państwowe. Posadzono kilkanaście tysięcy drzewek.

2. **Wystawa posterowa „Lasy dla ludzi”** przygotowana przez leśników i przyrodników z okazji MRL, dotarła w ciągu roku do nadleśnictw i kilku masowo odwiedzanych miejsc. W nawiązaniu do wystawy powstała broszura, prezentująca walory flory i fauny pomorskich lasów, a także pracę leśników. Nakład wydawnictwa, w całości finansowanego ze środków WFOŚiGW w Gdańsku, wyniósł 5 tys. egz. Było ono szeroko rozpowszechniane przez cały rok 2011. Dodatkowo z okazji MRL wydano nalepki i plakaty oraz okolicznościowe statuetki.

3. **Emisja audycji radiowych w Radiu Gdańsk i Radiu Plus.** Zrealizowano cykl 10 audycji pod wspólnym tytułem „Cztery pory roku w lesie” na antenie Radia Gdańsk. Każda

audycja poprzedzona została tygodniową kampanią zapowiadającą program. Leśnicy byli również stałymi gośćmi sobotnich programów „Zwiedzaj, nie śpij”, z których pierwszy nadawany na żywo 4 lutego z leśniczówki w Parchowie był programem zapowiadającym wydarzenia Międzynarodowego Roku Lasów na terenie RDLP w Gdańsku.

W Radiu Plus, w ramach stałej współpracy, leśnicy gościli często w cyklicznym programie ekologicznym „Bliżej”.

4. **Współpraca z TVP Gdańsk.** Od marca do grudnia 2011 r. w TVP Gdańsk wyemitowano 500 spotów informacyjnych promujących hasła Międzynarodowego Roku Lasów oraz cykl 10 programów z cyklu „Rowerowo”, prowadzonych przez red. Marka Waluszko, zrealizowanych wyłącznie z udziałem leśników i osób promujących turystykę na obszarach leśnych. Ekipa TVP Gdańsk obecna była także na wszystkich najważniejszych imprezach związanych z Międzynarodowym Rokiem Lasów i Rokiem Lasów Pomorza (konferencje, festyn, sadzenie lasu, Dni Lasu). Relacje z tych wydarzeń emitowano w głównym wydaniu programu informacyjnego „Panorama”.

5. **Edukacyjna kampania informacyjna.** W ramach szeroko zakrojonej kampanii medialnej konsekwentnie wykorzystywano oficjalne logo Międzynarodowego Roku Lasów (między innymi przygotowano i wydano 6 wkładek edukacyjnych do Dziennika Bałtyckiego, w których zamieszczone zostały różnorodne artykuły, informacje i wywiady), na terenie Gdańska ustawiono billboardy z hasłami MRL. Przez 90 dni trwała kampania promująca hasła MRL na wielkoformatowych ekranach LED w Trójmieście i niektórych miastach powiatowych regionu.

Na społecznościowym portalu Facebook założone zostały profile 4 nadleśnictw, na których rozpoczęto szeroko zakrojoną kampanię edukacyjną i informacyjną. W nadleśnictwach zorganizowano konkursy dla dzieci i młodzieży, festyny i wycieczki promujące tematykę leśną w odniesieniu do haseł MRL, w tym akcję „Drzewko za makulaturę” (zebrano ponad 130 ton makulatury w zamian za wydanie 22 tys. sadzonek). Uzyskano patronat medialny Radia Gdańsk, TVP 3 Gdańsk, Dziennika Bałtyckiego, udzielono wywiadów, wyprodukowano spot radiowy i telewizyjny.

6. **Konferencja „Las - człowiek - życie”.** 21 czerwca 2011 r. w Gdyni odbyła się konferencja poświęcona zagadnieniom społecznego wykorzystania lasu, zwierząt leśnych żyjących w sąsiedztwie człowieka, wpływu lasu jako elementu środowiska człowieka na jego egzystencję, a także wykorzystania drewna jako odnawialnego źródła energii. Prelegenci - dr Agata Cieszevska z Katedry Architektury Krajobrazu SGGW, dr inż. Ewa Referowska-Chodak z SGGW, dr inż. Piotr Gołos z Instytutu Badawczego Leśnictwa, dr Edmund Wach z Bałtyckiej Agencji Poszanowania Energii oraz dr hab. Paweł Janiszewski z UWM w Olsztynie przedstawili referaty, kładąc grunt pod poświęcone im panele dyskusyjne. Z perspektywy międzynarodowych działań, podejmowanych w kierunku rozwiązywania ww. problemów, istotne znaczenie miał udział dr. inż. Krzysztofa Janeczko i dr inż. Anny Żornaczyk-Łuby z Departamentu Leśnictwa MŚ. Wykład poświęcony Leśnej Zielonej Księdze, na gruncie Międzynarodowego Roku Lasów 2011 proklamowanego przez ONZ, usystematyzował i poszerzył wiedzę gości nt. aktualnego stanu polityki leśnej Unii, w tym rewizji europejskiej strategii leśnictwa i aktualnych rezolucji dotyczących szeroko pojętej ochrony lasów. W związku z wydarzeniem przygotowano m.in. ścianki wystawiennicze, roll-upy, materiały konferencyjne. Konferencja została dofinansowana przez WFOŚiGW w Gdańsku.

7. **Leśny Festyn Edukacyjny w Sopocie.** W roku 2011 wrześniowy festyn odwiedziło ok. 30 tysięcy osób. W festynie wzięły udział nadleśnictwa, w tym Straż Leśna, artyści występujący na scenie, sokolnicy. Do współpracy przy organizacji festynu zaproszono: Ligę Ochrony Przyrody, Zespół Parków Krajobrazowych, CIEE w Gdańsku, Klub Dżentelmena Szos, Koła Gospodyń Wiejskich z terenu gmin Skórcz i Osieczna. Podczas festynu rozpropagowano duże ilości materiałów promocyjnych i informacyjnych z logo Międzynarodowego Roku Lasów, przekazywanych w charakterze nagród w konkursach i quizach.

8. **Konkursy o tematyce leśnej.** Od czerwca do listopada 2011 r. trwał konkurs internetowy, prowadzony przez Regionalną Dyrekcję LP w Gdańsku, w którym rozlosowywano nagrody książkowe (współfinansowane ze środków WFOŚiGW). Pytania konkursowe nawiązywały bezpośrednio do haseł MRL. Konkurs, ze względu na ogólnodostępną formę, a także będąc promowanym na zaprzyjaźnionych portalach edukacyjnych i dzięki współpracy z innymi organizacjami (np. zielonalekcja.pl, CIEE w Gdańsku), cieszył się zainteresowaniem – nadeszło 131 zgłoszeń od dzieci i osób dorosłych, także z województw małopolskiego, opolskiego

i mazowieckiego. Drugim konkursem, którego RDLP była regionalnym koordynatorem, był Young People in European Forests, organizowany przez PGL Lasy Państwowe i Polskie Towarzystwo Leśne, pod patronatem Ministra Środowiska. W etapie regionalnym konkursu przekazano zwycięzcom upominki - gadżety z logo MRL (magnesy, podkładki pod kubki i pod mysz, przypinki, zakładki etc.). Jesienią przeprowadzono także konkurs na spot promujący hasła Roku Lasów.

9. **Konferencja „Międzynarodowy Rok Lasów na Pomorzu”** zorganizowana była przez RDLP w Gdańsku, Nadleśnictwa Gdańsk i Wejherowo oraz Zarząd gdańskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Leśnego w Gniewinie, w grudniu 2011 r. Stanowiła uroczyste podsumowanie MRL oraz 15-lecia Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Oliwsko – Darżlubskie”.

■ RDLP w Katowicach

W ramach szeroko rozwiniętej działalności edukacyjnej nadleśnictw zrealizowano w 2011 r. kilka spektakularnych tematów promujących przesłania Międzynarodowego Roku Lasów.

1. **Konferencja „Lasy dla ludzi”** (studyjny wyjazd) dla szefów śląskich mediów i publicystów zajmujących się szeroko rozumianą tematyką ekologiczną. Przez dwa dni kilkudziesięciu dziennikarzy odwiedziło nadleśnictwa: Kobiór, Ustroń i Wisłę.

2. Dwudniowy **Festyn Ekologiczny „Cietrzewisko”** w Nadleśnictwie Koszęcin zorganizowany dla społeczeństwa wspólnie z Zespołem Pieśni i Tańca Śląsk.

3. **„Sadzonki za surowce wtórne”** – akcja edukacyjna zorganizowana wspólnie z Fundacją Ekologiczną Arka na terenie Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Beskidu Śląskiego” (dwa dni w marcu i dwa dni we wrześniu 2011 r.).

4. **„Bitwa na głosy”** – uczestnicy tego popularnego programu telewizyjnego (grupa Piotra Kupichy), w związku z obchodami MRL, sadzili las na terenie Nadleśnictwa Katowice.

5. **„Sprzątanie Świata Polska”** – zakończenie i podsumowanie tej znanej akcji odbyło się z udziałem Miry Stanisławskiej-Meyszutowicz w Nadleśnictwie Opole.

6. We wszystkich 38 nadleśnictwach, nadzorowanych przez RDLP w Katowicach, odbywały się **„Dni Otwarte”** oraz łącznie kilkaset lokalnych i regionalnych imprez edukacyjnych dla społeczeństwa, podczas których promowano przesłania Międzynarodowego Roku Lasów.

■ RDLP w Krakowie

Krakowska dyrekcja LP i wszystkie małopolskie nadleśnictwa, włączając się w światowe obchody Międzynarodowego Roku Lasów, zrealizowały bogaty program działań edukacyjno-promocyjnych pod wiodącym hasłem „Lasy dla ludzi”.

1. W styczniu 2012 r. na antenach Radia Kraków i Radia Dobra Nowina Małopolska przeprowadzono **konkursy o tematyce leśnej**, promujące gospodarcze, ekologiczne i społeczne funkcje lasu oraz inaugurowały obchody Międzynarodowego Roku Lasów. Konkursy cieszyły się dużym zainteresowaniem. Słuchacze musieli wykazać się wiedzą

przyrodniczą, w tym o lasach Polski i regionu, celach i zadaniach Lasów Państwowych.

2. Leśnicy z nadleśnictw i biura RDLP byli współorganizatorami Małopolskiego Konkursu Fotograficznego **„Leśne inspiracje”**, który przebiegał pod hasłem Międzynarodowego Roku Lasów „Lasy dla ludzi”. Z 80 najlepszych prac powstała wystawa prezentowana w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Krakowie i później w innych miastach Małopolski.

3. **„Drzewko dla Małopolski”** i **„Las Życia”** posadzono w marcu na terenie Nadleśnictwa Myślenice. Akcji patronował Sejmik Województwa Małopolskiego. Las sadzili: marszałek Województwa Małopolskiego, przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz instytucji pracujących na rzecz osób niepełnosprawnych. Drzewka życia sadziły też dzieci z krakowskich przedszkoli integracyjnych.

4. **„Lasy to życie, chrońmy je”** – pod takim hasłem przebiegała w krakowskich nadleśnictwach we wrześniu akcja „Sprzątanie Świata – Polska” oraz liczne spotkania edukacyjne dzieci i młodzieży szkolnej z leśnikami na ścieżkach dydaktycznych i innych obiektach służących edukacji leśnej.

5. W listopadzie nastąpiło rozstrzygnięcie ogólnopolskiego konkursu plastycznego z okazji Międzynarodowego Roku Lasów, organizowanego przez Dom Harcerza w Krakowie, pod patronatem dyrektora RDLP w Krakowie. Na konkurs **„Leśne Skrzaty”** wpłynęło blisko 600 prac płaskich i przestrzennych.

■ RDLP w Krośnie

Z obchodami Międzynarodowego Roku Lasów na terenie RDLP w Krośnie zbiegło się udostępnienie dla społeczeństwa kilku nowych obiektów: Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Nadleśnictwie Mielec, ścieżki przyrodniczej „Od drzewa do drzewa” w Nadleśnictwie Jarosław oraz Miejsca Pamięci w Nadleśnictwie Oleszyce pod nazwą „Las Katyński”, poświęconego leśnikom pomordowanym na Wschodzie oraz ofiarom katastrofy smoleńskiej. Do bardziej interesujących wydarzeń edukacyjnych Międzynarodowego Roku Lasów należały:

1. **Konferencja Ekologiczna** z udziałem uczniów szkół ponadpodstawowych (250 osób) z terenu powiatu przemyskiego zorganizowana w arboretum w Bolestraszcach na terenie Nadleśnictwa Krasiczyn. Przeprowadzono prelekcje i zajęcia terenowe o tematyce przyrodniczo-leśnej.

2. Sesja edukacyjno-promocyjna **„Lasy Sieniawskie – znaczenie gospodarcze oraz walory przyrodniczo-krajoobrazowe”**, na którą składały się prelekcje, liczne konkursy i wystawy o tematyce leśnej oraz akcja sadzenia dębów.

3. Spotkania edukacyjne leśników z uczestnikami wyprawy **„Beskid Niski 2011 Survival Expedition”** organizowanej przez Fundację „Poza Horyzonty” Jaska Meli. Grupa młodzieży o różnym stopniu niepełnosprawności przemierzała trasę 150 km po Beskidzie Niskim i Bieszczadach. Przez kilka dni towarzyszyli leśnikom w pracy: przy zbiorze szyszek jodły technikami alpinistycznymi, wyluszczeniu

nasion, w pracach biurowych nadleśnictwa, zajęciach w Ośrodku Edukacji Hrendówka w Nadleśnictwie Rymanów.

4. Nadleśnictwa regionu krośnieńskiego organizowały szereg konkursów promujących przesłania Międzynarodowego Roku Lasów, pod różnymi nazwami, m.in.: Las Polski 2011, Namaluj swój las, Tropiciele przyrody, Z przyrodą w zgodzie, Chroni las przed pożarem.

■ RDLP w Lublinie

W ramach Międzynarodowego Roku Lasów w jednostkach Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Lublinie odbyło się wiele interesujących imprez edukacyjnych, z których najważniejsze to:

1. **Tydzień Leśny w Centrum Promocji Województwa Lubelskiego.** Prezentacji lubelskich lasów towarzyszyło przesłanie „Przyroda uczy najpiękniej” - którą z okazji Międzynarodowego Roku Lasów, Regionalna Dyrekcja LP w Lublinie przy udziale podległych jednostek, zorganizowała w Centrum Promocji Województwa Lubelskiego. Podczas trwającego od 28 marca do 1 kwietnia Tygodnia Leśnego w lekcjach przyrody udział wzięło prawie 1000 dzieci i młodzieży z lubelskich przedszkoli i szkół.

Zajęciom edukacyjnym towarzyszyła wystawa przyrodnicza zorganizowana przez pracowników Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Janowskie”, nadleśnictw: Kraśnik, Krasnystaw, Lubartów, Nowa Dęba, Puławy, Świdnik oraz biura RDLP, która była wspólnym dopełnieniem leśnej edukacji, wkomponowanym w scenariusze prowadzonych zajęć i prezentacji a także atrakcją zwiedzających.

Podczas prowadzonych zajęć podkreślano „otwarty” charakter polskich lasów, stanowiących wspólne dziedzictwo, wspólną odpowiedzialność za ich przyszłość, przekazywano uczniom zasady prawidłowego, mądrego korzystania z dóbr lasu ze szczególnym uwzględnieniem problemu zaśmiecania terenów leśnych.

2. **Stoisko Lasów Państwowych na Lubelskim Kiermaszu Turystyczno-Edukacyjnym.** Regionalna Dyrekcja LP w Lublinie wzięła udział w kiermaszu zorganizowanym 7 i 8 maja 2011 r. na Placu Litewskim w centrum Lublina, przez Lubelską Regionalną Organizację Turystyczną i Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie. Pracownicy RDLP w Lublinie i podległych nadleśnictw przygotowali inscenizację ukazującą piękno lubelskich lasów. Przygotowano bogatą ofertę przyrodniczo-turystyczną i edukacyjną, a dla dzieci i młodzieży krótkie pogadanki, nawiązujące do tematyki ekspozycji oraz konkursy i zabawy z nagrodami.

Podczas zajęć podkreślano, że życie bez kontaktu z przyrodą jest niemożliwe, ponieważ wszystko, co jest potrzebne człowiekowi do życia czerpie on ze środowiska naturalnego. Lasy są niezbędne dla przetrwania i dobrobytu miliardów ludzi na świecie. Podkreślano piękno lubelskich lasów i fakt, że są one zarządzane zgodnie z zasadami trwałej i zrównoważonej gospodarki leśnej (potwierdzeniem takiego gospodarowania obszarami leśnymi jest certyfikat FSC), są również źródłem drewna, a także wielu innych towarów

i usług, zapewniają miejsca pracy oraz środowisko do życia i wypoczynku społeczeństwa regionu.

3. **Leśne lato w Radiu Lublin.** W okresie wakacji Regionalna Dyrekcja LP w Lublinie zorganizowała wspólnie z Radiem Lublin i podległymi nadleśnictwami cykl audycji przedstawiających walory lasów Lubelszczyzny. Od 1 lipca, w każdy piątek wakacji przez 6 godzin dziennie, od godz. 9.00 do 15.00, studio plenerowe rozłożone było na terenach leśnych nadleśnictw: Radzyń Podlaski, Sarnaki, Tomaszów, Chełm, Puławy, Lubartów, Zwierzyniec, Parczew, Józefów i Janów Lubelski.

Tematem programów radiowych była szeroko rozumiana ekologia, edukacja leśna, ochrona lasów Lubelszczyzny, ochrona przyrody, rekreacja i wypoczynek. Ekspozowano przesłania Międzynarodowego Roku Lasów. Podkreślano, że las jest otwarty dla ludzi, w tym dla turystów, ludzi aktywnych fizycznie, a także młodzieży, która może czerpać wiedzę dotyczącą przyrody, korzystając z oferty edukacyjnej nadleśnictw. Ogłoszony został także konkurs fotograficzny pod hasłem „Leśne lato w obiektywie”.

■ RDLP w Łodzi

1. W kwietniu 2011 r. przy ul. Piotrkowskiej 104 w Łodzi prezentowana była **wystawa fotograficzna „Inspirowani lasem”**, autorstwa czterech leśników z Nadleśnictwa Spała. Wystawa pokazywała skarby przyrody łódzkich lasów i była jednocześnie promocją oferty edukacyjnej i turystycznej nadleśnictw regionu łódzkiego.

2. **Festyn dla łodzian pod hasłem „Lasy dla ludzi”** w łódzkiej Manufakturze Leśnicy zorganizowali i przeprowadzili na rynku 21 maja 2011 r. w celu inauguracji i nagłośnienia przesłań Międzynarodowego Roku Lasów. Partnerami RDLP w organizacji tej imprezy było około 20 podmiotów, w tym: Lasy Miejskie, Ogród Botaniczny, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Zespół Ochrony lasu, cztery Parki Krajobrazowe, Urząd Miejski w Łasku, Leśny Zakład Doświadczalny w Rogowie oraz Polski Związek Łowiecki. Na rynku ustawiono 100 drzewek świerkowych, tworzących w centrum miasta niecodzienną atmosferę młodego lasu. Przez cały dzień aktywnie działały pięknie zaaranżowane stoiska, promujące poszczególnych wystawców i ich działalność. Odbywały się warsztaty edukacyjne – prowadzono konkursy, quizy, prezentacje, pokazy.

3. W drugim półroczu 2011 r. w TVP Info można było oglądać **cykl programów pt. „Las wokół nas”**, poświęconych lasom województwa łódzkiego. W kolejnych odcinkach leśnicy prezentowali walory przyrodnicze, kulturowe, edukacyjne lasów regionu, akcentowali również ich znaczenie gospodarcze i ekologiczne w nawiązaniu do przesłań MRL.

4. **Hubertus Spalski 2011** z bogatym programem wydarzeń i imprez związanych z tradycjami myśliwskim, takimi jak: Msza św. polowa w Kościele Prezydentów, Apel na łowy, polowanie w 11 obwodach łowieckich, Jarmark Hubertowski, Spalski Festiwal Kulinaryny „Oswajamy dziczyznę”, koncert Zespołu Muzyki Myśliwskiej „Rabiec”, prezentacje hodowców psów myśliwskich oraz sokolników, konkurs plastyczny

MIĘDZYNARODOWY
ROK LASÓW • 2011

dla dzieci i młodzieży „Kolorowy Hubertusik”. Hubertusa odwiedziło około 10 tys. osób.

5. **Hubalowa Wigilia** – odbyła się tradycyjnie na Polanie Bielawy w lasach Nadleśnictwa Opoczno, 2 grudnia 2011 r. Spotkania wigilijno-opłatkowe dzieci i młodzieży ze szkół noszących imię majora Henryka Dobrzańskiego „Hubala” mają na celu przekazywać kolejnym pokoleniom Polaków pamięć o bohaterach walczących o niepodległość Ojczyzny podczas II wojny światowej. Wigilia rozpoczęła się opłatkami i życzeniami. Następnie została udekorowana choinka.

Pomnik poświęcony leśnikom i żołnierzom majora Hubala znajduje się na polanie byłej leśniczówki Bielawy. Upamiętnia wieczerzę wigilijną 24 grudnia 1939 r. z udziałem Oddziału majora Hubala i kilkunastu zaprzysiężonych leśników z okolicznych leśnictw.

■ RDLP w Olsztynie

1. Pięćdziesięciu studentów z Hiszpanii, Włoch, Litwy, Rumunii i Polski posadziło dęby w Leśnictwie Zazdrość koło Olsztyna z przewodnim hasłem „**Las to nasze wspólne europejskie dobro**”.

2. „**Las bliżej nas**” – to tytuł zorganizowanej z okazji obchodów Międzynarodowego Roku Lasów wystawy na terenie Muzeum Budownictwa Ludowego w Olsztynku, której organizatorami były nadleśnictwa: Nowe Ramuki, Olsztynek i Jagielek.

3. **Leśne Puzzle**, promujące Międzynarodowy Rok Lasów, na staromiejskim Targu Rybnym w Olsztynie ułożyły dzieci z Przedszkola nr 2 w Olsztynie. Obraz o wielkości 25 m², składał się ze 144 elementów. Akcja „Leśne Puzzle” zorganizowana przez Fundację Ekologiczną Arka z udziałem leśników była okazją do przypomnienia przedszkolakom i społeczeństwu Olsztyna jak duże znaczenie w życiu ludzi mają lasy.

4. **Rodzinny Piknik Lotniczy** odbył się w Gryźlinach, 19 czerwca 2011 r. Akcję informacyjno-edukacyjną, promującą m.in. przesłania Międzynarodowego Roku Lasów, lasy mazurskie, prowadzili leśnicy z nadleśnictw Jedwabno i Nowe Ramuki.

5. **Konferencja „Lasy XXI wieku – stan, cele i zadania”** odbyła się na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim, od 25 do 26 listopada 2011 r. Głównym organizatorem Konferencji byli leśnicy z RDLP w Olsztynie i nadleśnictw LKP „Lasy mazurskie”. Konferencja stanowiła swoiste podsumowanie obchodów MRL w regionie warmińsko-mazurskim.

6. **Zakończenie obchodów MRL w Pałacu Narodów w Genewie**, 13 grudnia 2011 r. Grupa leśników z RDLP w Olsztynie zaprezentowała działania leśników polskich podczas MRL, eksponując na specjalnej wystawie szczególne bogactwo przyrodnicze ojczystych lasów, materiały i publikacje o polskich lasach oraz symboliczne pamiątki, wykonane z naturalnych surowców, w tym z drewna.

■ RDLP w Pile

1. **Las na Wyspie**. Tłumy mieszkańców regionu piłskiego uczestniczyły w regionalnych obchodach Międzynarodowego Roku Lasów, które odbyły się 24 września 2011 r. w Pile.

W festynie „Las na Wyspie” bawiły się całe rodziny, które zdobywały wiedzę o lesie, próbowały swych sił w różnorodnych konkurencjach i raczyły się daniami kuchni myśliwskiej. W spotkaniu uczestniczyli też parlamentarzyści, samorządowcy oraz delegacja leśników z Niemiec.

W pierwszą jesienną sobotę w Parku na Wyspie w Pile wyrósł las zielonych namiotów, pod którymi przedstawione były ekspozycje 20 nadleśnictw. Stoiska tematycznie nawiązywały do haseł Międzynarodowego Roku Lasów. Leśnicy zadbali o to, aby przesłania przedstawione były w jak najbardziej atrakcyjnej formie. Las więc zaciekał, bawił i oczywiście uczył. A wiedza adresowana była dla całych rodzin. Osoby w każdym wieku znalazły dla siebie coś interesującego. Dzieci brały udział w licznych konkursach rysunkowych i sprawnościowych. Najmłodszy mogli łapać na wędkę „skarby lasu” lub wykazać się refleksem celnie trafiając w spadające orzechy. Nieco starsi układali puzzle z drewna, rozpoznawali gatunki drzew, nasion, zwierząt oraz odgłosy ptaków i tropy zwierząt. Dorosli mieli okazję, aby zapoznać się ze sprzętem telemetrycznym wykorzystywanym przez leśników, leśnymi mapami numerycznymi oraz sprzętem znajdujący się w zaadaptowanej kancelarii leśniczego. W festynie całe rodziny wspólnie wykonywały ozdobne plansze z runa leśnego, wymyślały hasła promujące Międzynarodowy Rok Lasów czy brały udział w konkursie przerzynki piłą.

Uczestnicy festynu korzystali z tego, że mieli leśników na wyciągnięcie ręki i zadawali im mnóstwo pytań, m.in. o to jak nie zgubić się w lesie, czym się różni metr sześcienny od przestrzennego, jakie są zwyczaje leśnych zwierząt i jak pielęgnować sadzonki drzew. Odmowną atrakcją dla małych i dla dużych gości festynu było obserwowanie zrywki drewna oraz pokaz rzeźbienia piłą motorową, w wyniku którego z dwumetrowego pnia powstał orzeł. Sporo emocji dostarczyły też pokazy sokolnika.

Jeszcze przed rozpoczęciem festynu na Wyspie zaczęli pojawiać się mieszkańcy Piły, niosący paczki makulatury, które oddawali w ramach akcji „Sadzonki za makulaturę”, zorganizowanej przez RDLP w Pile i firmę Altwater. Pılanie przynieśli 4 tony makulatury, za którą otrzymali sadzonki sosny, buka, klonu i lipy.

W leśne klimaty wprowadzili słuchaczy sygnaliści i wabiarze z nadleśnictw Sarbia, Podanin, Złotów, Człopa i Zespołu Szkół Leśnych w Goraju. Oprócz wielu sygnałów wykonali wspólnie utwór na cześć jeleni, który składał się z części obejmującej wabienie jeleni oraz wykonanej na rogach myśliwskich. W czasie festynu na scenie cały czas prezentowali się wykonawcy zaproszeni przez nadleśnictwa RDLP w Pile - zespoły „Abrakadabra” i „Niby nic” z Mirosławca, harcerski zespół mandolinowy „Frygi”, „Vertical Limited” z Tucznia oraz zespół „Na Górze” z Domu Pomocy Społecznej w Rzadkowie. Hitem festynu był występ Orkiestry Reprezentacyjnej Lasów Państwowych, grającej utwory nie tylko związane z lasami. „Wisienką” na leśnym torcie był koncert amerykańsko-polskiego zespołu „Vasti Jackson Blues Band”, który zagrał energetycznego bluesa.

2. Młodzież na tropach przyrody. Ponad 900 osób wzięło udział w konkursie „Na tropach przyrody”, którego organizatorem była Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Pile, a wspierał Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu. Konkurs odbył się w ramach obchodów Międzynarodowego Roku Lasów.

14 czerwca 2011 r., w pięknej leśnej scenerii na terenie Nadleśnictwa Krzyż, odbył się finał konkursu, podczas którego laureaci otrzymali nagrody i pamiątkowe dyplomy. W uroczystości uczestniczyli przedstawiciele Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu oraz Kuratorium Oświaty w Poznaniu.

Celem konkursu była popularyzacja wśród dzieci i młodzieży piękna środowiska leśnego poprzez obserwacje i dokumentowanie zmian fenologicznych zachodzących w przyrodzie, jak również wyrabianie nawyku dzielenia się z innymi zdobytymi doświadczeniami i doznaniem w obcowaniu z przyrodą.

Udział w konkursie zgłosiło 151 zespołów, liczących od 3 do 6 osób, z 80 szkół podstawowych, 44 gimnazjów i 27 szkół ponadgimnazjalnych z terenu Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Pile. Młodzież obserwacje konkursowe prowadziła głównie w lasach. W pracach znalazły się także opisy zmian zachodzących na terenie jeziora, parku, ogrodu i łąki.

Duże zainteresowanie wzbudziły też szkółki leśne. Wdzięcznymi obiektami obserwacji były ptaki. Uczestnicy konkursu brali udział w Europejskiej Akcji Obserwacyjnej Ptaków oraz w Ogólnopolskim Tygodniu Liczenia Sów. Efekty obserwacji przedstawiali w formie prac rysunkowych, kalendarzy, komiksów, krzyżówek, wierszy oraz filmów. Dla kolegów w szkołach przeprowadzali konkursy i prelekcje tematyczne. Wszyscy uczestnicy konkursu zwracali uwagę na zaśmiecanie terenów leśnych i często je sprząтали. Niektórzy też dokarmiali zwierzęta i sadzili drzewa.

3. Leśne Puzzle w Pile. Pila była ostatnim miastem, w którym dzieci układały Leśne Puzzle, promujące Międzynarodowy Rok Lasów. Happeningi organizowane przez Fundację Ekologiczną Arka, przy współudziale Lasów Państwowych, odbyły się w 11 miastach. 3 sierpnia 2011 r. na deptaku w Pile puzzle układały dzieci z Przedszkola nr 17. Przedszkolaki z werwą zabrały się za dopasowywanie elementów układanki, które szybko pokazały hasło „Międzynarodowy Rok Lasów”, a później elementy promujące przesłania akcji.

Na wszystkie pytania uczestników tego wydarzenia odpowiadali leśnicy z nadleśnictw Zdrojowa Góra i Kaczory, którzy opowiadali także o leśnych zwierzętach oraz zachęcali do udziału w grach i zabawach o tematyce leśnej.

4. Rajd po lasach Złotowszczyzny. W pierwszą sobotę września (3.09.2011) nadleśnictwa położone na terenie powiatu złotowskiego zaprosiły miłośników czynnego wypoczynku na Leśny Rajd Rowerowy. Dziewiąta edycja była rekordowa pod względem frekwencji. Na metę w Jastrowiu dotarło niemal sześćuset rowerzystów. Impreza odbywała się pod hasłem Międzynarodowego Roku Lasów „Lasy dla ludzi”.

Uczestnicy finału pokonywali trasy biegnące przez lasy nadleśnictw: Złotów, Zdrojowa Góra, Okonek, Lipka i Jastrowie, podziwiając malownicze zakątki Złotowszczyzny. Długość tras wahała się od 30 do 40 kilometrów. Dużo emocji dostarczyła rywalizacja pomiędzy reprezentantami tras o zdobycie Pucharu Przechodniego Leśnego Rajdu Rowerowego. Rozegrano trzy konkurencje: konkurs wiedzy przyrodniczej, sztafetę rowerową oraz konkurs piłkarski na najsukcesywniejsze egzekwowanie rzutów karnych. Wygrali rajdowicze reprezentujący trasę Nadleśnictwa Okonek.

5. Rok Lasów w mediach. Informacje i audycje (z wypowiedziami i udziałem pilskich leśników) o Międzynarodowym Roku Lasów pojawiały się wielokrotnie w regionalnych i lokalnych mediach, m.in. na antenie TVP Oddział w Poznaniu, Polskiego Radia Koszalin, Polskiego Radia Merkury, Radia Eska, TVK Asta i TVK Express.

■ RDLP w Poznaniu

Najważniejsze wydarzenia RDLP w Poznaniu, odbywające się pod hasłami Międzynarodowego Roku Lasów:

1. Targi edukacyjne. Od 4 do 6 marca 2011 r., na terenie Międzynarodowych Targów Poznańskich, odbyły się największe w Polsce i jedno z największych w Europie Targi Edukacyjne, znane również jako Eko-Forum. W swoim założeniu Targi skupiają instytucje państwowe i samorządowe oraz organizacje pozarządowe, których statutowymi zadaniami są ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego, promocja zrównoważonego rozwoju oraz aktywna pozaszkolna edukacja przyrodnicza.

Celem przedsięwzięcia była prezentacja podmiotów, zajmujących się wyżej wymienioną działalnością i ich możliwości edukacji w tej dziedzinie, jak również ułatwienie znalezienia zainteresowanemu osobom możliwe dokładnych informacji na tematy ekologiczne i wybór odpowiedniej oferty edukacyjnej. Eko-Forum odbywało się pod patronatem Marszałka Województwa Wielkopolskiego. Liczbę zwiedzających oceniono na 45 tysięcy osób, wśród których byli uczniowie gimnazjów i liceów wraz z gronem nauczycieli i metodyków. Lasy Państwowe reprezentowane były przez poznańską dyrekcję, promującą wizerunek Lasów Państwowych jako jednostki czynnie zaangażowanej w ochronę przyrody i aktywne metody edukacji ekologicznej.

2. Promocja Roku Lasów w mediach. Przesłania Międzynarodowego Roku Lasów były promowane w regionalnych mediach – w prasie, radiu i telewizji. Na przykład, w maju i w listopadzie 2011 r. widzowie TVP Poznań mieli okazję oglądać spoty promujące MRL. Była to pierwsza tak duża działalność medialna Regionalnej Dyrekcji LP w Poznaniu. Spoty zostały przygotowane przez Ośrodek Rozwojowo-Wdrożeniowy LP w Bedoniu, na zlecenie Centrum Informacyjnego LP.

3. Piknik Naukowy Polskiego Radia i Centrum Nauki Kopernik. Według organizatorów na pikniku eksperymentowało ponad 100 tys. osób. Szacujemy, że stoisko Lasów Państwowych odwiedziło cztery tysiące miłośników przyrody.

MIĘDZYNARODOWY ROK LASÓW • 2011

Przygotowali pracownicy, z poznańskich nadleśnictw: Przedborów, Śląska Góra, Babki, Jarocin i Grodzisk. W pikniku, który odbył się 28 maja, wzięło udział 230 instytucji z 21 krajów świata, w tym po raz pierwszy Norwegia i Izrael. Piknik został włączony do programu konferencji Stowarzyszenia Centrów Nauki ECSITE. Jest to coroczne spotkanie przedstawicieli tego środowiska. Przybyło na nie ok. 1000 osób z całego świata, przede wszystkim przedstawicieli centrów nauki, muzeów techniki i historii naturalnej, naukowców, dziennikarzy naukowych itp. Piknik odbywał się pod hasłem „Wolność”. Wpisało się ono w przesłanie Międzynarodowego Roku Lasów – „Lasy dla ludzi”. Odwiedzający stoisko LP mogli doświadczyć namiętności tej wolności i swobody wszystkimi zmysłami – smakiem, węchem, dotykiem i słuchem. Nawet dorośli uwolnili dziecięcego ducha, biorąc udział w leśnych quizach i z zacięciem godnym przedszkolaków rozpoznawali leśne tropy. Stoisko zostało zaaranżowane tak, że wchodzący do namiotu mieli wrażenie, jakby rzeczywiście znaleźli się w lesie.

4. Festyn na terenie Nowego ZOO w Poznaniu. Jest to już cykliczna impreza organizowana wspólnie z jednym z największych ogrodów zoologicznych w Polsce. Edycja w 2011 r. odbyła się 24 lipca i została przeprowadzona pod hasłami Międzynarodowego Roku Lasów. Jednodniowy festyn cieszył się ogromnym zainteresowaniem, zwłaszcza wśród młodszych uczestników (grupy przedszkolne, szkoły podstawowe) tej imprezy.

■ RDLP w Radomiu

Regionalna Dyrekcja LP w Radomiu aktywnie włączyła się w obchody Międzynarodowego Roku Lasów. Wszystkie imprezy własne odbywały się pod hasłami i były oznakowane logotypami przyjętymi przez ONZ.

1. Leśne puzzle w centrum Kielc. Dzieci z Przedszkola Samorządowego nr 27 w Kielcach układały wielkie leśne puzzle na Placu Artystów przy kieleckim deptaku. Happening zorganizowała Fundacja Ekologiczna Arka przy wsparciu Nadleśnictwa Kielce. Akcja została zorganizowana w ramach obchodów Międzynarodowego Roku Lasów. Po wielu staraniach, bieganiu po placu z kawałkami układanki i mizernym ich dopasowywaniu do siebie, powstał malowniczy leśny widoczek. Pokazano na jego tle najważniejsze korzyści jakie ludzkość czerpie z użytkowania lasów. W czasie, kiedy przedszkolaki układały leśne puzzle, leśnicy Nadleśnictwa Kielce rozdawali materiały informacyjne na temat świętokrzyskich lasów oraz działań Regionalnej Dyrekcji LP w Radomiu w zakresie ochrony przyrody i turystycznego zagospodarowania lasów. Dużym zainteresowaniem cieszyły się wszelkiego rodzaju informatory i foldery pozwalające zaplanować sobie wycieczkę do lasu.

2. Akcje sadzenia drzew. Mocniejszymi akcentami obchodów MRL były akcje sadzenia drzew, zorganizowane przez leśników. Do udziału zaproszono m.in. władze samorządowe, placówki oświatowe, organizacje współpracujące z leśnikami i media. 15 kwietnia 2011 r. posadzono kilkaset sadzonek drzew, w tym: dęby, jodły, jawory i czereśnie ptasie w powstającym na terenie Kielc ogrodzie botanicznym.

Tydzień wcześniej kilkaset dębów posadzono w Puszczy Kozienickiej. W sadzeniu lasu na terenie Nadleśnictwa Kielce uczestniczyli pracownicy firmy „Barlinek”. Wszystkie tak obsadzone drzewkami powierzchnie zostały oznakowane emblematami MRL.

3. Dodatki do Gazety Wyborczej. Wkładka tematyczna „Lasy i Turystyka” pt.: „Podziwiał i wypoczywał” została dołączona do Gazety Wyborczej w regionie radomskim i świętokrzyskim. Dziennikarze wraz z leśnikami zachęcali do odkrywania piękna radomskich lasów. Opisano najciekawsze leśne zakątki i miejsca przygotowane dla turystów. Nie brakowało również tematyki ochrony przyrody i lasu, w tym profilaktyki przeciwpożarowej. Jeden z artykułów dotyczył zmian technologicznych w gospodarce leśnej, wykorzystywania nowoczesnych maszyn. Dodatek wpisywał się w obchody Międzynarodowego Roku Lasów.

Na początku maja 2011 r. leśnicy i dziennikarze „Gazety Wyborczej” przygotowali z okazji MRL specjalny dodatek „Rowerem po lesie”. Zaprezentowano w nim wybrane szlaki rowerowe dla amatorów i wyczołwców, porady jak się przygotować do wyprawy, leśny „savoir vivre” i opowieści o „ludziach lasu”. Znalazło się w nim również wiele zdjęć najpiękniejszych leśnych zakątków w regionie radomskim i kieleckim, do których warto zaplanować wyprawę rowerową.

4. Stoiska edukacyjne. Nadleśnictwa wchodzące w skład Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Puszcza Świętokrzyska” przygotowywały stoiska prowadzące działalność edukacyjną podczas masowych imprez, takich jak np.: Targi Las-Expo i Hubertus Świętokrzyski, które odwiedziło około 10 tys. osób. W działalności tej leśnicy promowali również przesłania Międzynarodowego Roku Lasów.

■ RDLP w Szczecinie

Wiele imprez edukacyjno-promocyjnych, organizowanych przez leśników Regionalnej Dyrekcji LP w Szczecinie w 2011 r., nawiązywało tematycznie wprost do haseł wiodących Międzynarodowego Roku Lasów.

1. Seminarium „Lasy dla ludzi”. Trzeciego marca 2011 r. w Nadleśnictwie Mieszkowice odbyło się seminarium pt. „Walory dziedzictwa przyrodniczego między Odrą a Myślą. Lasy dla ludzi.” Uczestnikami spotkania byli leśnicy oraz przedstawiciele organizacji, instytucji i firm drzewnych współpracujących z leśnikami. Oprócz sesji referatowej, prezentujących walory przyrodnicze nadleśnictw Mieszkowice i Chojna, odbyła się prezentacja publikacji prezentującej środowisko przyrodnicze oraz historię terenów między Odrą i Myślą.

2. Polsko-niemieckie dni kultury leśnej. Nadleśnictwa: Rzepin (Polska) i Neuzelle (Niemcy) wspólnie zrealizowały projekt trans graniczny pod nazwą „Polsko-niemieckie dni kultury leśnej i łowieckiej w Puszczy Rzepińskiej”. Wydarzenie to miało miejsce 20 i 21 maja 2011 r. W pierwszym dniu imprezy odbyła się sesja naukowa, w drugim – otwarty festyn dla mieszkańców regionu, podczas którego leśnicy w bogatym programie edukacyjnym promowali m.in. przesłania

Międzynarodowego Roku Lasów. Projekt służył wymianie doświadczeń i edukacji społeczeństwa w zakresie gospodarki leśnej i łowieckiej.

3. **Święto Podgrzybka** to cykliczna impreza która odbyła się w październiku 2011 r. w nadleśnictwach: Międzychód, Karwin i Skwierzyna na terenie Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Puszcza Notecka”. Cieszy się ona dużym zainteresowaniem społecznym (ponad 2 tys. uczestników), a służy również promocji lasów regionu. W 2011 r. podczas jej trwania propagowano przesłania Międzynarodowego Roku Lasów.

4. **Konferencja „Międzynarodowy Rok Lasów w edukacji”**. Zachodniopomorskie Centrum Doskonalenia nauczycieli w Szczecinie i Regionalna Dyrekcja LP w Szczecinie zorganizowały, od 25 do 26 listopada 2011 r., Wojewódzką Konferencję „Lasy dla ludzi – Międzynarodowy Rok Lasów w edukacji”. Pierwszy dzień konferencji miał charakter sesyjny. Uczestnicy, głównie nauczyciele z terenu województwa zachodniopomorskiego, wysłuchali referatów na temat lasów regionu oraz oferty edukacyjnej nadleśnictw: Kliniska, Gryfino i lasów miejskich Szczecina. Drugi dzień spędzili w Ośrodku Edukacji Przyrodniczo-Leśnej przy Nadleśnictwie Kliniska w Leśnym Kompleksie Promocyjnym „Puszcze Szczecińskie”, realizując zadania w oparciu o bazę edukacyjną nadleśnictwa.

5. **Podsumowanie Roku Lasów**. Uroczyste podsumowanie obchodów Międzynarodowego Roku Lasów, na terenie RDLP w Szczecinie, odbyło się na Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie 8 grudnia 2011 r. i połączone było z obchodami 15. rocznicy utworzenia LKP „Puszcze Szczecińskie”. W wydarzeniu tym uczestniczyli

leśnicy, przedstawiciele organizacji i instytucji współpracujących z Lasami Państwowymi i mieszkańcy Szczecina. Dużym zainteresowaniem cieszyły się wydarzenia artystyczne, towarzyszące imprezie: wystawa fotograficzna leśnika Z. Pajewskiego z Nadleśnictwa Gryfino oraz recital muzyczno-poetycki B. Stępnia-Wilk z Krakowa.

■ RDLP w Szczecinku

1. **Konferencja w Szczecinku**. Promocja tematyki związanej z obchodami Międzynarodowego Roku Lasów jak również prezentacja walorów przyrodniczych, turystycznych i edukacyjnych Lasów Pomorza Zachodniego odbyła się Konferencji polsko-niemieckiej organizowanej pod hasłem „Rola Szczecinka w historii Pomorza Zachodniego 1310-2011” w Szczecinku. W Konferencji uczestniczyło ogółem 24 referentów z Polski i Niemiec, a po stronie słuchaczy przedstawiciele wielu instytucji, w tym Lasów Państwowych oraz mieszkańcy Szczecinka i młodzież szkolna.

2. **Piknik Leśny** z okazji Międzynarodowego Roku Lasów zorganizowali leśnicy na Placu Wolności w centrum Szczecinka, 23 lipca 2011 r. Odwiedzający piknik mieszkańcy Szczecinka mogli zapoznać się z ofertą edukacyjną i promocyjną nadleśnictw i biura RDLP w Szczecinku. Na stoiskach można było zaopatrzyć się w foldery reklamowe,

mapy i pomoce dydaktyczne oraz uzyskać wszelkie informacje związane z leśnictwem i lasami, nie tylko Pomorza Zachodniego.

W tym dniu leśnicy rozegrali zawody sportowe pomiędzy kilkoma nadleśnictwami z regionu. Dodatkową atrakcją była zabawa w poszukiwanie skarbu Skrzata Pirata oraz bogata oprawa muzyczna imprezy.

3. **Piknik Leśno-Rycerski w Świdwinie**. Na dwa dni (10 i 11 września 2011 r.) Świdwin „wzięli we władanie” leśnicy - ludzie w zielonych mundurach i... rycerze w srebrzystych zbrojach. Piknik Leśno-Rycerski zorganizowano z okazji obchodów Międzynarodowego Roku Lasów. Dużą atrakcją były pokazy pracy harwestera - leśnego kombajnu, który niezwykle sprawnie manipulował kłodami drewna. Odbył się również pokaz pracy śmigłowca, wykorzystanego w akcjach gaśniczych podczas pożarów lasu. Pokazy i cały piknik cieszyły się dużym zainteresowaniem i wysoką frekwencją mieszkańców Świdwina. Wydarzenie to leśnicy wykorzystali do promocji lasów i leśnictwa polskiego.

■ RDLP w Toruniu

Ważniejsze wydarzenia promocyjno-edukacyjne, związane z obchodami Międzynarodowego Roku Lasów 2011, na terenie RDLP w Toruniu:

1. **Sadźmy las dla przyszłych pokoleń**. Pod hasłem „Sadźmy las dla przyszłych pokoleń” odbyła się terenowa konferencja prasowa Dyrektora Regionalnej Dyrekcji LP w Toruniu i Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego z udziałem regionalnych mediów (TV, radio i prasa), połączona z sadzeniem lasu przez przedstawicieli licznych instytucji i społeczeństwa, w Nadleśnictwie Cierpiszewo pod Toruniem, 14 kwietnia 2011 r. Wydarzenie to, poprzedzone kampanią medialną, było oficjalną inauguracją obchodów Międzynarodowego Roku Lasów w regionie kujawsko-pomorskim.

2. **Międzynarodowa Konferencja „Lasy dla ludzi”**, zorganizowana we współpracy Regionalnej Dyrekcji LP w Toruniu z Kujawsko-Pomorskim Urzędem Marszałkowskim, odbyła się w Dworze Artusa w centrum Torunia, 15 czerwca 2011 r. Prelegenci to: Thomas Bashny – Austria, prof. Andrzej Klocek i dr Lech Płotkowski – SGGW, prof. Kazimierz Rykowski – Instytut Badawczy Leśnictwa, prof. Andrzej Grzywacz – SGGW, Danuta Ciechanowska – Kuratorium Oświaty i Janusz Kaczmarek – RDLP w Toruniu.

W konferencji uczestniczyło ponad trzysta osób – przedstawiciele najważniejszych instytucji w regionie, w tym parlamentu, władz województwa kujawsko-pomorskiego, Torunia i Bydgoszczy, oświaty oraz jednostek organizacyjnych LP. Na konferencję przygotowano publikację, zawierającą m.in. wszystkie wygłoszone referaty.

3. **Dni Otwarte w nadleśnictwie**. Tydzień Leśny (Dni Otwarte) w nadleśnictwach Regionalnej Dyrekcji LP w Toruniu organizowane były w dwóch edycjach: wiosennej (czerwiec) i jesiennej (październik). Z oferty edukacyjnej 27 nadleśnictw skorzystało w tym czasie kilkanaście tysięcy osób. Spotkania w ośrodkach edukacji, izbach leś-

MIĘDZYNARODOWY ROK LASÓW • 2011

nych, na ścieżkach dydaktycznych leśnicy wykorzystali do promocji przesłań Międzynarodowego Roku Lasów.

4. Akcje promocyjne i edukacyjne o dużym wydźwięku medialnym:

a) stoisko edukacyjne Lasów Państwowych (RDLP w Toruniu) na głośnym i popularnym festynie „**Śniadanie na Trawie**”, zorganizowane pod hasłami Międzynarodowego Roku Lasów, na Starym Rynku w centrum Torunia, 28 maja 2011 r.,

b) stoisko edukacyjne Lasów Państwowych (RDLP w Toruniu) na popularnym festynie organizowanym przez Muzeum Etnograficzne z okazji Międzynarodowego Roku Lasów, w centrum Torunia, pod hasłem, „**Drzwi do lasu**”, 11 września 2011 r.,

c) stoisko edukacyjne Regionalnej Dyrekcji LP w Toruniu na **Targach Myśliwskich** w Leśnym Parku Kultury i Wypoczynku w Bydgoszczy-Myszęcu, 1-2 października 2011 r. Dwudniowa promocja przesłania Międzynarodowego Roku Lasów skierowana do mieszkańców Bydgoszczy.

5. Rok Lasów w regionalnych mediach:

a) „Jesteśmy zależni od przyrody”. Rozmowa z Januszem Kaczmarkiem, dyrektorem Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu, publikacja w: Eko-Misja 02/2011,

b) „Rok Lasów w województwie kujawsko-pomorskim”, publikacja w: Eko-przyjaciel nr 1/2011,

c) wywiad tygodnia: „Lasy są dla ludzi”. Rozmowa z Januszem Kaczmarkiem, dyrektorem Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu z okazji Międzynarodowego Roku Lasów 2011 na stronach internetowych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego,

d) „Międzynarodowy Rok Lasów 2011”, publikacja adresowana do nauczycieli, w: Nauczanie Przedmiotów Przyrodniczych. Biuletyn PSNPP. Tom nr 37 (1/2011),

e) cykl czterech programów telewizyjnych „Eko-Opcja” w TVP Bydgoszcz, nawiązujących tematycznie do wiodących przesłań Międzynarodowego Roku Lasów,

f) wystąpienia na antenie TVP Bydgoszcz i Telewizji Kablowej Toruń, dotyczące bieżących wydarzeń, w tym zwłaszcza związanych z obchodami MRL 2011 i zagrożeniami lasów kujawsko-pomorskich,

g) program „Lasy dla ludzi” w telewizji internetowej ITV24, dostępny dla internatów od czerwca do końca 2011 roku,

h) wywiady na antenie Radia Pomorza i Kujaw, Radia GRA FM i Radia Plus (np. dotyczące bieżących wydarzeń, związanych z obchodami Międzynarodowego Roku Lasów w regionie kujawsko-pomorskim).

■ RDLP w Warszawie

1. **Inauguracja Międzynarodowego Roku Lasów.** Ogólnopolska Inauguracja Międzynarodowego Roku Lasów odbyła się na terenie Nadleśnictwa Jabłonna, 7 kwietnia 2011 r. Dyrekcja i nadzorowane nadleśnictwa RDLP w Warszawie przeprowadziły w ciągu roku szereg akcji pod nazwą „Lasy dla ludzi – leśnicy dla stolicy”. Odbywały się konkursy (dla dzieci, młodzieży i dorosłych), konferencje, spotkania przyrodników, po-

kazy ptaków drapieżnych, plenery malarskie, wystawy fotograficzne i inne.

2. **Leśnicy dla stolicy.** Akcja „Lasy dla ludzi – Leśnicy dla stolicy” została przygotowana przez leśników biura RDLP, nadleśnictwa LKP „Lasy Warszawskie”, nadleśnictwa Garrowolin i Wyszaków przy współpracy nadleśnictw z LKP „Lasy Mazurskie”, nadleśnictw: Syców i Świeradów oraz Leśnego Banku Genów Kostrzyca.

Akcja była prowadzona w trzech reprezentacyjnych punktach Warszawy: w Łazienkach Królewskich, w Ogrodzie Botanicznym w Powsinie i na terenie Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego oraz na terenie czterech nadleśnictw LKP „Lasy Warszawskie”. Wydarzenia te odbiły się szerokim echem w stołecznych mediach.

3. **Dni Otwarte w lasach.** Problematyka Międzynarodowego Roku Lasów była eksponowana w czasie „Dni otwartych”, organizowanych w różnym czasie i różnych formach przez nadleśnictwa. Były to imprezy edukacyjno-promocyjne, konkursy, zabawy, festyny oraz pikniki, organizowane najczęściej dla lokalnych społeczności (szkół, samorządów, mieszkańców) na terenie obiektów i powierzchni leśnych przystosowanych na potrzeby edukacji, turystyki i rekreacji.

■ RDLP we Wrocławiu

1. **Dolnośląski Festiwal Leśny** „Lasy dla ludzi” – zorganizowany został na wrocławskim Rynku, 11 czerwca 2011 r., przy współudziale wszystkich nadleśnictw. Festiwal był inauguracją Międzynarodowego Roku Lasów 2011 w regionie wrocławskim. Propagowano hasła: „Lasów w Polsce przybywa”, „Drewno surowcem odnawialnym i ekologicznym”, „Lasy w Polsce dostępne dla każdego”, „Las chroni życie” „Jesteśmy pracodawcą i partnerem w biznesie”. W imprezie wzięło udział kilkanaście tysięcy osób - mieszkańców miasta i turystów.

Wystawa posterowa „Międzynarodowy Rok Lasów 2011 – Lasy dla ludzi”, na wrocławskim rynku, była eksponowana od 6 do 16.06.2011 r. Promowano hasła MRL 2011.

2. **Dzień Leśnika.** Regionalne obchody „Dnia Leśnika” odbyły się na terenie Nadleśnictwa Bardo Śl. Był to festyn, zorganizowany równolegle z Dniami Miasta Bardo, z udziałem miejscowej ludności oraz leśników nadleśnictw RDLP we Wrocławiu. Promowano las i zrównoważoną gospodarkę leśną oraz przesłania MRL 2011.

3. **Stoisko na jubileuszu 50-lecia KGHM.** Stoisko edukacyjno-promocyjne „Lasy dla ludzi” zorganizowano w ramach obchodów 50-lecia KGHM. Współorganizatorami stoiska było pięć nadleśnictw regionu Zagłębia Miedziowego oraz RDLP we Wrocławiu i LKP „Sudety Zachodnie”. Impreza zgromadziła dziesiątki tysięcy mieszkańców regionu. Promowano hasła MRL 2011.

4. **Konferencja „Las w mieście – Miasto w lesie”.** Konferencja odbyła się w Ratuszu we Wrocławiu. Współorganizatorami byli: RDLP we Wrocławiu, Miasto Wrocław oraz wrocławski Oddział PTL. Uczestniczyli w niej specjaliści zajmujący się gospodarką i udostępnianiem terenów leśnych, położonych w granicach aglomeracji

miejskich. Konferencję zorganizowano w ramach regionalnych obchodów MRL 2011.

5. **Festiwal „Dary Lasu”.** III Dolnośląski Festiwal „Dary Lasu” i w jego ramach konferencja „Lasy dla ludzi”. Koordynacja - Nadleśnictwo Lwówek Śląski, współorganizatorzy: Nadleśnictwo Świeradów, Bolesławiec, Chocianów, Jawor, Ruszów, Szklarska Poręba, Śnieżka, Świątoszów i Złotoryja oraz RDLP we Wrocławiu. Ponadto w organizacji udział wzięli m.in.: Starostwo Powiatowe w Lwówku Śl., Powiatowe Centrum Edukacji, Powiatowe Koło Pszczelarskie, Koło Łowieckie „Głuszczyk”. Impreza zorganizowana w ramach regionalnych obchodów MRL 2011.

6. **Stoiska na Biegu Piastów.** Udział leśników w nagłośnionym medialnie „Biegu Piastów” w ramach dorocznego Biegu Leśników i Mistrzostw Polski Pracowników Lasów Państwowych w biegach narciarskich. W ramach tego wydarzenia przygotowano stoiska edukacyjne „Lasy dla ludzi” MRL 2011.

7. Rok Lasów w regionalnych mediach:

a) cykl 16 audycji koprodukowanych z TVP Wrocław „Las wokół nas – lasy dla ludzi”. Emisja na antenie regionalnej TVP Wrocław w okresie ramówki wiosenno-letniej,

b) cykl 10 audycji „Międzynarodowy Rok Lasów 2011 – Lasy dla ludzi” koprodukowany z lokalną TV Dami. Programy edukacyjno-informacyjne rejestrowały i emitowały relacje z imprez regionalnych MRL 2011 oraz promowały hasła wspierające obchody MRL 2011 w Lasach Państwowych. Emisja audycji na antenach regionalnych TV Odra, TV4 i TV Dami,

c) cykl programów „Las zrównoważony” w TV Łużyce.

■ RDLP w Zielonej Górze

1. **Aleja potomków dębu „Chrobry”.** W ramach obchodów Międzynarodowego Roku Lasów pracownicy Regionalnej Dyrekcji LP w Zielonej Górze i Nadleśnictwa Lubsko

uczestniczyli w akcji sadzenia alei dębowej na terenie LKP „Bory Lubuskie”. Na przygotowanej powierzchni w Leśnictwie Tuplice uczestnicy tego wydarzenia posadzili 73 dęby szypułkowe. Sadzonki wyhodowano w szkółce leśnej Nadleśnictwa Babimost z żołądź z najstarszego w Polsce, słynnego dębu „Chrobry”.

2. **Centrum Spotkań Leśników.** Centrum Spotkań Leśników to nowopowstały obiekt w siedzibie Nadleśnictwa Wyłomki, która mieści się w zabytkowym budynku z 1888 roku. Centrum spotkań leśników polskich i niemieckich zajmuje najniższy poziom budynku. Projekt ten był współfinansowany ze środków UE i środków Lasów Państwowych. Przygotowano salę konferencyjną na 50 osób, sale wystawowe oraz tablice edukacyjne na leśnej ścieżce dydaktycznej.

Otwarcie Centrum 14 października 2011 r. wpisało się w obchody Międzynarodowego Roku Lasów. Na uroczystości obecni byli leśnicy z Saksonii pod kierownictwem prof. Huberta Brauna, przedstawiciele Regionalnej Dyrekcji LP z dyrektorem Leszkiem Banachem i nadleśniczkowie nadzorowanych nadleśnictw dyrekcji zielonogórskiej, przedstawiciele UM w Zielonej Górze i UW w Gorzowie Wlkp. oraz przedstawiciele samorządów i firm sektora przemysłu drzewnego.

3. **Konferencja pt. „Nauka a problemy współczesnego leśnictwa”.** Regionalna Dyrekcja LP w Zielonej Górze i miejscowy Oddział Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa zorganizowały w Łagowie, od 3 do 4.11.2011 r., konferencję pod tytułem „Nauka a problemy współczesnego leśnictwa”, nawiązującą do wiodących przesłań Międzynarodowego Roku Lasów. Wśród uczestników byli: przedstawiciele nauki z Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, SGGW w Warszawie, Instytutu Badawczego Leśnictwa, Instytutu Dendrologii PAN, Uniwersytetu Zielonogórskiego, a ponadto przedstawiciele przemysłu drzewnego, zakładów usług leśnych oraz leśnicy z terenu RDLP w Zielonej Górze, Poznaniu, Szczecinie i Wrocławiu.

Otwarcie jednej z wielu konferencji poświęconych tematyce leśnej, organizowanych przez Lasy Państwowe i samorządy z okazji Międzynarodowego Roku Lasów. Toruń, 15 czerwca 2011 r. Fot. Tadeusz Chrzanowski

Stoiska edukacyjne Lasów Państwowych proponują atrakcyjne formy komunikacji społecznej. Są tłumnie odwiedzane przez osoby w każdym wieku. Fot. Tadeusz Chrzanowski

Mocnym akcentem obchodów Międzynarodowego Roku Lasów w Polsce była szeroka akcja symbolicznego sadzenia lasu przez przedstawicieli różnych społeczności. Fot. Tadeusz Chrzanowski

Uczestnicy akcji sadzenia lasu, organizowanych przez nadleśnictwa z okazji Międzynarodowego Roku Lasów 2011, nie mają wątpliwości, że „Lasów w Polsce przybywa”. Fot. Elżbieta Kapusta

VI. PODSUMOWANIE

1. Edukacja leśna społeczeństwa jest jednym z ważnych zadań realizowanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe. Zarządzenie nr 57 Dyrektora Generalnego LP z 2003 r. wprowadziło obowiązek planowania i sprawozdawczości w tym zakresie. Niniejszy Raport (za 2011 r.) jest posumowaniem ósmego roku planowej działalności edukacyjnej Lasów Państwowych.

2. W edukacji leśnej społeczeństwa Lasy Państwowe wykorzystują ponad 6,1 tys. różnorodnych obiektów własnych. Są to ośrodki edukacji (50), izby leśne (247), wiaty edukacyjne (509) i najbardziej popularne – leśne ścieżki dydaktyczne (935). Edukacji służy też ponad 1,6 tys. obiektów związanych z gospodarką leśną (szkółki leśne, wybrane drzewostany, obiekty małej retencji) i ponad 2,7 tys. obiektów niezwiązanych z gospodarką (rezerwaty przyrody, powierzchnie dendrologiczne, obiekty kulturowe). Liczba obiektów wykorzystywanych w edukacji leśnej powiększyła się w ciągu 2011 roku o 6% (351 nowych obiektów).

3. W działalności edukacyjnej Lasów Państwowych w 2011 r. zrealizowano wiele różnych form. Leśnicy przeprowadzili 14,5 tys. zajęć terenowych, w których uczestniczyło 536 tys. osób, ponadto blisko 7 tys. zajęć w izbach edukacyjnych nadleśnictw dla 214 tys. uczestników edukacji leśnej oraz – na zaproszenie nauczycieli – 4,9 tys. lekcji w szkołach dla 225 tys. uczniów. Uczestniczyli też w spotkaniach edukacyjnych poza szkołami, np. na zebraniach samorządowych, soleckich lub w domach kultury. Organizowali konkursy leśne, wystawy i akcje edukacyjne. We wszystkich wymienionych formach edukacji leśnej uczestniczyło ponad 2 mln osób. W stosunku do poprzedniego 2010 r. frekwencja w 2011 wzrosła o 20% (340 tys. osób).

Skokowy wzrost zainteresowania ofertą edukacyjną Lasów Państwowych w 2011 roku miał niewątpliwie związek z obchodami Międzynarodowego Roku Lasów, bogatym i różnorodnym programem tych obchodów oraz dużym zainteresowaniem wydarzeniami ze strony mediów. W efekcie odnotowano rekordową frekwencję (ponad 600 tys. osób) w akcjach i otwartych imprezach edukacyjnych organizowanych przez jednostki Lasów Państwowych, takich jak: Dni Otwarte w nadleśnictwie, Sadzenie lasu, Sprzątanie Świata (Lasu) itp. Najwyższy przyrost frekwencji odnotowano w grupie dorosłych (powyżej 19 roku życia), bo o 160 tys. osób (55% w stosunku rocznym).

4. Sumaryczna frekwencja społeczeństwa w różnych formach edukacji przyrodniczo-leśnej prowadzonych w 2011 roku przez jednostki organizacyjne Lasów Państwowych zamknęła się liczbą 2 mln 150 tys. osób. Na tę imponującą sumę złożyła się działalność edukacyjna:

430 nadleśnictw (frekwencja 2010,3 tys. osób), 17 biur regionalnych dyrekcji LP (103,5 tys. osób), Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie (34 tys. osób) i Leśnego Banku Genów Kostrzyca (2 tys. osób). W innych, często nierejestrowanych, formach działalności edukacyjnej, promocyjnej, informacyjnej jednostek Lasów Państwowych (np. stoiska edukacyjne na festynach i targach, zwiedzanie leśnych rezerwatów przyrody) uczestniczyło co najmniej 2,3 mln osób (nadleśnictwa – 1 452,8 tys. osób, biura rdLP – 40 tys. osób, OKL w Gołuchowie – 135,2 tys. osób, Centrum Informacyjne LP: strony internetowe – 677 tys. unikalnych użytkowników). Do wymienionych liczb odbiorców oferty edukacyjnej Lasów Państwowych dochodzi trudna do oszacowania, a bardzo liczna, grupa widzów programów telewizyjnych, audycji radiowych i artykułów prasowych o tematyce leśnej.

5. Działalność edukacyjna Lasów Państwowych opiera się w dużej mierze na współpracy z podmiotami, dla których edukacja jest głównym zadaniem statutowym. Są to szkoły, ośrodki edukacji ekologicznej, parki narodowe i krajobrazowe, muzea, kościoły i media – prasa, radio i telewizja. W 2011 r. nadleśnictwa współpracowały z 8,6 tys. szkół, podejmując ponad 10,8 tys. wspólnych przedsięwzięć (konkursów, wycieczek do lasu, akcji edukacyjnych) i jest to poziom aktywności zbliżony do roku poprzedniego. W ostatnich latach dynamicznie rozwija się współpraca jednostek Lasów Państwowych na polu edukacji ekologicznej społeczeństwa z jednostkami samorządowymi oraz promocja tej działalności za pośrednictwem mediów. Dodatkowym impulsem zainteresowania mediów działalnością Lasów Państwowych były w 2011 roku obchody Międzynarodowego Roku Lasów.

6. Widoczna obecność Lasów Państwowych w nieformalnej edukacji przyrodniczej społeczeństwa, przy wielu realizowanych równoległe zadaniach gospodarczych i ochronnych, jest możliwa dzięki powszechnemu zaangażowaniu pracowników w tę działalność. W 2011 roku 8062 leśników część czasu swojej pracy poświęcało na spotkania edukacyjne, czy to na terenie nadleśnictwa, czy na zaproszenie w szkołach lub innych instytucjach. W stosunku do poprzedniego 2010 r., zaznaczył się 6,5-procentowy (o 491 osób) wzrost zaangażowania kadry nadleśnictw w ten rodzaj aktywności na rzecz społeczeństwa. Najliczniejszą grupą edukatorów są leśniczowie i podleśniczowie (4799) oraz specjaliści z biur nadleśnictw (1149). Dominacja leśniczych wynika ze struktury zatrudnienia w Lasach Państwowych, jak również z przyjętej zasady „obsługi edukacyjnej” szkół terytorialnie związanych z danym leśnictwem przez pracowników – Służbę Leśną miejscowego leśnictwa.

Na uwagę zasługuje dobry przykład dużego zaangażowania kierownictwa nadleśnictw (nadleśniczego, zastępcy i inżyniera nadzoru) w działania o charakterze edukacyjnym. Kierownictwo blisko 88% nadleśnictw takie działania osobiście podejmuje.

7. Regionalne dyrekcje Lasów Państwowych (RDLP) w zakresie edukacji leśnej społeczeństwa pełnią funkcję koordynującą, doradczą i – generalnie – wspierającą działalność nadzorowanych nadleśnictw. W każdej RDLP wyznaczony jest koordynator edukacji leśnej, który wykonuje szereg „własnych” zadań edukacyjnych, takich jak: kontakty ze szkołami, przygotowanie (i głoszenie) prelekcji, folderów, publikacji prasowych, programów radiowych i telewizyjnych. W różnych formach edukacji przygotowanych i prowadzonych przez pracowników biur 12 regionalnych dyrekcji LP uczestniczyło w 2011 r. blisko 104 tys. osób, najwięcej w różnego rodzaju akcjach edukacyjnych.

Zadania edukacyjne w skali krajowej podejmuje Centrum Informacyjne Lasów Państwowych i Ośrodek Rozwojowo-Wdrożeniowy Lasów Państwowych w Bedoniu. Jest to przede wszystkim działalność wydawnicza (prasa leśna, foldery, informatory, raporty, gry dydaktyczne), audiowizualna (nagrania audio, filmy edukacyjne) i informacyjno-promocyjna (Internet, konferencje, warsztaty, akcje, festyny).

Bezpośrednio w działania edukacyjne na rzecz społeczeństwa zaangażowany jest Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie (34 tys. uczestników edukacji) oraz Leśny Bank Genów Kostrzyca (2 tys. uczestników edukacji).

8. Znaczący udział w działalności edukacyjnej Lasów Państwowych ma 57 nadleśnictw wchodzących w skład 19 Leśnych Kompleksów Promocyjnych:

(UWAGA: na przełomie listopada i grudnia 2011 r. Dyrektor Generalny Lasów Państwowych utworzył sześć nowych Leśnych Kompleksów Promocyjnych oraz powiększył dwa już istniejące. W efekcie, w końcu 2011 r. liczba LKP wzrosła z 19 do 25, liczba nadleśnictw „promocyjnych” o 14 jednostek, z 57 do 71. Te nowe obiekty – ze zrozumiałych względów – nie są przedmiotem analizy działalności edukacyjnej LKP za 2011 rok. Ich działania były zaliczone wciąż jeszcze do nadleśnictw „poza LKP”)

a) nadleśnictwa 19 LKP są (z założenia) bardziej „nasycone” infrastrukturą edukacyjną niż nadleśnictwa poza LKP. Dotyczy to zwłaszcza lokalizacji ośrodków edukacji, a w mniejszym stopniu izb leśnych i takich obiektów wykorzystywanych w edukacji jak: powierzchnie dendrologiczne, czy obiekty małej retencji. Rozmieszczenie wiat edukacyjnych i ścieżek dydaktycznych jest w Lasach Państwowych niemal równomierne,

b) w przeciętnym nadleśnictwie LKP w 2011 r. frekwencja uczestników edukacji była blisko 4-krotnie wyższa niż w pozostałych nadleśnictwach Lasów Państwowych. Przełożyło się to na odpowiednio większą liczbę zrealizowanych form edukacji – zajęć w izbie leśnej (5 razy więcej), zajęć terenowych, spotkań edukacyjnych poza szkołą, akcji

edukacyjnych i wystaw (2 razy więcej), konkursów i lekcji w szkołach (1,5 razy więcej),

c) w edukację leśną społeczeństwa w nadleśnictwie LKP angażuje się niemal taka sama liczba pracowników (średnio 20), co w nadleśnictwie poza LKP (średnio 19). Jednak etaty „edukacyjne” w Lasach Państwowych (50-100% czasu pracy w edukacji) występują niemal wyłącznie w Leśnych Kompleksach Promocyjnych i najczęściej są przypisane do ośrodków edukacji.

9. Wydatki własne Lasów Państwowych na edukację leśną społeczeństwa w 2011 r. wyniosły 20,4 mln zł i dają to średnią kwotę 47,4 tys. zł na jedno nadleśnictwo w całym kraju. Wydatki były wyższe o 52,7% w porównaniu z poprzednim 2010 rokiem. Ponadto, w 2011 r. Lasy Państwowe pozyskały na działalność edukacyjną społeczeństwa dodatkowo blisko 3 mln złotych ze źródeł zewnętrznych, w tym z Narodowego i Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W ostatnich latach występuje jednak niekorzystna tendencja spadku udziału środków zewnętrznych w finansowaniu działalności edukacyjnej Lasów Państwowych. W 2006 r. wynosił on – 26,3%, w 2010 r. – 18,7%, a w 2011 r. już tylko 11,6%.

10. Wydatki własne na działalność edukacyjną nadleśnictwa Leśnego Kompleksu Promocyjnego wyniosły w 2011 r. średnio 135,5 tys. zł i były blisko 3 razy wyższe niż w przeciętnym nadleśnictwie poza LKP. O tej różnicy decyduje kilka czynników, m.in. koszty utrzymania infrastruktury (zwłaszcza ośrodków) i frekwencja w edukacji (przeciętnie 4 razy większa). W przeliczeniu na jednego uczestnika edukacji różnica ta nie była duża. Koszt uczestnictwa w edukacji jednej osoby w nadleśnictwie LKP wynosił 10,26 zł, a w nadleśnictwach poza LKP – 10,08 zł.

11. W 2011 r. Lasy Państwowe kontynuowały działania wspomagające aktywność edukacyjną swoich jednostek organizacyjnych i pracowników:

a) odbyły się kolejne, XII Ogólnopolskie Warsztaty dla liderów edukacji leśnej na szczeblu krajowym (Łągowo, 26.10. - 28.10. 2011 r.), szkolenia w kilku regionalnych dyrekcjach LP dla liderów edukacji z nadzorowanych nadleśnictw oraz szkolenia edukacyjne w kilkudziesięciu nadleśnictwach, czyli na szczeblu podstawowym. Z uwagi na formalny brak wykształcenia pedagogicznego i dużą rotację pracowników Lasów Państwowych zajmujących się edukacją leśną społeczeństwa istnieje potrzeba wdrożenia systemu szkoleń metodycznych (jedno szkolenie w roku) obejmujących wybranych pracowników z wszystkich nadleśnictw w kraju,

b) prowadzenie przez Centrum Informacyjne Lasów Państwowych (i ciągle rozwijany) leśnego portalu informacyjnego www.lasy.gov.pl, turystycznego www.czaswlas.pl oraz edukacyjnego www.erys.pl, na który składają się serwisy: dla dzieci z klas IV-VI szkół podstawowych, dla uczniów gimnazjum oraz dla nauczycieli,

c) na zlecenie Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych wydano drukiem kilka publikacji wspierających merytorycznie i metodycznie pracowników Lasów Państwowych zajmujących się edukacją leśną społeczeństwa, w tym: foldery „Lasy w Polsce 2011” i „Zielona Europa”, książkowy „Kalendarz z lasu”, „eRyś zaprasza do lasu”.

12. Rok 2011 został ogłoszony przez Organizację Narodów Zjednoczonych – Międzynarodowym Rokiem Lasów z wiodącym przesłaniem „Lasy dla ludzi”. Inicjatywa ta trafiła na dobrze przygotowany grunt działalności edukacyjnej prowadzonej przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy

Państwowe w Polsce. Jednostki organizacyjne LP samodzielnie, bądź we współpracy z innymi podmiotami (zwłaszcza samorządami) przygotowały i przeprowadziły setki wydarzeń, takich jak: konferencje, seminaria, sesje promocyjne, akcje sadzenia lasu, koncerty, wystawy, konkursy (fotograficzne, plastyczne, wiedzy leśnej), kiermasze, festyny, pikniki, grzybobrania, rajdy, targi edukacyjne, leśne puzzle, stoiska edukacyjne, pokazy, Dni Otwarte w nadleśnictwach. Wydarzeniom tym towarzyszyły kampanie informacyjne (w mediach, również w Internecie), programy i audycje radiowe i telewizyjne, artykuły i wkładki edukacyjne w prasie.

Warszawa, czerwiec 2012 roku

TABELE
danych

Tabela 1. Obiekty Lasów Państwowych wykorzystywane w edukacji leśnej społeczeństwa na terenie kraju i leśnych kompleksów promocyjnych w 2011 roku

Lp.	Obiekt	Ogółem na terenie LP	Na terenie LKP	Udział % obiektów LKP ³
1.	Ośrodek edukacji leśnej	50	24	48,0
2.	Izba edukacji leśnej	247	56	22,7
3.	Leśna wiatła edukacyjna (=zielona klasa)	509	73	14,3
4.	Leśna ścieżka edukacyjna (=dydaktyczna)	935	150	16,0
5.	Punkt (powierzchnia) edukacji leśnej ¹	razem: 1649	razem: 316	w tym: 19,2
	a) szkółka leśna	354	48	13,6
	b) drzewostan (np. nasienny, ochronny)	595	108	18,2
	c) obiekt małej retencji	277	94	33,9
	d) pozostałe	423	66	15,6
6.	Inne obiekty ²	razem: 2742	razem: 324	w tym: 11,8
	a) rezerwat przyrody	740	109	14,7
	b) ogród, park dendrologiczny	106	25	23,6
	c) obiekty kultury, tradycji	418	66	15,8
	d) pozostałe	1478	124	8,4

¹Punkt (powierzchnia) edukacji leśnej – to oznakowany obiekt związany z gospodarką leśną, a jednocześnie stale lub okresowo wykorzystywany w edukacji leśnej, np. szkółka leśna, wyluszczenia nasion, drzewostan zachowawczy i nasienny.

²Inne obiekty (wykorzystywane w działalności edukacyjnej nadleśnictwa) – to oznakowane obiekty, które nie są związane bezpośrednio z gospodarką leśną, np. rezerwat przyrody, parki i ogrody dendrologiczne, zagrody dla zwierząt, obiekty kultury, tradycji, pamięci historycznej.

³Udział % obiektów LKP – w ogólnej liczbie obiektów edukacyjnych w Lasach Państwowych. W skład 19 LKP wchodzi łącznie 57 nadleśnictw, czyli 13,2% ogółu (431) nadleśnictw w Lasach Państwowych w 2007 r. Stąd można uznać, że udział danego rodzaju obiektów zbliżony do 13,2%, wskazuje na brak znaczących różnic w ich rozmieszczeniu na terenie LP.

OBIEKTY EDUKACJI LEŚNEJ - STANDARDYZACJA

Ośrodek Edukacji Leśnej - obiekt funkcjonujący cały rok, w którym zatrudniony jest co najmniej jeden pracownik merytoryczny - specjalista do spraw edukacji leśnej. Obiekt ten może przyjąć minimum 40 osób jednorazowo, posiada zaplecze dydaktyczne: bibliotekę, czytelnię, środki i sale dydaktyczne, wystawowe, audio-video, sanitariaty. Może być wyposażony dodatkowo w: miejsce noclegowe, zaplecze kuchenne i inne środki oraz obiekty służące edukacji i przebywającym w ośrodku osobom.

Leśna Wiatła Edukacyjna (Zielona Klasa) - zadany obiekt na wolnym powietrzu, często z ażurowymi ścianami, wyposażony w stoły, ławy i inne urządzenia, umożliwiający przeprowadzenie zajęć edukacyjnych, mogący pomieścić minimum 20 osób jednorazowo.

Izba Edukacji Leśnej - całorocznie lub sezonowo funkcjonujące pomieszczenie(a) edukacyjne w obiekcie zamkniętym z ekspozycją. Istnieje możliwość przeprowadzenia w nim zajęć edukacyjnych z wykorzystaniem różnych środków dydaktycznych.

Leśna Ścieżka Dydaktyczna - wytyczona i oznakowana trasa w środowisku przyrodniczym, głównie leśnym, umożliwiająca zdobywanie wiedzy i umiejętności z przewodnikiem lub samodzielnie.

Punkt Edukacji Leśnej - oznakowane miejsce w terenie, przeznaczone do prowadzenia edukacji leśnej.

Tabela 2. Obiekty Lasów Państwowych wykorzystywane w edukacji leśnej społeczeństwa w 2011 roku (według RDLP)

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnictw	Ośrodek edukacji	Izba edukacji leśnej	Leśna wiatra edukacyjna	Ścieżka edukacyjna	PUNKT edukacji leśnej ¹ , w tym:					INNE obiekty edukacyjne ² , w tym:				
						ogółem	szkółka leśna	drzewostan	obiekt małej retencji	inne	ogółem	rezerwat przyrody	ogród, park dendrolog.	objekty kultury	inne
Białystok	31	5	18	36	85	155	24	52	54	25	120	47	8	37	28
Gdańsk	15	3	6	26	37	31	11	6	1	13	120	36	9	27	48
Katowice	38	4	28	51	107	126	33	36	14	43	439	91	19	87	242
Kraków	16	1	9	15	32	78	13	38	10	17	80	35	1	22	22
Krosno	26	4	12	32	71	118	21	75	10	12	177	53	6	63	55
Lublin	25	1	14	17	52	70	22	15	10	23	81	32	1	11	37
Łódź	19	0	12	24	51	65	22	21	9	13	143	31	3	33	76
Olsztyn	33	2	20	50	62	115	25	44	25	21	432	54	4	13	361
Piła	20	4	8	23	31	69	13	23	9	24	80	15	9	17	39
Poznań	25	8	21	44	57	124	25	41	27	31	222	51	5	33	133
Radom	23	2	13	23	49	91	19	53	4	15	103	56	3	12	32
Szczecin	35	1	25	33	56	113	26	23	12	52	175	53	5	18	99
Szczecinek	30	2	14	26	62	189	21	91	44	33	89	40	6	9	34
Toruń	27	3	17	43	40	104	24	19	15	46	109	46	9	12	42
Warszawa	14	4	13	16	28	54	13	11	3	27	70	21	4	11	34
Wrocław	33	5	9	39	75	99	29	32	25	13	99	54	7	8	30
Zielona Góra	20	1	8	11	40	48	13	15	5	15	203	25	7	5	166
Razem	430	50	247	509	935	1649	354	595	277	423	2742	740	106	418	1478

¹ Punkt (powierzchnia) edukacji leśnej - to oznakowany obiekt związany z gospodarką leśną, a jednocześnie stale lub okresowo wykorzystywany w edukacji leśnej, np. szkółka leśna, wytuszczarnia nasion, drzewostan zachowawczy i nasenny.

² Inne obiekty (wykorzystywane w działalności edukacyjnej nadleśnictwa) - to oznakowane obiekty, które nie są związane bezpośrednio z gospodarką leśną, np. rezerwy przyrody, parki i ogrody dendrologiczne, zagroda dla zwierząt, obiekty kultury, tradycji, pamięci historycznej.

Tabela 3. Formy edukacji leśnej zrealizowane przez Lasy Państwowe i frekwencja w 2011 roku (ogółem)

Forma edukacji	Ogółem					w tym:			
	Liczba zajęć	Liczba uczestników	Udział % uczestników	Dzieci przedszkolne 3 - 6 lat	Dzieci szkół podstawowych 7-12 lat	Młodzież gimnazjalna 13-15 lat	Młodzież ponadgimnazjalna 16-19 lat	Studenci i dorośli, powyżej 19 lat	
Lekcje terenowe i wycieczki z przewodnikiem	14 554	536 459	26,7	92 359	244 348	73 595	33 230	92 927	
Lekcje w izbie edukacji leśnej	6 954	213 746	10,6	38 331	99 411	30 390	15 861	29 753	
Spotkania z leśnikami w szkołach	4 934	225 186	11,2	54 220	113 852	32 026	10 887	14 201	
Spotkania edukacyjne z leśnikami poza szkołą (w Domu Kultury, Muzeum, Urzędzie Gminy itp.)	1 792	83 553	4,2	10 664	27 827	12 248	5 052	27 762	
Konkursy leśne (wiedzy, plastyczne, literackie itp.)	1 370	132 616	6,6	16 001	71 964	26 182	9 342	9 127	
Akcje, imprezy edukacyjne	2 430	607 672	30,2	45 595	189 160	103 245	60 277	209 395	
Wystawy edukacyjne	707	211 129	10,5	20 106	60 017	38 187	26 396	66 423	
Razem	X	2 010 361	100,0	277 276	806 579	315 873	161 045	449 588	
Udział % grup wiekowych	X	100,0		13,8	40,1	15,7	8,0	22,4	
Inne, np. festyny, targi itp. ¹	X	1 452 875		X	X	X	X	X	

¹ Dane szacunkowe

Tabela 4.1. Formy edukacji leśnej zrealizowane przez Lasy Państwowe w 2011 r. – LEKCJE TERENOWE, LEKCJE W IZBIE EDUKACYJNEJ, LEKCJE W SZKOLE (część pierwsza tabeli)

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	LEKCJE TERENOWE					LEKCJE W IZBIE EDUKACYJNEJ					LEKCJE W SZKOLE			
	Liczba nadleśnictw	Liczba lekcji ogółem	Liczba uczestników ogółem	Liczba lekcji w 1 nadl.	Średnia ¹ frekwencja na 1 lekcji	Liczba ¹ uczestników na 1 nadl.	Liczba lekcji ogółem	Liczba uczestników ogółem	Liczba lekcji w 1 nadl.	Liczba ¹ uczniów na 1 nadl.	Liczba lekcji ogółem	Liczba uczestników ogółem	Liczba lekcji w 1 nadl.	Liczba ¹ uczniów na 1 nadl.
Białystok	31	1 356	35 993	44	27	1 161	571	14 058	32	781	552	15 115	18	488
Gdańsk	15	920	40 110	61	44	2 674	243	6 921	41	1 154	299	12 086	20	806
Katowice	38	1 614	54 358	42	34	1 430	1 871	52 830	67	1 887	576	31 003	15	816
Kraków	16	231	10 121	14	44	633	287	8 919	32	991	125	7 135	8	446
Krosno	26	560	17 494	22	31	673	393	12 096	33	1 008	373	12 418	14	478
Lublin	25	803	21 733	32	27	869	301	9 449	22	675	150	8 646	6	346
Łódź	19	446	23 559	23	53	1 240	172	5 646	14	471	168	10 248	9	539
Olsztyn	33	1 191	38 138	36	32	1 156	235	8 396	12	420	492	20 134	15	610
Piła	20	486	15 446	24	32	772	285	7 011	36	876	144	7 472	7	374
Poznań	25	1 424	58 944	57	41	2 358	462	15 464	22	736	331	17 176	13	687
Radom	23	702	29 929	31	43	1 301	247	8 480	19	652	205	9 643	9	419
Szczecin	35	1 426	55 900	41	39	1 597	818	26 302	33	1 052	277	12 963	8	370
Szczecinek	30	455	17 768	15	39	592	142	5 381	10	384	206	10 925	7	364
Toruń	27	1 245	46 133	46	37	1 709	487	17 045	29	1 003	274	14 244	10	528
Warszawa	14	623	25 953	45	42	1 854	161	6 114	12	470	233	11 148	17	796
Wrocław	33	632	25 600	19	41	776	162	5 446	18	605	299	15 299	9	464
Zielona Góra	20	440	19 280	22	44	964	117	4 188	15	524	230	9 531	12	477
Razem	430	14 554	536 459	X	X	X	6 954	213 746	X	X	4 934	225 186	X	X
Średnia ¹	25	856	31 556	34	37	1 248	409	12 573	26	805	290	13 246	11	524

¹W zaokrągleniu do jednostki

Tabela 4.2. Formy edukacji leśnej realizowane przez Lasy Państwowe w 2011 r. – SPOTKANIA EDUKACYJNE, KONKURSY LEŚNE (część druga tabeli)

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnictw	SPOTKANIA EDUKACYJNE POZA SZKOŁĄ						KONKURSY LEŚNE (wiedzy, plastyczne itp.)					
		Liczba spotkań edukacyjnych ogółem	Liczba uczestników ogółem	Liczba spotkań na 1 nadl.	Średnia ¹ frekwencja na 1 spotkaniu	Liczba ¹ uczestników na 1 nadl.	Liczba konkursów ogółem	Liczba uczestników konkursów ogółem	Liczba ¹ konkursów na 1 nadl.	Liczba ¹ uczestników konkursów na 1 nadl.	Liczba ¹ uczestników konkursów na 1 nadl.	Liczba ¹ uczestników w 1 konkursie	
Białystok	31	256	9 646	8	38	311	123	12 753	4	411	104		
Gdańsk	15	71	5 050	5	71	337	44	4 173	3	278	95		
Katowice	38	282	12 112	7	43	319	153	13 425	4	353	88		
Kraków	16	51	2 188	3	43	137	46	2 640	3	165	57		
Krosno	26	75	3 910	3	52	150	95	8 405	4	323	88		
Lublin	25	68	4 909	3	72	196	87	4 786	3	191	55		
Łódź	19	81	2 814	4	35	148	41	2 720	2	143	66		
Olsztyn	33	184	9 056	6	49	274	73	20 505	2	621	281		
Pila	20	32	1 575	2	49	79	50	3 056	3	153	61		
Poznań	25	45	3 352	2	74	134	143	6 660	6	266	47		
Radom	23	40	2 497	2	62	109	57	8 599	2	374	151		
Szczecin	35	167	6 130	5	37	175	124	9 803	4	280	79		
Szczecinek	30	52	2 150	2	41	72	54	3 685	2	123	68		
Toruń	27	129	6 862	5	53	254	86	13 522	3	501	157		
Warszawa	14	77	1 987	6	26	142	52	5 712	4	408	110		
Wrocław	33	139	7 139	4	51	216	83	7 424	3	225	89		
Zielona Góra	20	43	2 176	2	51	109	59	4 748	3	237	80		
Razem	430	1 792	83 553	X	X	X	1 370	132 616	X	X	X		
Średnia ¹	25	105	4 915	4	47	194	81	7 801	3	308	97		

¹ W zaokrągleniu do jedności

Tabela 4.3. Formy edukacji leśnej zrealizowane przez Lasy Państwowe w 2011 r. – AKCJE EDUKACYJNE, WYSTAWY EDUKACYJNE, FESTYNY (część trzecia tabeli)

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnictw	AKCJE EDUKACYJNE					WYSTAWY EDUKACYJNE			inne festywny, targi ²
		Liczba akcji ogółem	Liczba uczestników ogółem	Liczba ¹ akcji na 1 nadl.	Liczba ¹ uczestników (frekwencja) w jednej akcji	Liczba wystaw edukacyjnych ogółem	Liczba odwiedzających ogółem	Liczba ¹ odwiedzających 1 wystawę		
Białystok	31	180	30 199	6	168	55	6 448	117	124048	
Gdańsk	15	134	27 711	9	207	22	8 490	386	63730	
Katowice	38	267	90 233	7	338	74	63 192	854	313000	
Kraków	16	78	10 970	5	141	13	10 623	817	14880	
Krosno	26	138	19 416	5	141	19	8 671	456	57500	
Lublin	25	96	8 834	4	92	34	4 701	138	30710	
Łódź	19	119	28 179	6	237	5	3 090	618	75743	
Olsztyn	33	157	105 942	5	675	42	24 984	595	181930	
Piła	20	81	13 642	4	168	12	3 001	250	15000	
Poznań	25	159	23 804	6	150	238	9 849	41	53010	
Radom	23	132	30 622	6	232	18	7 620	423	80000	
Szczecin	35	255	44 364	7	174	25	31 760	1270	80710	
Szczecinek	30	107	25 575	4	239	66	4 987	76	12249	
Toruń	27	190	25 535	7	134	52	6 950	134	100000	
Warszawa	14	113	13 463	8	119	12	9 257	771	98800	
Wrocław	33	116	101 924	4	879	9	4 689	521	139950	
Zielona Góra	20	108	7 259	5	67	11	2 817	256	11615	
Razem	430	2 430	607 672	X	X	707	211 129	X	1 452 875	
Średnia ¹	25	143	35 745	6	250	42	12 419	299	85 463	

¹ W zaokrągleniu do jedności

² Dane szacunkowe

Tabela 5.1. Współpraca jednostek Lasów Państwowych w edukacji przyrodniczo-leśnej w 2011 r. – według RDLP (liczba podmiotów / liczba wspólnych przedsięwzięć edukacyjnych) - część pierwsza tabeli

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnictw	Szkoły i przedszkola	Liczba szkół na 1 nadl.	Ośrodki Edukacji Ekologicznej	Parki narodowe i krajoznawcze	Domy kultury, muzea	Organizacje pozarządowe	Kościóły	Podmioty zagraniczne
Białystok	31	577 / 999	19	19 / 31	21 / 27	39 / 75	83 / 95	36 / 53	16 / 21
Gdańsk	15	308 / 776	21	13 / 31	6 / 10	16 / 25	26 / 65	10 / 8	1 / 0
Katowice	38	1137 / 1523	30	10 / 20	18 / 26	65 / 96	118 / 128	68 / 64	12 / 25
Kraków	16	300 / 281	19	5 / 153	8 / 10	16 / 16	22 / 21	28 / 7	16 / 5
Krosno	26	553 / 661	21	2 / 8	10 / 10	23 / 31	43 / 47	47 / 21	5 / 5
Lublin	25	432 / 549	17	0 / 0	12 / 29	23 / 28	24 / 29	11 / 36	3 / 3
Łódź	19	366 / 347	19	6 / 8	10 / 20	24 / 21	30 / 35	28 / 21	0 / 0
Olsztyn	33	565 / 828	17	12 / 11	5 / 10	40 / 35	83 / 81	53 / 30	11 / 7
Pila	20	318 / 282	16	30 / 3	4 / 2	17 / 31	28 / 21	14 / 11	3 / 3
Poznań	25	679 / 1073	27	11 / 25	8 / 10	18 / 21	72 / 86	18 / 19	5 / 5
Radom	23	432 / 203	19	7 / 5	11 / 33	19 / 18	46 / 26	30 / 10	0 / 0
Szczecin	35	499 / 733	14	15 / 7	14 / 11	29 / 26	120 / 101	54 / 25	19 / 18
Szczecinek	30	369 / 440	12	5 / 17	5 / 3	25 / 35	65 / 47	36 / 25	6 / 6
Toruń	27	500 / 333	19	10 / 77	19 / 28	26 / 29	38 / 36	27 / 12	0 / 0
Warszawa	14	737 / 772	53	6 / 7	5 / 7	19 / 26	34 / 30	22 / 15	2 / 2
Wrocław	33	571 / 773	17	16 / 18	13 / 21	23 / 27	44 / 39	34 / 16	5 / 6
Zielona Góra	20	340 / 303	17	1 / 1	6 / 7	13 / 19	34 / 34	14 / 6	6 / 5
Razem	430	8683 / 10876	śr. 20	168 / 422	175 / 264	435 / 559	910 / 921	530 / 379	110 / 111

Tabela 5.2. Współpraca jednostek Lasów Państwowych w edukacji przyrodniczo-leśnej w 2011 r. – według RDLP (liczba podmiotów / liczba wspólnych przedsięwzięć edukacyjnych) - część druga tabeli

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnictw	MEDIA				INNE			
		Prasa	Radio	Telewizja	Samorządy	Harcerstwo	Straż Pożarna	Pozostałe*	
Białystok	31	44 / 155	20 / 46	23 / 44	114 / 77	16 / 28	10 / 13	62 / 153	
Gdańsk	15	16 / 70	3 / 8	9 / 43	47 / 26	17 / 21	10 / 7	41 / 42	
Katowice	38	105 / 163	39 / 100	33 / 72	108 / 90	24 / 46	92 / 50	57 / 109	
Kraków	16	32 / 53	14 / 32	14 / 16	45 / 32	20 / 9	18 / 18	23 / 25	
Krosno	26	30 / 24	14 / 14	16 / 25	60 / 48	14 / 15	51 / 37	36 / 36	
Lublin	25	40 / 67	38 / 122	13 / 16	45 / 49	18 / 13	7 / 6	74 / 59	
Łódź	19	54 / 49	13 / 9	22 / 18	53 / 37	17 / 22	31 / 38	46 / 49	
Olsztyn	33	56 / 73	24 / 44	33 / 37	77 / 79	28 / 18	54 / 32	36 / 38	
Piła	20	20 / 27	7 / 6	9 / 16	31 / 35	17 / 15	16 / 21	40 / 38	
Poznań	25	80 / 55	21 / 10	27 / 16	72 / 65	19 / 20	22 / 19	104 / 180	
Radom	23	45 / 30	17 / 19	12 / 14	46 / 26	18 / 13	34 / 16	44 / 26	
Szczecin	35	65 / 74	14 / 23	17 / 13	98 / 118	32 / 30	45 / 32	101 / 148	
Szczecinek	30	27 / 23	15 / 20	10 / 10	75 / 81	15 / 11	21 / 19	42 / 59	
Toruń	27	38 / 55	14 / 17	16 / 60	79 / 59	27 / 22	51 / 18	34 / 59	
Warszawa	14	47 / 69	10 / 8	20 / 29	59 / 60	18 / 19	29 / 11	75 / 80	
Wrocław	33	65 / 51	16 / 15	36 / 37	92 / 45	11 / 9	42 / 21	45 / 58	
Zielona Góra	20	15 / 15	5 / 8	4 / 2	42 / 33	12 / 12	23 / 15	19 / 45	
Razem	430	779 / 1053	284 / 501	314 / 468	1143 / 960	323 / 323	556 / 373	879 / 1204	

*Pozostałe to m.in.: kola łowieckie, ośrodki terapeutyczne, świetlice środowiskowe, kluby seniora, biura turystyczne, stowarzyszenia kulturalne, biblioteki.

Tabela 6. Pracownicy Lasów Państwowych angażujący się w edukację przyrodniczo-leśną społeczeństwa w 2011 r. – według RDLP

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnictw	Nadleśniczy	Zastępca nadleśniczego	Inżynier nadzoru	Specjalista, referent	Leśniczy, podleśniczy	Strażnik leśny	Stażysta	Razem na terenie RDLP	Średnio na 1 nadleśnictwo ¹
Białystok	31	27	27	31	71	339	35	23	553	18
Gdańsk	15	14	13	23	30	226	20	16	342	23
Katowice	38	33	32	43	95	484	47	45	779	21
Kraków	16	14	11	11	46	137	19	20	258	16
Krosno	26	20	20	22	59	222	29	20	392	15
Lublin	25	21	18	19	58	218	28	21	383	15
Łódź	19	15	13	13	50	200	14	14	319	17
Olsztyn	33	33	31	32	95	545	52	32	820	25
Piła	20	16	13	11	53	147	25	15	280	14
Poznań	25	22	19	27	69	293	42	44	516	21
Radom	23	18	18	30	59	226	29	13	393	17
Szczecin	35	30	28	28	117	375	57	35	670	19
Szczecinek	30	30	30	34	115	300	34	42	585	20
Toruń	27	25	20	33	58	330	38	26	530	20
Warszawa	14	13	14	13	45	188	25	27	325	23
Wrocław	33	28	23	28	85	329	46	15	554	17
Zielona Góra	20	15	16	16	44	240	23	9	363	18
RAZEM (w LP wg stanowisk)	430	374	346	414	1 149	4 799	563	417	8 062	śr. 19
Udział %	X	4,7	4,3	5,1	14,3	59,5	7,0	5,2	100,0	X

¹Średnia w zaokrągleniu do jedności

Tabela 7.1. Obiekty edukacyjne Lasów Państwowych na terenie leśnych kompleksów promocyjnych (LKP) w 2011 roku – według LKP (część pierwsza tabeli)

Leśny Kompleks Promocyjny	Rok utworzenia LKP	Liczba nadleśnictw w LKP	Ośrodek edukacji	Izba edukacji leśnej	Leśna wiata (= zielona klasa)	Leśna ścieżka edukacyjna
Puszcza Białowieża	1994	3	1	1	4	11
Bory Tucholskie		5	3	5	9	5
Lasy Gostyński-Włocławskie		3	0	1	4	6
Lasy Janowskie		1	1	1	1	3
Bory Lubuskie		1	1	1	2	1
Puszcza Kozienicka		3	1	3	5	12
Lasy Beskidu Śląskiego	1996	4	2	10	7	14
Lasy Oliwsko-Darżlubskie		2	2	1	0	5
Lasy Rychtańskie		2	1	2	2	4
Puszcze Szczecińskie		3	1	2	2	11
Lasy Birczańskie	2001	1	1	1	1	5
Lasy Mazurskie	2002	5	2	6	9	16
Lasy Spalsko-Rogowskie		2	0	2	4	6
Lasy Warcińsko-Polanowskie	2004	2	1	2	3	2
Sudety Zachodnie		2	2	1	1	6
Puszcza Świętokrzyska		6	0	4	4	14
Puszcza Notecka		7	0	7	6	13
Lasy Beskidu Sądeckiego	2005	1	1	2	2	7
Lasy Warszawskie		4	4	4	7	9
Razem		X	57	24	56	73

Tabela 7.2. Obiekty edukacyjne Lasów Państwowych na terenie leśnych kompleksów promocyjnych (LKP) w 2011 r. – według LKP (część druga tabeli)

Leśny Kompleks Promocyjny	Rok utworzenia LKP	Liczba nadleśnictw w LKP	PUNKT EDUKACJI LEŚNEJ ¹						INNE OBIEKTY EDUKACYJNE ²					
			Ogółem	Szkółka leśna	Drzewostan	Obiekt małej retencji	Pozostałe	Ogółem	Rezerwat	Ogród dendrologiczny	Obiekty kultury	Pozostałe		
Puszcza Białowieża	1994	3	30	1	0	29	0	12	4	4	1	3		
Bory Tucholskie		5	22	4	6	4	8	25	14	2	3	6		
Lasy Gostyński-Włocławskie		3	8	2	4	0	2	10	4	1	2	3		
Lasy Janowskie		1	2	1	0	0	1	6	3	0	2	1		
Bory Lubuskie		1	7	1	1	1	4	8	2	2	1	3		
Puszcza Kozienicka	1996	3	27	3	19	4	1	22	13	0	4	5		
Lasy Beskidu Śląskiego		4	19	6	5	0	8	29	12	3	6	8		
Lasy Oliwsko-Darżlubskie		2	4	1	3	0	0	1	0	1	0	0		
Lasy Rychtańskie		2	5	2	1	1	1	6	3	0	1	2		
Puszcze Szczecińskie	2001	3	11	3	3	4	1	12	2	1	1	8		
Lasy Birczańskie		1	4	1	1	2	0	6	3	1	2	0		
Lasy Mazurskie	2002	5	48	4	28	13	3	46	12	2	19	13		
Lasy Spalsko-Rogowskie		2	13	2	5	5	1	39	7	1	5	26		
Lasy Warcińsko-Polanowskie	2004	2	25	0	3	22	0	7	1	1	1	4		
Sudety Zachodnie		2	5	0	2	3	0	10	3	1	0	6		
Puszcza Świętokrzyska	2005	6	7	3	2	0	2	11	8	0	1	2		
Puszcza Notecka		7	37	5	12	2	18	26	8	3	6	9		
Lasy Beskidu Sudeckiego	2005	1	17	6	5	4	2	11	2	0	7	2		
Lasy Warszawskie		4	25	3	8	0	14	37	8	2	4	23		
Razem	X	57	316	48	108	94	66	324	109	25	66	124		

¹ Punkt (powierzchnia) edukacji leśnej – to oznakowany obiekt związany z gospodarką leśną, a jednocześnie stale lub okresowo wykorzystywany w edukacji leśnej, np. szkółka leśna, wyluszcarnia nasion, drzewostan zachowawczy i nasienny.

² Inne obiekty (wykorzystywane w działalności edukacyjnej nadleśnictwa) – to oznakowane obiekty, które nie są związane bezpośrednio z gospodarką leśną, np. rezerwy przyrody, parki i ogrody dendrologiczne, zagroda dla zwierząt, obiekty kultury, tradycji, pamięci historycznej.

Tabela 8.1. Formy edukacji zrealizowane w nadleśnictwach leśnych kompleksów promocyjnych w 2011 r. – LEKCJE TERENOWE, LEKCJE W IZBIE LEŚNEJ, LEKCJE W SZKOLE I SPOTKANIA EDUKACYJNE POZA SZKOŁĄ (część pierwsza tabeli)

Leśny Kompleks Promocyjny	Rok utworzenia LKP	Liczba nadleśnictw w LKP	LEKCJE TERENOWE				LEKCJE W IZBIE LEŚNEJ				LEKCJE W SZKOLE				SPOTKANIA EDUKACYJNE POZA SZKOŁĄ			
			Liczba lekcji	Liczba uczestników	Liczba ¹ lekcji na 1 nadl.	Liczba lekcji	Liczba uczestników	Liczba ¹ lekcji na 1 nadl.	Liczba lekcji	Liczba uczestników	Liczba ¹ lekcji na 1 nadl.	Liczba lekcji	Liczba uczestników	Liczba ¹ lekcji na 1 nadl.	Liczba spotkań	Liczba uczestników	Liczba ¹ spotkań na 1 nadl.	
Puszcza Białowieska		3	265	6 371	88	114	2 323	114	70	2 520	23	59	802	59				
Bory Tucholskie		5	399	11 052	80	316	9 202	63	60	2 915	12	25	959	25				
Lasy Gostyński-Włocławskie		3	97	3 056	32	44	1 641	44	15	1 195	5	41	1 348	41				
Lasy Janowskie	1994	1	32	1 350	32	174	4 872	174	0	0	0	0	0	0				
Bory Lubuskie		1	85	5 330	85	74	2 824	74	31	1 001	31	5	75	5				
Puszcza Kozienicka		3	247	10 845	82	91	2 110	30	81	2 460	27	14	740	14				
Lasy Beskidu Śląskiego		4	327	13 459	82	696	26 855	70	88	4 839	22	58	2 762	58				
Lasy Oliwsko-Darżlubskie		2	136	4 939	68	128	3 533	128	42	2 185	21	28	3 377	28				
Lasy Rychtałskie	1996	2	98	5 866	49	33	1 144	17	31	1 666	16	1	260	1				
Puszcze Szczecińskie		3	964	38 791	321	550	19 000	225	40	2 369	13	17	450	17				
Lasy Birczańskie	2001	1	19	647	19	44	1 378	44	23	1 150	23	4	228	4				
Lasy Mazurskie		5	356	6 942	71	174	5 139	29	118	3 486	24	121	2 864	121				
Lasy Spalско-Rogowskie	2002	2	77	5 234	39	24	814	12	15	936	8	9	283	9				
Lasy Warcińsko-Polanowskie		2	46	2 388	23	59	2 392	30	42	1 828	21	8	412	8				
Sudety Zachodnie		2	65	3 059	33	38	1 190	38	1	47	1	3	165	3				
Puszcza Świętokrzyska	2004	6	140	4 628	23	46	1 498	12	62	3 766	10	0	0	0				
Puszcza Notecka		7	134	5 477	19	199	5 354	28	28	1 970	4	14	709	14				
Lasy Beskidu Sądeckiego		1	52	1 972	52	138	3 815	69	42	1 937	42	2	85	2				
Lasy Warszawskie	2005	4	309	13 626	77	90	3 706	23	132	5 288	33	18	396	18				
Razem	X	57	3 848	145 032	śr. 68	3 032	98 790	śr. 54	921	41 558	śr. 16	427	15 915	427				

¹ W zaokrągleniu do jedności

Tabela 8.2. Formy edukacji zrealizowane w nadleśnictwach leśnych kompleksów promocyjnych w 2011 r. – KONKURSY, AKCJE, WYSTAWY oraz frekwencja OGÓŁEM
(część druga tabeli)

Leśny Kompleks Promocyjny	Rok utworzenia LKP	Liczba nadleśnictw w LKP	KONKURSY LEŚNE (wiedzy, plastyczne itp.)			AKCJE EDUKACYJNE			WYSTAWY EDUKACYJNE			Frekwencja na 1 nadleśnictwo LKP	
			Liczba konkursów	Liczba uczestników	Liczba ¹ uczestn. w 1 konkursie	Liczba akcji	Liczba uczestników	Liczba ¹ uczestn. w 1 akcji	Liczba wystaw	Liczba zwiedzających	Liczba ¹ zwiedzających 1 wystawę		Frekwencja OGÓŁEM ²
Puszcza Białowieża		3	11	2 799	254	6	2 373	396	1	350	350	17 538	5 846
Bory Tucholskie		5	15	2 106	140	28	6 174	221	3	1 021	340	33 429	6 686
Lasy Gostyńskińsko-Włocławskie		3	14	1 439	103	34	20 901	615	6	1 337	223	30 917	10 306
Lasy Janowskie	1994	1	1	99	99	0	0	0	0	0	0	6 321	6 321
Bory Lubuskie		1	8	627	78	25	2 282	91	2	740	370	12 879	12 879
Puszcza Kozienicka		3	19	3 139	165	58	5 158	89	12	5 330	444	29 782	9 927
Lasy Beskidu Śląskiego		4	41	4 456	109	56	54 238	969	18	42 060	2 337	148 669	37 167
Lasy Oliwsko-Darżlubskie		2	3	175	58	26	3 889	150	4	1 000	250	19 098	9 549
Lasy Rychtańskie	1996	2	9	1 046	116	4	870	218	1	110	110	10 962	5 481
Puszcze Szczecińskie		3	16	1 379	86	34	20 002	588	11	20 708	1 883	102 699	34 233
Lasy Birczańskie	2001	1	6	2 102	350	6	773	129	3	2 500	833	8 778	8 778
Lasy Mazurskie	2002	5	45	3 422	76	36	71 951	1 999	20	5 740	287	99 544	19 909
Lasy Spalско-Rogowskie		2	11	772	70	27	4 960	184	0	0	0	12 999	6 500
Lasy Warcińsko-Polanowskie		2	3	365	122	27	5 615	208	48	1 557	32	14 557	7 279
Sudety Zachodnie	2004	2	3	134	45	16	87 468	5 467	0	0	0	92 063	46 032
Puszcza Świętokrzyska		6	14	3 711	265	31	10 911	352	3	499	166	25 013	4 169
Puszcza Notecka		7	19	2 254	119	30	4 086	136	3	1 953	651	21 803	3 115
Lasy Beskidu Sądeckiego		1	6	295	49	12	5 480	457	10	11 923	260	25 507	25 507
Lasy Warszawskie	2005	4	14	1 517	108	61	6 439	106	5	9 117	1 823	40 089	10 022
Razem	X	57	258	31 837	śr. 123	517	313 570	śr. 607	150	105 945	śr. 706	752 647	śr. 13204

¹ W zaokrągleniu do jedności

² Dotyczy wszystkich form edukacji z tabel 11.1 i 11.2.

Tabela 9. Współpraca ze szkołami w edukacji przyrodniczo-leśnej i pracownicy angażujący się w działalność edukacyjną w nadleśnictwach LKP w 2011 r. – według LKP

Leśny Komplex Promocyjny	Rok utworzenia LKP	WSPÓŁPRACA ZE SZKOŁAMI					PRACOWNICY ANGAŻUJĄCY SIĘ W DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNĄ							
		Liczba nadleśnictw w LKP	Liczba szkół	Liczba wspólnych przedsięwzięć	Liczba szkół na 1 nadl. LKP	Nadleśniczy	Zastępca nadleśniczego	Inżynier nadzoru	Specjalista, referent	Leśniczy, podleśniczy	Strażnik leśny	Stażysta	RAZEM w LKP	Średnio ¹ w 1 nadleśnictwie LKP
Puszcza Białowiecka		3	24	46	8	3	3	3	10	33	5	4	61	20
Bory Tucholskie		5	69	32	14	4	3	3	13	36	7	4	73	15
Lasy Gostyński-Włocławskie		3	41	42	14	3	2	2	4	31	0	1	43	14
Lasy Janowskie	1994	1	6	6	6	1	1	1	1	2	0	0	6	6
Bory Lubuskie		1	23	53	23	1	1	2	2	15	1	1	23	23
Puszcza Kozienicka		3	89	81	30	3	3	5	14	33	6	2	66	22
Lasy Beskidu Śląskiego		4	169	165	42	4	5	4	13	54	6	11	97	24
Lasy Oliwsko-Darżlubskie		2	37	89	19	2	2	4	4	27	1	4	44	22
Lasy Rychtańskie	1996	2	20	11	10	2	1	2	5	15	4	3	32	16
Puszcze Szczecińskie		3	68	14	23	3	3	3	13	57	6	2	87	29
Lasy Birczańskie	2001	1	12	10	12	1	2	2	3	20	3	1	32	32
Lasy Mazurskie	2002	5	94	421	19	5	5	6	20	84	8	4	132	26
Lasy Spalsko-Rogowskie		2	37	26	19	2	2	2	8	37	2	1	54	27
Lasy Warcińsko-Polanowskie		2	33	67	17	2	2	1	13	19	2	4	43	22
Sudety Zachodnie		2	73	5	37	2	1	2	6	18	4	0	33	17
Puszcza Świętokrzyska	2004	6	132	61	22	5	5	5	15	59	9	6	104	17
Puszcza Notecka		7	142	233	20	7	7	6	22	39	8	9	98	14
Lasy Beskidu Sądeckiego		1	26	19	26	1	1	1	4	12	1	3	23	23
Lasy Warszawskie	2005	4	261	412	65	4	4	3	13	49	7	13	93	23
Razem	X	57	1 356	1 793	śr.24	55	53	60	183	640	80	73	1 144	śr.20
					Udział %	4,8	4,6	5,3	16,0	55,9	7,0	6,4	100,0	x

¹ W zaokrągleniu do jedności

Tabela 10. Wydatki na edukację przyrodniczo-leśną w Lasach Państwowych w 2011 r. (w tys. zł) – według RDLP

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnictw	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ							Suma wydatków	Koszty własne na 1 nadl. średnio	Wydatki ogółem na 1 nadl.
		Koszty własne nadleśnictwa	Fundusz leśny	Budżet państwa	Wojewódzki Fundusz OŚiGW	Narodowy Fundusz OŚiGW	Inne				
Białystok	31	1 558,0	0,0	0,0	406,2	0,0	106,3	2 070,5	50,3	66,8	
Gdańsk	15	911,7	0,0	0,0	120,8	0,0	0,0	1 032,5	60,8	68,8	
Katowice	38	2 753,0	0,0	0,0	27,7	0,0	27,0	2 807,7	72,4	73,9	
Kraków	16	520,0	100,0	0,0	0,0	0,0	6,1	626,1	32,5	39,1	
Krosno	26	872,2	45,0	0,0	130,3	0,0	19,3	1 066,8	33,5	41,0	
Lublin	25	979,2	0,0	0,0	104,8	1,1	12,8	1 097,9	39,2	43,9	
Łódź	19	673,1	0,0	0,0	108,3	0,0	66,5	847,9	35,4	44,6	
Olsztyn	33	827,3	0,0	0,0	149,7	0,0	88,0	1 065,0	25,1	32,3	
Piła	20	911,6	0,0	0,0	95,1	0,0	0,0	1 006,7	45,6	50,3	
Poznań	25	1 882,1	0,0	0,0	70,0	0,0	64,5	2 016,6	75,3	80,7	
Radom	23	716,0	0,0	0,0	23,1	0,0	0,0	739,1	31,1	32,1	
Szczecin	35	1 809,9	0,0	0,0	64,7	0,0	61,5	1 936,1	51,7	55,3	
Szczecinek	30	938,3	0,0	0,0	21,5	0,0	0,0	959,8	31,3	32,0	
Toruń	27	1 295,4	0,0	0,0	17,2	5,5	2,0	1 320,1	48,0	48,9	
Warszawa	14	1 823,9	0,0	0,0	118,8	456,8	71,2	2 470,7	130,3	176,5	
Wrocław	33	1 167,8	0,0	0,0	30,0	43,6	0,0	1 241,4	35,4	37,6	
Zielona Góra	20	760,8	0,0	0,0	0,0	0,0	14,8	775,6	38,0	38,8	
Razem	430	20 400,3	145,0	0,0	1 488,2	507,0	540,0	23 080,5	śr. 47,4	śr. 53,7	
Udział %	X	81,4	0,5	0,1	7,1	4,8	6,1	100,0	X	X	

Tabela 11. Wydatki na edukację przyrodniczo-leśną społeczeństwa w leśnych kompleksach promocyjnych w 2011 r. (w tys. zł) – według LKP

Leśny Kompleks Promocyjny	Rok utworzenia LKP	Liczba nadleśnictw w LKP	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA							Razem wydatki w LKP	Koszty własne na 1 nadl. LKP, średnio	Wydatki ogółem na 1 nadl. LKP, średnio
			Koszty własne	Fundusz leśny	Budżet państwa	WFOŚiGW	NFOŚiGW	Inne				
Puszcza Białowiecka		3	142,0	0,0	0,0	136,5	0,0	0,0	278,5	47,3	92,8	
Bory Tucholskie		5	491,0	0,0	0,0	6,8	5,5	2,0	505,3	98,2	101,1	
Lasy Gościński-Włocławskie		3	104,9	0,0	0,0	9,0	0,0	28,0	141,9	35,0	47,3	
Lasy Janowskie	1994	1	156,9	0,0	0,0	0,0	1,1	9,6	167,6	156,9	167,6	
Bory Lubuskie		1	375,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	375,9	375,9	375,9	
Puszcza Kozienicka		3	133,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	133,9	44,6	44,6	
Lasy Beskidu Śląskiego		4	1 367,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 367,9	342,0	342,0	
Lasy Oliwsko-Darżlubskie		2	318,5	0,0	0,0	77,0	0,0	0,0	395,5	159,3	197,8	
Lasy Rychtałskie	1996	2	186,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	186,3	93,2	93,2	
Puszcze Szczecińskie		3	789,7	0,0	0,0	64,7	0,0	0,0	854,4	263,2	284,8	
Lasy Birczańskie	2001	1	282,3	45,0	0,0	0,0	0,0	0,0	327,3	282,3	327,3	
Lasy Mazurskie	2002	5	448,2	0,0	0,0	147,5	0,0	88,0	683,7	89,6	136,7	
Lasy Spalsko-Rogowskie		2	93,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	93,3	46,6	46,6	
Lasy Warcińsko-Polanowskie		2	240,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	240,9	120,5	120,5	
Sudety Zachodnie		2	539,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	539,0	269,5	269,5	
Puszcza Świętokrzyska	2004	6	197,8	0,0	0,0	21,8	0,0	0,0	219,6	33,0	36,6	
Puszcza Notecka		7	391,1	0,0	0,0	10,5	0,0	0,0	401,6	55,9	57,4	
Lasy Beskidu Sudeckiego		1	203,1	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	303,1	203,1	303,1	
Lasy Warszawskie	2005	4	1 260,5	0,0	0,0	15,8	456,8	63,2	1 796,3	315,1	449,1	
Razem	X	57	7 723,2	145,0	0,0	489,6	463,4	190,8	9 012,0	śr. 135,5	śr. 158,1	
Udział % źródeł finansowania edukacji w LKP	X	X	85,7	1,6	0,0	5,4	5,2	2,1	100,0	X	X	

Wycieczka do lasu z przewodnikiem, dobrze przygotowane przez nauczyciela i leśnika zajęcia terenowe są najbardziej pożądaną formą edukacji leśnej społeczeństwa. Fot. Tadeusz Chrzanowski

ADRESY DYREKCJI LASÓW PAŃSTWOWYCH

Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych

ul. Bitwy Warszawskiej 1920 r. nr 3, 02-362 Warszawa

tel. 22 58 98 100, fax 22 58 98 171

www.lasy.gov.pl

- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku**
ul. Lipowa 51, 15-424 Białystok
tel. 85 748 18 00, fax 85 652 23 73
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Gdańsku**
ul. Ks. Rogaczewskiego 9-19, 80-804 Gdańsk
tel. 58 321 22 00, fax 58 302 11 25
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach**
ul. Św. Huberta 43/45, 40-543 Katowice
tel. 32 251 72 51, fax 32 251 57 39
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krakowie**
al. J. Słowackiego 17a, 31-159 Kraków
tel. 12 633 54 33, fax 12 633 13 51
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie**
ul. Bieszczadzka 2, 38-400 Krosno
tel. 13 436 44 51, fax 13 436 43 01
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Lublinie**
ul. Czechowska 4, 20-950 Lublin
tel. 81 532 70 31, fax 81 532 49 47
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Łodzi**
ul. J. Matejki 16, 91-402 Łódź
tel. 42 631 79 00, fax 42 631 79 82
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Olsztynie**
ul. T. Kościuszki 46/48, 10-959 Olsztyn
tel. 89 521 01 16, fax 89 527 55 88
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Pile**
ul. Kalina 10, 64-920 Piła
tel. 67 212 48 44, fax 67 212 64 78
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Poznaniu**
ul. Gajowa 10, 60-959 Poznań
tel. 61 866 82 41, fax 61 847 28 69
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Radomiu**
ul. 25 Czerwca 68, 26-600 Radom
tel. 48 385 60 00, fax 48 385 60 01
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Szczecinie**
ul. J. Słowackiego 2, 70-965 Szczecin
tel. 91 432 87 00, fax 91 422 53 13
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Szczecinku**
ul. A. Mickiewicza 2, 78-400 Szczecinek
tel. 94 372 63 00, fax 94 372 63 01
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu**
ul. A. Mickiewicza 9, 87-100 Toruń
tel. 56 658 43 00, fax 56 658 43 66
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Warszawie**
ul. Grochowska 278, 03-841 Warszawa
tel. 22 517 33 00, fax 22 517 33 61
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych we Wrocławiu**
ul. Grunwaldzka 90, 50-357 Wrocław
tel. 71 377 17 00, fax 71 328 24 01
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Zielonej Górze**
ul. Kazimierza Wielkiego 24a, 65-950 Zielona Góra
tel. 68 325 44 51, fax 68 325 36 30

Podział Polski na regionalne dyrekcje Lasów Państwowych z zaznaczeniem 19 Leśnych Kompleksów Promocyjnych
(Stan na 31.10.2011 r.)

ISBN 978-83-88245-86-2